BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

ANUL AL XIV-lea, No. 2.

MAIU.

TABLA MATERIILOR.

BUCUREȘTI.

Tipografia Cărților Bisericescĭ

34. Str. Principatele-Unite, 34.

1890.

E

DECISIUNEA

Sântuluĭ Sinod al Sânteĭ nóstre Bisericĭ autocefale drept măritóre de rĕsărit.

Privitóre la icónele, architectura, pictura și ornamentațiunea bisericilor din tótă țara, cum are să sĕ urmeze pe viitor.

Sânta nóstră Biserică drept maritóre de rĕsărit, gelósa de învĕțătura Dumnedeescului seŭ fondator, cum și de tradițiunile și așezĕmintele sale, a lucrat în tot chipul la întărirea sentimentuluĭ religios printre popóre și la mântuirea sufletelor lor.

Dorind a ține pironită vederea și simțul fiilor seĭ asupra Dumnedeireĭ și Sânților, ea a deschis artelor frumose porțile sale, și a transmis posterităteĭ icóna vie a tuturor persónelor Sânte, carĭ sunt în adorațiune și venerațiune la popórele creștine.

Sub-semnațiĭ,

Considerând pictura bizantină și împreună cu dênsa și pe cel-l-alte arte frumóse, ca fiind singurele întru a representa cu splendóre, magnificență și cu-

vioşie persónele cele marĭ şi Sânte ale religiuneĭ creştine, şi a întreţine în popor adevĕratul sentiment religios;

Avênd în vedere că artele frumóse bizantine aŭ fost întroduse în Biserica nóstră Română încă din cele dintăiŭ timpurĭ ale apariţiuneĭ lor şi prin acésta, deprinderea poporuluĭ nostru cu ele şi apropierea lor de cătră artiştiĭ şi artisaniĭ noştrĭ românĭ;

Vĕḑênd cu durere góna tacită ce sĕ dă acestor arte spre a le scóte de prin bisericĭ, şi a le înlocui cu altele nuoĭ şi necunoscute poporuluĭ nostru;

Vĕḑênd marea afluenţă de tot felul de icóne strĕine, carĭ aŭ inundat ţara din tóte părţile;

Vĕḑênd că prin unele bisericĭ sĕ fac zugrăvelĭ şi sĕ întrebuinţéză architectură, iar prin casele românilor creştinĭ să întroḑuc icóne, carĭ sunt departe de a înfăţişa după cum sĕ cade imaginea Dumneḑeireĭ şi chipurile Sânţilor din vechea şi păzita de Dumneḑeŭ Biserică a Românilor;

Vĕḑênd că ornamentaţiunea bisericeĭ în genere ce sĕ întroduce de cât-va timp, este lipsită aprópe şi de cerinţele artistice şi de cele liturgice ale ritualuluĭ nostru, şi prin urmare departe de a ajuta geniul cultural al poporuluĭ român întru desvoltarea sentimentuluĭ sĕŭ religios şi naţional;

Şi dara, temêndu-ne ca nu cum-va prin introducere de nouĭ arte în Biserică şi prin casele creştinilor să sĕ struncine dreapta credinţă în popor şi în el însuşĭ;

Sântul Sinod ia disposiţiunile următóre:

1. Prea Sânţiţiĭ Episcopĭ eparhioţĭ să supravegheze cu dinadinsul în jurisdicţiunea lor, ca pictura

architectura şi ornamentaţiunea, care se va întroduce de acum înainte, fie prin bisericele cele vechĭ fie prin cele nouĭ saŭ reînoite—să fie conform stiluluĭ bizantin deja în us Biserica nóstră Română autocefală drept măritóre de rĕsărit.

2. Să pună îndatorire preoţilor şi epitropilor tuturor bisericilor ca înainte de a sĕ contracta zugrăvirea uneĭ bisericĭ să sĕ presinte la aprobarea prealabilă a Chiriarchieĭ tablourile ce aŭ a sĕ întroduce în biserică, cu modelurile lor de zugrăvélă.

Aceiaşĭ regulă sĕ va urma şi în ceea-ce priveşte arhitectura şi ornamentaţiune bisericelor.

3. Să oblige pe preoţĭ a nu primi în biserică spre sânţire, de cît numaĭ icóne carĭ sunt aprobate şi recomandate de Chiriarhie saŭ eşite din atelierele pictorilor noştri românĭ cunoscuţĭ şi probaţĭ cel puţin de doĭ saŭ treĭ Chiriarchĭ aĭ ţĕreĭ.

Icónele cele nesânţite după ritualul sânteĭ nóstre Bisericĭ sĕ vor scóte cu încetul de prin casele creştinilor prin influenţa morală a preoţilor şi în locul lor să li sĕ recomande cele autorisate de Chririarhie.

4. Să céră autorităţilor judeţelor ca sa îndatoreze pe primarĭ a respecta şi eĭ din partele dispoziţiunile de maĭ sus şi a nu îngădui vîndarea de icóne şi objecte sacre în cuprinsul administraţiuneĭ lor, rĕmăind ca aceste objecte creştine să li sĕ procure numaĭ prin biserica parochială.

5. Prescurile sĕ vor fabrica de femeĭ creştine pióse saŭ numaĭ de creştinĭ.

6. Abaterea de la disposiţiunea a doua de maĭ sus, va atrage pentru Preoţĭ caterisirea şi pentru E-

pitropĭ distituirea și darea lor în judecată, spre a despăgubi parochia de suma cheltuită cu pictura, architectura și ornamentațiunea contrariă dispositiunilor Bisericeĭ nóstre Române autocefale drept măritóre de rĕsarit.

7. Biserica a careĭ pictură, architectură și ornamentațiune s'a făcut contra acestor dispositiunĭ este și rĕmâne închisă.

8. Abaterea de la dispositiunea a treia se va pedepsi întaĭ cu oprire pe treĭ lunĭ, al doilea cu oprirea pe un an, și al treilea cu caterisirea.

1889 Noembrie 22.

(Semnațĭ): *I. P. S. Iosif Mitropolit Primat.*
P. S. Episcop Ghenadie al Rômniculuĭ.
" " " *Inocentie Buzeu.*
" " " *Silvestru al Hușilor.*
" " " *Ghenadie al Argeșuluĭ.*
" " " *Parthenie al Dunăreĭ de-jos.*
" " *Arhiereu Ieremia Gălățénu.*
" " " *Valerian Rômnicénu.*
" " " *Calistrat Bêrlădénu.*
" " " *Innocentie M. Ploeșténu.*
" " " *Gerasim Piteșténu.*
" " " *Dositeiŭ Botoșanénu.*

FACULTATEA DE TEOLOGIE.

Senatul în ședința din 21 Martie 1890 a facut un act de mare dreptate, votând aprópe în unanimitate proiectul de lege pentru recunóșterea Facultăței de Teologie, care înființată încă din anul 1884, aștepta cu nerăbdare să fie și ea recunoscută prin o lege, care să-i acorde drepturile și datoriele de care se bucură cele-l-alte surorĭ ale sale de la Universitatea de Bucureștĭ. De la redeschiderea sa 1884 și pană astă-dĭ, Facultatea a continuat dându-șĭ ródele sale, așa că astă-dĭ, pe lângă că posedă personalul didactic, compus din barbați erudiți, ce posedă titlurĭ academice superióre și dintre cariĭ, uniĭ s'aŭ facut renumițĭ prin operilor lor, iar alțiĭ prin desertațiunĭ și conferințĭ publice, Facultatea se póte mândri și cu aceia, că maĭ toțĭ profesoriĭ de religiune de pe la gimnaziele de curând înființate, precum și uniĭ protoiereĭ de județe sunt absolvențĭ aĭ Facultăţeĭ de teologie, patru licențiațĭ în teologie și în curând maĭ mulțĭ alțiĭ cariĭ sunt în stadiul esamenilor de licența. Studențiĭ acesteĭ facultațĭ în numĕr de 72 sunt toțĭ absolvențĭ aĭ seminarielor de gradul II, cariĭ pe lângă cunoștințele teologice se înavuțesc și cu alte științĭ urmând cursurĭ și de la alte Facultațĭ. Era dar timpul ca și acéstă instituțiune așa de necesară statuluĭ nostru și Bisericeĭ să fie întemeiata pe niște base solide, cacĭ mare este menirea acesteĭ Facultațĭ; ea *trebue a alina suferințele sufleteștĭ, a*

înălța sufletul, cu un cuvênt, a da educația religiósă-morala poporuluĭ român, precum a ḑis Majestatea Sa Regele, cu ocasia aniversăriĭ a 25 de la înființarea Universitațeĭ din Bucureștĭ. Cu ocasia discuțieĭ proiectuluĭ de lege în Senat, banca prelaților a fost la înalțimea misiuneĭ sale. I. P. S. Mitropolit Primat în zelul seŭ învapăĕt de a vedea trecuta maĭ curând acésta lege, a bine-voit a fi ca raportator și a o susținea cu tótă puterea. Onóre Episcopatuluĭ român, care ca în tóte cestiunile însemnate, care privesc înbunatațirea morala și materiala a cleruluĭ, a fost și acum de acord pentru ca acésta instituție să fie recunoscută prin lege. Deplin încredințat că Onor. Guvern va veni și în Camera cu proiectul, chiar în sesiunea acésta, și ca vom avea fericirea a anunța cât maĭ curând sancționarea acesteĭ legĭ, reproducem după „Monitorul oficial" desbaterile Senatuluı, carı aŭ avut loc, cu ocasia votăreĭ acestuĭ proıect de lege:

D. vice-președinte, I. Ianov: Inalt Prea Sânția Sa Mitropolitul-Primat are cuvêntul.

I. P. S. S. Mitropolitul-Primat: D-le președinte și D-lor Senatorĭ, avem deja pregătit raportul relativ la legea pentru recunóșterea facultățeĭ de teologie ca făcênd parte din universitatea din Bucureștĭ. Acéstă lege nu este alcătuită de cât din un singur articol, și fiind-că pe sĕptĕmâna viitóre noĭ, Episcopiĭ și Mitropoliții nu o să putem fi aicĭ, căcĭ fie-care trebue să fim la datoriile nóstre bisericeșcĭ, v'așĭ ruga să bine-voițı a consimți să se pună la ordinea ḑileĭ, și vĕ asigur că nu va ține de cât câte-va minute desbaterea acestuĭ proıect.

Vocĭ: Da, da.

D. G. Filipescu: Dupĕ votarea credituluĭ.

D. Al. Marghiloman, ministru al lucrărilor publice: Mĕ asociez la propunerea I. P. S S. Mitropolitul-Primat.

D. G. Mârzescu: Cer cuvêntul asupra proiectuluĭ de lege.

—Se pune la vot propunerea I. P. S. S. Mitropolituluĭ-Primat și se primește.

D. vice-președinte, I. Ianov: Avem la ordinea ḑileĭ în-

tĕiŭ votarea creditului de 830,000 leĭ, cerut de D. ministru lucrărilor publice, asupra căruia votul a rĕmas nul în ședința trecuta; procedăm dar la vot; ceĭ carĭ primes legea, vor pune bilă albă la urnă albă; ceĭ carĭ sunt contra, vor pune bilă négră la urnă albă.

—Se procede la vot prin bile.

D. vice-președinte, I. Ianov: Resultatul votuluĭ:

Votanțĭ	60
Bile albe	54
Bile negre	6

Prin urmare, proĭectul este admis.

Acum, dați-mĭ voe să întreb pe onor. D. Fleva, dacă interpelarea D-sale, adresată D-luĭ ministru de lucrărĭ publice, bine-voește a o lăsa în urma votareĭ proĭectuluĭ facultățeĭ de teologie.

D. N. Fleva: Dacă este că s'o desvolt astă-ḑĭ, eŭ n'am nicĭ o dificultate de făcut.

D. vice-președinte, I. Ianov: Dacă consimțițĭ D-vóstră, fiind-că avețĭ precădere.

D. ministru al lucrarilor publice, Al. Marghiloman: Eŭ nu pot de cât să fiŭ la disposițiunea D-vóstră; prin urmare, consimt ca să o desvoltațĭ dupĕ proĭect, orĭ când vețĭ voi D-vóstră.

D. N. Fleva: N'am nimic de ḑis, maĭ ales că I. P. S. S. Mitropolitul Primat a cerut acéstă precădere; de cât diséră eŭ plec la Craiova și, prin urmare, rog pe D. ministru să consimtă, dacă se amână de astă-ḑĭ, să se pună interpelarea mea în altă ḑi, sĕptĕmâna viitóre. Astă-ḑĭ sunt la disposiția D-vóstră până la 5 ore.

D. ministru al lucrarilor publice, Al. Marghiloman: Și eŭ sunt la disposițiunea D-vóstră, orĭ cât de lungă va fi ședința

D. vice-președinte: Va să ḑică, dupĕ proĭect va veni la rând interpelarea.

—*I. P. S. S. Mitropolitul Primat, raportor,* dă citire următoruluĭ raport și proĭect de lege:

Domnilor Senatorĭ,

Proĭectul de lege, relativ la recunóșterea Facultățeĭ de teologie ca făcênd parte din Universitatea din Bucureștĭ, cu aceleașĭ dreptur̆ și prerogative ca și cele-l-alte facultățĭ prevĕḑute prin artico-

lul 249 din actuala lege a instrucţiuneĭ publice, adus în deliberarea Senatuluĭ cu Mesagiul regal No. 831 de la 12 Martie 1890 de D. ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice, secţiunile D-vóstră luându-l în cercetare, patru din ele 'l-a admis în unanimitate şi anume: secţiunile I, III, IV şi V, ĭar secţiunea a II-a 'l-a admis cu un amendament, prin care propune suprimarea art. 2 din proĭectul guvernuluĭ, şi aŭ numit delegaţĭ:

Secţiunea I pe P. S. Episcopul de Huşĭ;
„ II „ P. S. Episcopul de Rômnic;
„ III „ D. P. Poni;
„ IV „ sub-scrisul, şi
„ V „ P. S. Episcopul de Roman, carĭ întrunindu-se în ḑilele de 17 şi 20 Martie 1890, s'aŭ constituit sub preşedinţa subsemnatuluĭ şi aŭ admis în unanimitate sus ḑisul proĭect de lege, cu suprimarea art. 2 propus de secţiunea II, pe considerantele următóre:

Avênd în vedere că prin acest proĭect de lege se complecteză Universitatea cu tóte facultăţile ce trebue să cuprindă o universitate;

Avênd în vedere că prin proĭectul de faţă se îndeplineşte şi cerinţele articoluluĭ 2, aliniatul III din legea organică a Sântuluĭ Sinod, promulgată la 19 Decembre 1872, care prevede că, dupĕ trecerea a 20 anĭ de la promulgarea aceleĭ legĭ, mitropoliţiĭ şi episcopiĭ nouĭ aleşĭ trebue să fie licenţiaţĭ saŭ doctorĭ în teologie de la o facultate de teologie ortodoxă;

Considerând că de la 1884, de când s'a înfiinţat facultatea de teologie, a fost destul de bine frecuentată, aşa că în anul acesta aŭ obţinut câţĭ-va absolvenţĭ diplome de licenţiaţĭ în teologie;

Considerând că facultatea de Teologie de şi înfiinţată, dar nu a fost prevĕḑută în lege, ast-fel că existenţa sa nu era o instituţie regulată;

Avênd în vedere că comitetul delegaţilor a admis suprimarea art. 2 din legea propusă de guvern, la care suprimare a consimţit şi D. ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice, de óre-ce era necomplect redactat, şi apoĭ în art. 1 se prevede că are aceleaşĭ drepturĭ ca şi facultăţile prevĕḑute în art. 249 din legea instrucţiuneĭ publice.

Pentru aceste motive, comitetul delegaţilor a admis proĭectul de lege cu un singur articol, adică art. 1 din legea propusă de guvern, şi vĕ rógă, prin sub-semnatul, să bine-voiţĭ a vota şi D-vóstră proĭectul de lege următor.

Raportor, IOSIF MITROPOLIT PRIMAT.

Proiectul Guvernului.	Modificările comitetului delegaţilor
Art. I. Pe lângă cele patrù facultăţĭ prevĕḑute prin art. 249 din legea instrucţiuneĭ publice, se recunóşte ca făcênd parte din universitatea din Bucureştĭ şi facultatea de Teologie, avênd aceleaşĭ drepturĭ şi prerogative ca şi cele-l-alte facultăţĭ.	Art. I. Pe lângă cele patru facultăţĭ prevĕḑute prin art. 249 din legea instrucţiuneĭ publice, se recunóşte ca făcênd parte din universitatea din Bucureştĭ şi facultatea de Teologie, avênd aceleaşĭ drepturĭ şi prerogative ca şi cele-l-alte facultăţĭ.
Art. II. Acéstă facultate va cuprinde: ştiinţele exegetice, istorice, sistematice şi practice relative la teologie.	Suprimat,
Ministru Cultelor şi instr. publice, TH. ROSETTI.	Raportor, IOSIF MITROPOLIT PRIMAT.

D. vice-preşedinte. I. Ianov: Discuţiunea generală este deschisă.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat are cuvêntul.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, raportor: D-lor Senatorĭ, cer indulgenţa D-vóstre ca să bine-voiţĭ a'mĭ permite a maĭ adăoga câte-va cuvinte în favórea acestuĭ proiect de lege, pe lângă cele ce avuseiŭ onórea a vĕ spune prin raport.

D-lor, nu există în lumea creştină un stat unde să nu fie o facultate de teologie, fie ea orthodoxă, fie ea eterodoxa, şi acésta pentru cuvêntul că ea are menirea de a lumina pe cler. Chiar dupĕ origina cuvêntuluĭ teologia, care vine de la θεός şi λόγος, este ea ştiinţa care învaţă dogmele şi preceptele religióse.

Acéstă necesitate a fost de mult simţită în tóte ţĕrile, aşa în cât facultăţĭ de teologie există în Grecia, Rusia, Bucovina, Transilvania, şi în tóte părţile, pentru cuvêntul ce avuseiŭ onóre a vĕ spune: necesitatea acesteĭ ştiinţe.

D-lor, cu mâhnire şi durere o spun, de maĭ mulţĭ anĭ se plânge societatea română de lipsa de credinţă, de înjosorarea sentimentuluĭ religios în ţéra românéscă. Şi pentru ce acésta? Fiind-că nu avem un cler luminat, şi pentru ca un popor să fie pios, credincios, trebue să fi luminat. De cine însă să fie luminat dacă nu de cler? Şi dacă clerul este neluminat, atuncĭ se póte ḑice că orb pe orb conducênd, pot să cadă în grópă.

Nu voiŭ, D-lor, să desvolt acéstă tesă, adică necesitatea imperiósă care se impune chiar prin forța lucrurilor la noĭ în țéră; căcĭ toțĭ științĭ că nu avem un cler luminat, și până când nu vom avea un cler luminat nu vom avea nicĭ societate piósă și credinciósă; și D-vóstre maĭ științĭ fórte bine că nu póte exista un popor fără religiune. (Aprobărĭ, aplause).

Permiteți-mĭ, D-lor, să aduc un mic exemplu. póte că este deplasat, dar îmĭ voiŭ permite să'l aduc la auḑul D-vóstre.

Francia, în timpul terórei, a căutat să se debaraseze de Dumneḑeu; științĭ consecințele nenorocite ce aŭ urmat asupra întregeĭ țĕrĭ; și când s'aŭ calmat spiritele, atuncĭ a venit un mare geniŭ și a ḑis: am împăcat Francia cu pămêntul, să o împăcăm și cu cerul, și a făcut pacea între biserică și între Stat.

La noĭ acéstă necesitate era de mult simțită; tóte guvernele, de un timp încóce, s'aŭ preocupat de acéstă cestiune, și la anul 1860, guvernul de atuncĭ, mi se pare D. Cogălniceanu, a înființat facultatea de Teologie la Iașĭ, dar a înființat'o prin lege budgetară...

D. G. Mârzescu: Statutul care a înființat universitatea din Iașĭ.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat: Așa este; dar mi se pare că D. Cogălnicénu a fost atuncĭ la guvern și a înființat facultatea de Teologie, care n'a avut însă de cât o durată fórte mică. un an saŭ un an și jumĕtate; s'au invocat multe motive pentru căderea saŭ încetarea sa, că nu sunt auditorĭ, că nu sunt profesorĭ; dar adevĕrata causă a fost că nu era întemeiată prin lege.

A trecut dupĕ aceea cât-va timp și guvernul ĭarășĭ preocupat de necesitatea imperiósă care se impune țĕreĭ nóstre și Bisericeĭ nóstre, fără de care nu putem avea nicĭ religie, nicĭ evlavie în popor, a reînființat'o la 1881-82, însa pe aceleașĭ base șubrede. adică prin lege budgetară, așa că și acéstă facultate a avut aceeașĭ sórtă ca și cea d'ânteiŭ soră a eĭ: a murit maĭ înainte de a se putea forma.

In fine, la 1884 s'a înființat din noŭ. Mulțumită luĭ Dumneḑeŭ, atuncĭ s'aŭ găsit elemente maĭ viuĭ, maĭ puternice, atât între profesorĭ cât și între auditorĭ, și de atuncĭ a funcționat cu mare succes până astă-ḑĭ, în cât într'un interval maĭ puțin de cincĭ anĭ a dat deja róde fórte

bune. Avem până acum maĭ mulţĭ licenţiaţĭ de la acéstă facultate, carĭ aŭ tratat cu succes tese carĭ nu le-aŭ atins până acum multe din persónele competinte şi din persónele juridice.

Afară de acésta maĭ e un argument puternic pentru votarea proiectuluí de lege. După legea organică a Bisericeĭ nóstre, se prevede că după trecere de 20 anĭ de la înfiinţarea eĭ, nu se va maĭ putea recruta în clerul înalt de cât persóne carĭ vor poseda ştiinţe teologice. Nu ne maĭ rĕmâne de cât un an saŭ duoĭ anĭ de ḑile şi acea restricţiune a legeĭ are să se pună în lucrare, şi noĭ, neavênd facultatea de Teologie care să ne dea acele persóne, vom rĕmânea ïarăşĭ în starea de până acum.

D-lor, nu voesc să desvolt maı mult acéstă tesă. Eu sunt convins că D-vóstră, carĭ sunteţĭ bunĭ creştinĭ şi doritorı de înflorirea Bisericeĭ, de propăşirea cleruluĭ şi de rîdicarea luĭ la înălţimea de sacerdoţiu, pătrunşĭ de acest mare adevĕr, veţĭ bine-voi a vota acest proıect de lege. Şi atuncĭ veţĭ bine-merita de la Biserică, şi Biserica vĕ va bine-cuvênta (Aplause prelungite).

D. G. Mârzescu: D-lor Senatorĭ, sunt pentru o facultate de Teologie; sunt ca ţéra nóstră să fie înzestrată cu o facultate de Teologie orthodoxă de rĕsărit. Dar maı înainte de a'mĭ depune bila mea alba în favórea acestuı proïect de lege, mĕ cred dator să cer óre-carĭ lămurirı de la banca ministerială şi să fac chiar un apel călduros la simţimintele pióse de carĭ e însufleţit junele ministru care asistă la desbaterile acestuĭ proïect de lege.

Guvernul actual a depus un proïect de lege prin care se modifică maĭ multe articole din legea instrucţiuneĭ publice actualmente în vigóre.

Acest proïect de lege a fost desbătut de către Senat în secţiunı; secţiunile aŭ ales delegaţĭ şi comitetul delegaţilor, după ce a discutat acest proıect şi la amendat, 'şı-a depus raportul, şi astă-ḑĭ acest proïect de lege este la ordinea ḑileĭ a Senatuluĭ. Dacă s'a amânat discutarea şi votarea acestuĭ proïect de lege, principala causă este că miniştriĭ fiind ocupaţĭ cu budgetul, ne lipseşte timpul material ca să'l discutăm acum, înainte de sĕrbătorile Pascelor.

Acest proïect de lege, care modifică actuala lege de instrucţiune publică, conţine disposiţiunĭ privitóre atât pe seminariı cât şi pe facultatea de Teologie.

Iată ce citesc în acest proiect de lege, la art. 249: „*Sunt cincĭ speciĭ de facultățĭ: de Teologie, de Filosofie și Litere, de Drept, de Medicina și de Științe*".

Și într'un alt articol, art. 250, avem enumĕrate științele carĭ aŭ să se predea în acéstă facultate de Teologie.

Din minutul ce avem acest noŭ proïect de lege asupra instrucțiuneĭ, proïect de lege care organiséza și seminariile, vĕ mărturisesc că nu înțeleg causa pentru care a maĭ venit și acest proïect isolat, care conține numaĭ un singur articol relativ la înființarea facultățeĭ de Teologie.

Retras'a guvernul proïectul de lege prin care se modifică actuala lege a instrucțiuneĭ publice? Căcĭ din minutul ce nu'l-a retras, nu înțeleg ce caută acest noŭ proïect numaĭ relativ la facultatea de Teologie? Prin singur faptul acesta de un proïect special pentru facultatea de Teologie, par'că ne-ar da a înțelege că guvernul 'șĭ-a retras proïectul prin care se modifică actuala lege asupra instrucțiuneĭ publice.

D-lor, proïectul de lege care ni se presintă și care conține numaĭ un singur articol 'și are o fórte mare importanță. Acest articol, presupune resolvate o mulțime de cestiunĭ grave, carĭ se légă cu legea instrucțiuneĭ publice.

Iată ce ne dice art. 1 din proïect:

„Art. 1. *Pe lângă cele patru facultățĭ prevĕdute prin art. 249 din legea instrucțiuneĭ publice, se recunóște ca făcênd parte din Universitatea din Bucureștĭ și facultatea de Teologie, avênd aceleașĭ drepturĭ și prerogative ca și cele-l-alte facultățĭ*".

Atâta tot.

Dar, D-lor, vĕ întreb: acéstă facultate de Teologie, care a funcționat până acum în virtutea unuĭ vot pur budgetar, a avut profesorĭ și are profesorĭ și astă-dĭ. Cum și dupĕ care regulă aŭ fost numițĭ acestĭ profesorĭ? Ce grade academice posed dênșiĭ? Băeților carĭ urméză la facultatea de Teologie ce cunoștință li se cer pentru ca să urmeze cursurile de la facultate? Li se cere gradul de bacalaureat?

Cum, D-lor? D-vóstre prin acest proïect de lege consacrațĭ o stare de lucrurĭ; maĭ mult de cât atâta, dațĭ niște drepturĭ acesteĭ facultățĭ de Teologie, fără ca să știțĭ cum a funcționat ea, din cine se compune, cine a controlat'o, cine a făcut programele învĕțăturilor din facultate? Fac aceste întrebărĭ pentru că, când e vorba de progra-

mele șcólelor eclesiastice, banca prelaților se scólă și imediat reclamă că nu póte avea amestec ministrul în programele școlilor eclesiastice. 'Mĭ aduc aminte, și cer să fiŭ desmințit de către banca prelaților, 'mĭ aduc aminte sub ministerul pare-mi-se, al D-luĭ Dimitrie A. Sturdza, când s'a agitat cestiunea organisăreĭ seminariilor, episcopul de Argeș, care presida consiliul general de instrucțiune publica, s'a opus și a ḑis: nu consiliul general de instrucțiune publică are să facă programele seminarilor, și a invocat chiar o disposițiune din legea sinodală, art. 26, care ḑice că seminariile vor fi pendinte de episcopĭ și mitropolițĭ, după o lege specială care se va confecționa de catre Corpurile legĭuitóre. Acea lege nu s'a confecționat nicĭ până astă-ḑi, și, după mine, cred că bine a făcut deosebitele guverne că n'au presentat un asemenea proĭect.

In proĭectul de lege presentat de guvern și modificat de comitetul delegaților, la articolele privitóre pe seminariĭ, privitóre pe facultatea de Teologie, citesc disposițiunĭ fórte ciudate, și înțelegețĭ prea bine că eŭ sunt, ca mandatar al țěreĭ, dator să întreb: carĭ sunt vederile guvernuluĭ în acéstă privință? Nu voesc ca cuceririle bine-făcětóre ale societățeĭ moderne să fie, nu ḑic anihilate, dar nicĭ măcar contestate în societatea nóstră.

D. raportor Vasile Alexandrescu Urechiă ne declară în raportul sěŭ următórele: *„O ultima informațiune sunt dator a aduce D-vostre, D-lor senatorĭ, aceea că guvernul a primit aprópe tóte modificațiunile introduse de comitetul delegaților D-vóstre. Voiu avea onórea de a semnala atențiuneĭ D-vóstre la timp unul sau doue articole,* **unicele unde guvernul 'șĭ-a făcut reserve** *față cu modificațiunile introduse de comitetul delegaților“.*

Mě cred în drept de a întreba astă-ḑĭ pe guvern: *carĭ sunt acele reserve?* Pentru că ĭată ce věd eŭ în proĭectul acesta asupra instrucțiuneĭ publice...

D. ministru al lucrarilor publice: Când vom discuta legea.

D. G. Mârzescu: Când vom discuta legea?.. Dar eu nu vreaŭ să'mĭ punețĭ călușul în gură când se va discuta legea și să'mĭ ḑicețĭ: ațĭ votat un proĭect de lege prin care ațĭ creat facultatea de Teologie; eŭ voiŭ să știŭ ce votez astă-ḑĭ și ce cred astă-ḑĭ.

Comitetul delegaților a modificat multe din disposițiu-

nile proïectuluï de lege presentat de guvern; așa, comitetul delegaților nu împarte seminariile în două clase: *în gimnasiile clericale și în seminariĭ de gradul al doilea, puse sub controlul S-tuluĭ Sinod și sub direcțiunea Mitropolituluĭ respectiv, conform art. 26 din legea pentru instituirea Sinoduluĭ. Iar gimnasiile clericale staŭ sub administrațiunea și inspecțiunea unuĭ comitet compus, la fie-care eparhie, din ministrul instrucțiuneĭ publice și episcopul eparhiot.*

Pe când legea instrucțiuneĭ publice astă-ḑĭ în vigóre, la art. 226, ḑice:

„*Inspecțiunea superióra a seminariilor este a ministeruluĭ instrucțiuneĭ publice și cultelor. Mitropolitul și episcopiĭ au inspecțiune specială sub autoritatea ministeruluĭ*".

Modificările comitetuluĭ delegaților pun óre-cum pe minister sub autoritatea S-tuluĭ Sinod. Și cu tot respectul care 'l-am pentru banca prelaților, nu voiŭ vota nicĭ odată un asemenea proïect de lege...

D. L. Paciurea: Este altă cestiune acésta.

D. G. Mârzescu: Fițĭ bunĭ. D-le Paciurea, avețĭ răbdare, căcĭ cestiunea este fórte gravă.

Eŭ voiŭ să am lămurirĭ în acéstă privință; nu pot vota cu ochiĭ închișĭ.

D. L. Paciurea: La legea instrucțiuneĭ.

D. G. Mârzescu: Să mĕ ĭertațĭ; când creezĭ o facultate de Teologie, științĭ ce drepturĭ îĭ dă legea instrucțiuneĭ? 'I da dreptul să dea grade academice; și așa fiind, întreb: din ce personal aŭ să fie recrutațĭ profesoriĭ de la facultatea de Teologie? Când se aduce o lege de organisare, trebue să spunĭ lucrul acesta, ĭar nu să te mărgineștĭ a declara într'un singur articol: *daŭ facultățeĭ acestea drepturile și prerogativele tutulor celor-lalte facultățĭ.*

Profesoriĭ de la facultatea de Drept, spre exemplu, când este o catedră vacantă, științĭ cum se recrutéză? Merg candidațiĭ concurențĭ la facultatea de Drept din Bucureștĭ de daŭ concurs la facultatea de Drept din Iașĭ, ĭar ceĭ de la Iașĭ daŭ concurs înaintea facultățeĭ din Bucureștĭ. Eĭ bine, acesta fiind sistemul legeĭ actuale, cum are să se recruteze personalul facultățeĭ de Teologie de la Bucureștĭ, când n'avem o altă facultate de Teologie la Iașĭ? Din cine se va compune juriul examinator? Nimic, dar absolut nimic din tóte acestea nu prevedețĭ în legea actuală.

Eĭ bine, D-lor, sunt cel d'ânteiŭ care mĕ pun alăturĭ cu

Inalt Prea Sânţitul Mitropolit Primat şi cu întréga bancă a prelaţilor, pentru ca să înzestrăm ţéra acésta cu o facultate de Teologie, pentru ca cu timpul să facem în adevĕr ca clerul înalt să fie compus numaĭ din teologĭ ca Vasile cel mare, ca Chrisostom, ca Grigorie şi Sfinţiĭ marĭ părinţĭ carĭ prin elocinţa şi faptele lor, nu ḑic ca aŭ mişcat inima omuluĭ întorcêndu-l de la cultul materieĭ care caracteriséză religiunile societăţilor antice, dar aŭ contribuit ca învĕţătura luĭ Iisus Christos să fie admirată pe tótă suprafaţa globuluĭ pămêntesc!

Dar să ne mârginim a ḑice numaĭ că înfiinţăm o facultate de Teologie, pe care o asimilăm cu tóte cele-l alte facultăţĭ, fără ca să maĭ ḑicem nimic alta, creăm o instituţiune necomplectă, lăsăm nişte lacune pe carĭ arbitrariul putereĭ executive nu le va putea umple. Şi ca să vĕ convingeţĭ cât de mult temeiŭ am în observaţiunile mele, vĕ voiŭ întreba: Profesoriĭ carĭ sunt astă-ḑĭ la facultatea de Teologie, ce sunt eĭ şi ce denumire să le dăm? Sunt eĭ profesorĭ cu titlul provisoriŭ? Sunt eĭ cu titlul definitiv? D-vóstre votând acéstă lege, ştiţĭ ce drepturĭ le-aţĭ dat? Le-aţĭ dat dreptul să fie alăturĭ cu noĭ profesoriĭ celor-l-alte facultăţĭ.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, raportor: Nu este aşa; aŭ să fie supuşĭ examenuluĭ şi juriuluĭ.

D. G Mârzescu: Rog pe Inaltul Prelat, preşedinte al Sinoduluĭ, să bine-voiască să fie puţin calm şi îngăduitor, fiind-că sunt însufleţit de un simţimênt de adevĕrată pietate creştină, când vorbesc asupra acestuĭ proĭect de lege.

Tóte aceste cestiunĭ privitóre pe profesorĭ, pe condiţiunile de admisibilitate la cursurile acesteĭ facultăţĭ, le lăsaţĭ să rĕmână în aer, în vênt, şi nu voesc, când votez acest proĭect de lege, să se ḑică că votez implicitamente pe profesoriĭ carĭ funcţionéză astă ḑĭ la acéstă facultate, că dênşiĭ aŭ să funcţioneze şi maĭ departe. V'aşĭ întreba pe D-vóstre, Corp legĭuitor, maturul Senat, voeşte el ca să încredinţeze instrucţiunea publică pe mână de ómenĭ carĭ n'aŭ fost puşĭ la nicĭ o probă!! Ştiŭ că sunt la facultatea de Teologie profesorĭ carĭ sunt capabilĭ; póte ca toţĭ să fie capabilĭ; dar eŭ, Stat, maĭ ântĕiŭ de tóte trebue să'mĭ deschid bine ochiĭ în mânile cuĭ încredinţez instrucţiunea publică.

In proĭectul de lege prin care se modifică legea ac-

tuală a instrucţiuneĭ publice, D. raportor ĭată ce ne spune:

„*Profesorilor ce funcţionéză la facultatea de Teologie, în „momentul promulgăreĭ legeĭ de faţă li se recunóşte titlul „provisoriu. Pe viitor, numirea profesorilor la facultatea „de Teologie se va face conform disposiţiunilor maĭ departe „preveḑute în acestă lege*“.

Şi tot în acest proĭect modificător legeĭ instrucţiuneĭ publice, în art. 211, se ḑice că „*facultatea de Teologie* va „cuprinde cutare şi cutare materie, etc“, în tocmaĭ dupe cum legea actuală în fiinţa prescrie materiile ce aŭ să se înveţe în fie-care facultate. Iată, în adevĕr, ce ḑice actuala lege:

Art. 249: „*Sunt patru specii de facultăţĭ, adică: de Filosofie şi Litere, de Drept, de Medicină şi de Ştiinţe Fisice, „Matematice şi Naturale*“.

In articoliĭ următorĭ 251. 254, 258. etc., se enumeră ştiinţele ce aŭ să se predea în fie-care facultate; şi la art. 287 citim: „*Consiliul fie-căreĭ facultăţĭ forméză programul „general al studiilor şi împărţirea pe ḑile şi ore, delibéréză „asupra programeĭ detailate ce fie-care profesor va fi dator „a face asupra cursuluĭ seu Programa generală şi programele detaĭlate se vor presenta pe fie-care an maĭ înainte de „începerea cursurilor, la examenul consiliuluĭ permanent.*

Ele fiind aprobate de ministru, decanul facultăţeĭ le va „publica şi afige în facultate“.

Iată o înţeléptă disposiţiune în art. 287.

Apoĭ, D-lor, eŭ mĕ tem că, precum la seminare Sinodul se opune ca ministerul instrucţiuneĭ publice, consultând Sinodul— nu ḑic să nu'l consulte— Sinodul se opune ca ministerul, dupĕ ce profesoriĭ respectivĭ forméză programa, să o aprope el, ministerul; mĕ tem că dupĕ ce veţĭ vota facultatea acésta de Teologie, când va fi să se formeze programa ştiinţelor carĭ se vor preda în facultatea de Teologie, Sinodul să nu sară şi să ḑică: acésta este tréba nóstră; noĭ voim o facultate de Teologie orthodoxă; şi fiind-că noĭ, dupĕ canóne, suntem strejariĭ religiuneĭ străbune, noĕ ne incumbă dreptul să facem acea programa. Eŭ am onóre să vĕ declar de pe acum că nu votez o facultate de Teologie în care Sinodul să fi suveran arbitru al ştiinţelor carĭ se vor învĕţa în acea facultate.

Pentru asemenea cuvinte, cer amânarea discuţiuneĭ acestuĭ proĭect de lege, care se va discuta odată cu proĭectul

de lege al instrucţiuneĭ publice. Prin urmare, propun pur şi simplu o cestiune de amânare.

P. S. S. Episcopul de Rômnic şi Noul-Severin: Domnule preşedinte, D-lor Senatorĭ, am luat cuvêntul în acéstă cestiune ca episcop, dar maĭ mult ca fost profesor şi decan al facultaţeĭ de Teologie. Sunt în mĕsură a cunóşte acéstă facultate de aprópe şi ast-fel voiŭ îndrăsni a aduce tóte lămuririle ce doreşte onor. D. Mârzescu.

Luând acésta sarcină de a da explicaţiunile trebuitóre D-luĭ senator Mârzescu, mĕ cred dator ca maĭ ântăiŭ să'ĭ mulţumesc pentru sentimentele ce a desfăşurat în raport cu prima şi cea maı însemnata parte a îmbunătaţireĭ sórteĭ cleruluĭ nostru. Ştim cu toţiĭ, a spus'o şi I. P. S. S. Mitropolitul Primat, n'am nevoe sa stăruesc maĭ mult, ca îmbunătaţirea sórteĭ cleruluĭ în ţara românéscă consista din douĕ elemente: I-iu. îmbunătaţirea sórteĭ morale, şi al II-lea, îmbunataţirea sórteĭ materiale. Acéstă facultate de Teologie, cum şi Seminariile în urma, sunt menite a aduce îmbunatăţirea sórteĭ morale a cleruluĭ, de a'l face vrednic de societatea nóstră şi de lumea întrégă. Şi daca se maĭ găsesc pete negre în civilisaţia nóstra, îndrasnesc sa o ḑic ca ele se maĭ zaresc în Biserica, şi aceste pete trebuesc cu o oră maĭ înainte înlăturate. De aceea, unind vocea mea cu a D-luĭ Mârzescu, vĕ rog să votaţĭ acest proĭect de lege.

Acum voiŭ intra în partea argumentativă a causeĭ mele. Voiŭ da D-luĭ Mârzescu tóte explicaţiunile dorite, şi veţi vedea ca nu este loc de amânare în votarea acestuĭ proĭect de lege: ci, din contra, trebue sa ne silim cu toţiĭ, ca facultatea de Teologie să priméscă şi la noĭ fiinţa sa legală şi să ajunga o instituţiune de Stat, dupĕ cum sunt şi cele-l-alte facultaţi.

D-lor Senatorĭ, cu toţii suntem din ţara acésta, şi toţĭ, maı mult saŭ maı puţin, avem experienţa şi cunóştem modul cum se votéză la noĭ legile organice. In materia instrucţiuneĭ, când ne dam bine socotélă, ştim că s'aŭ propus atâtea proĭecte de lege pentru organisarea învĕţămêntuluĭ public, şi tóte aceste proĭecte de lege s'aŭ tot amânat şi iar s'aŭ amânat. Tot asemenea s'a întêmplat şi cu acest proĭect de lege, recomandat de D-vóstră, D-le Mârzescu, şi de sórta căruia voiţĭ sa legaţĭ şi facultatea de Teologie.

D-le Mârzescu, D-lor Senatorĭ, n'aţĭ luat D-vóstrĕ maĭ ḑilele trecute hotarîrea ca acest proiect de lege al învĕţămêntuluĭ din ţară de la noĭ să se amâne? Şi pentru cât? Pentru un timp nehotărît. Liceele, cele-l-alte facultăţĭ şi chiar seminariile pot să sufere amânarea, pot s'o maĭ ducă —cum ḑice românul nostru—dar iertaţi-mĕ, facultatea nóstră de Teologie nu maĭ póte suferi amânarea, şi ĭată pentru ce: Clerul nostru, ómeniĭ noştri de ştiinţa teologică aŭ simţit trebuinţa uneĭ facultăţĭ de mult, şi nu aŭ putut să rĕmâna indiferenţĭ faţa cu nevoile ţĕreĭ nóstre.

Să vĕ spun eŭ ce a facut fie-care din noĭ pentru acéstă instituţiune, menită, cum ḑicea Majestatea Sa Regele nostru într'o adunare solemnă, de a vindeca suferinţele sufleteştĭ ale omuluĭ.

La 1882, D-lor Senatorĭ, un numĕr de profesorĭ, şi anume un numĕr de şapte profesorĭ, s'a adresat la I. P. S. S. Mitropolitul Primat dupĕ vremĭ şi 'l-a rugat să mijlocéscă pe lângă onor. guvern de pe atuncĭ, ca să ne dea voe să facem cursurĭ gratuite de facultate Teologică pe lânga universitatea din Bucureştı. Nimĕnuĭ nu 'ĭ-a trecut prin gând, nicĭ mie ca cleric nu'mĭ-a venit prin minte ca sa facem din facultatea nóstră de teologie o instituţiune deosebită de cele-l-alte facultaţĭ.

Iată, D-le Mârzescu, o dovadă contemporană ca clerul nostru a fost tot-dé-una alaturea cu societatea, nu caută să trăiască şi să lucreze aparte, cum ştiţĭ ca se face în alte ţĕrĭ, unde se lasă înveţamêntul comun, se lasa societatea întréga şi clerul lucréză şi se isoléza cât póte. Din contra, noĭ cu acésta facultate am rugat pe ministrul dupĕ vremĭ ca sa ne dea voe să înfiinţăm facultatea de Teologie în palatul universităţeĭ din Bucureştĭ, şi cu îndatorirea pentru studenţĭ de a asculta maĭ multe cursurĭ de la facultatea de Litere.

Maĭ mult, D-le Mârzescu şi D-lor Senatorĭ, fiind-că şi eŭ făcusem puţina instrucţiune pe aiurea şi am vĕḑut cum pe acolo se face instrucţiunea clericala, pe care am urmat'o şi eu, 'mĭ am ḑis: mĕ voiŭ supune exemplului acelor state, carĭ în adevĕr nu voesc să facă din preot de cât un adevĕrat membru al societăţeĭ; cu alte cuvinte, am creḑut de trebuinţă ca în învĕţămêntul nostru clerical să între şi o parte din instrucţiunea laică. De aceea, în tot timpul de la înfiinţarea facultăţeĭ de Teologie la 1882, precum şi

de la reînfiinţarea eĭ în 1884, studenţiĭ facultăţeĭ nóstre de Teologie aŭ urmat şi o parte din cursurile de la facultatea de Litere, ca cursurile de Filosofie, de Istorie, Literatură, limbĭ, şi altele. Iata, D-lor Senatorĭ, o garanţie vĕdită că clericiĭ noştri nu tind nicĭ odata la ultramontanismul de care se teme D. Mârzescu.

Să vin acum, D-lor, la a doua parte a cestiuneĭ, la a doua fasă a facultăţeĭ nóstre de Teologie. Acésta se începe cu anul 1884. Atuncĭ, în adevĕr, vĕḑênd ţara sacrificiile a şapte membri din corpul didactic, clericĭ şi laicĭ, 'şĭ-aŭ ḑis: aceştĭ ómenĭ trebuesc rĕsplatiţĭ, eĭ carĭ fără de arginţĭ lucraŭ; şi în adevĕr, de la acéstă dată facultatea nóstră de Teologie a intrat în lege, dar într'o lege din cele maĭ schimbatóre ce sunt într'un Stat constituţional, voesc să ḑic în legea budgetara; şi de atuncĭ profesoriĭ aŭ primit nişte diurne ce se daŭ şi până asta-ḑĭ. Dar ştiţĭ astă-ḑĭ care este posiţia ministruluĭ instrucţiuneĭ publĭce, când e vorba de facultatea de Teologie? Acum, ca totdé-una, ministrul instrucţiuneĭ e ameninţat de către uniĭ, carĭ în adevĕr pot avea privirĭ maĭ drepte asupra lucrurilor. Eĭ ḑic la tot pasul că facultatea nóstra de Teologie nu maĭ póte rĕmânea în acéstă stare maĭ mult fara lege, noĭ nu acordam creditul cerut; şi în acest moment în Cameră, facultatea este ameninţata de a fi ştérsă din budgetul Statuluĭ, pentru cuvêntul că nu are o lege de recunóştere.

D. Mârzescu ne-a maĭ spus să stam pe loc, şi a adaos ĭată episcopatul ce a făcut cu cestiunea seminariilor din proĭectul de lege al instrucţiuneĭ. Episcopatul, D-le Mârzescu, până acum n'a facut nimic în cestiunea seminariilor. Ceea ce vedeţĭ în acel proĭect de lege este lucrare a comitetuluĭ delegaţilor. Acum eu vĕ voiŭ spune ceea-ce a făcut episcopatul cu facultatea de Teologie, şi acésta o fac pentru ca să vĕ asigur pe D vóstre de tendinţele cleruluĭ nostru şi să vĕ arat ca facultatea nóstra de Teologie s'a conformat şi până acum cu legea pentru cele-l-alte facultăţĭ, şi ea funcţionéză în conformitate cu dorinţele D-vóstre.

D-le Mârzescu, se vede ca D-vóstra nu cunóşteţĭ că facultatea nóstră de Teologie are un regulament făcut în anul 1888. In acest regulament e determinat programul cerut de D-vóstră; sunt enumĕrate studiile cu împărţirea lor

pe catedre. Este adevĕrat că lipsesce ceva, juriul pentru alegerea profesorilor. Acésta însă, D-lor, nu presintă nicĭ o greutate pentru votarea acestuĭ proĭect de lege. Regulamentul pe care îl are astă-ḑĭ facultatea de Teologie, trebuesce acomodat la legea ce vĕ rugăm a o vota. Votată odată legea şi fiind ea sancţionată, atuncĭ se vor prevedea tóte elementele trebuincióse uneĭ organisaţiunĭ complete a facultăţeĭ. Atuncĭ se vor prevedea deosebitele categoriĭ ale profesorilor, se va stabili, fie-ca profesoriĭ actualĭ vor fi recunoscuţĭ saŭ vor fi supuşĭ la un concurs. Acesta este un lucru al viitoruluĭ, asupra căruĭa nicĭ eŭ, nicĭ D. Mârzescu nu putem anticipa. De aceea rog şi pe D. Mârzescu sa nu maĭ stăruiască în opiniunea D-sale, şi sa lase a se vota acest proiect de lege. Facultatea de Teologie a existat de atâţa anĭ, şi noĭ voim sa existe şi în viitor, pentru folosul şi nu pentru pericolul societăţeĭ nóstre. Şi asigurarea ce vĕ daŭ o fac în numele I. I. P. P S. S. Mitropoliţiĭ şi a fraţilor episcopĭ. Apoĭ o spun înaintea Senatuluĭ şi a ţĕreĭ întregĭ, că nicĭ-odata episcopatul nostru va înclina catre ultramontanism... Noĭ suntem românĭ şi clericĭ ortodoxĭ, şi chiar principiile fundamentale ale Bisericeĭ nóstre ne obligă de a merge tot-dé-una cu societatea şi a fi tot-dé-una în dênsa.

Iata decĭ şi un act curent, pentru care vĕ rog sa nu rîdicaţĭ greutaţĭ în contra acestuĭ proĭect de lege.

D. Mârzescu a maĭ ḑis ca acest proĭect de lege nu este complet.

Dar să citim încă odată articolul I din proĭectul propus şi sa'l comparăm cu articolul 249 din legea organica a instrucţiuneĭ, confecţionata în anul 1864.

După cum am observat, pe D. Mârzescu 'l-a scandalisat cuvintele din proĭect: *drepturile şi prerogativele* facultăţeĭ nóstre. Dar v'o spun eŭ că acésta se înţelege de la sine. Ca acele drepturi şi prerogative au a fi conforme legei organice a instrucţiunei publice din 1864. Şi fiind-că după acéstă lege a instrucţiuneĭ publice la universităţĭ rolul principal în formarea juriilor, precum şi în alte materii, 'l are ministrul, se înţelege că'l va avea şi la facultatea de Teologie. Dar iaraşĭ am ferma convicţiune că nicĭ un ministru, şi nicĭ D-ta, D-le Mârzescu, nu veĭ avea acea desconsiderare pentru Sinodul Sânteĭ nóstre Bisericĭ, ca să nu'l consulţĭ la timp, în privinţa profesorilor, saŭ a altor materiĭ privitóre la facultate.

D. G. Mârzescu: Arětați'mĭ legea actuală dacă ḑice așa?

P. S. S. Episcop de Rômnic: Apoĭ, D-le Mârzescu, până acum nu avem lege organică pentru facultatea de Teologie. Avem numaĭ lege budgetară. Noĭ acum vě rugâm să primițĭ recunóșterea facultățeĭ nóstre de Teologie lângă cele-l-alte facultățĭ.

Noĭ cerem pentru facultatea de Teologie o ființare legală, dupě cum aŭ și cele-l-alte facultățĭ. Și pentru liniștirea D-vóstre din present, vě maĭ aduc aminte că acéstă facultate va fi legată de legea organică de care ḑicețĭ, că sunt legate cele patru facultățĭ existente și recunoscute.

Prin urmare, greutățile carĭ aŭ fost rîdicate de D. Mârzescu sunt înlăturate din momentul ce noĭ legăm facultatea de Teologie de cele-l-alte facultățĭ, și cu tótă încrederea admitețĭ, și ĭarășĭ vě rog, admitețĭ proĭectul de lege propus. (Aplause).

D. Al. Marghiloman, ministru de lucrărĭ publice: D-lor Senatorĭ, onor. D. Mârzescu a rîdicat câte-va critice în contra legeĭ și a cerut amânarea eĭ, pentru motive pe carĭ le pot recapitula în modul următor: I-iŭ, legea acésta face o dublă întrebuințare cu legea instrucțiuneĭ publice; al II-lea, că este incomplectă, pentru că nu indică nicĭ o normă asupra organisăreĭ definitive ce trebue să se dea facultățeĭ; al III-lea, legea acésta este amenințătóre pentru societatea civilă, căcĭ ea nu desleagă înrîurirea ce învěțămêntul religios ar voi să aĭbă asupra învěțămêntuluĭ laic, și nu oprește impietările ce S-tul Sinod este acusat că medită în contra societățeĭ civile...

I. P. S. S. Mitropolitul Primat: Nicĭ odată nu se va întêmpla acésta.

D. Al. Marghiloman, ministru de lucrărĭ publice: Cred și eŭ că nu se va întêmpla, Inalt Prea Sfinte, și de aceea, în puține cuvinte, voiŭ rěsturna lungile observațiunĭ ale onor. D. Mârzescu.

Oare, D-niĭ meĭ, este vorba în momentul de față de a se da o soluțiune definitivă asupra cestiuneĭ pusă de onor. D. Mârzescu? Nu. Este vorba în momentul de față de a se enuncia numaĭ un principiŭ, de a se da ființă legală uneĭ școle care există de fapt, de a se pune pe trépta ce 'ĭ se cuvine un învěțămênt teologic existent: pe viitor facultatea de Teologie va fi nu numaĭ *tolerata*, dar legalmente *recunoscuta*.

Acésta este, D-lor, exclusiv menirea legeĭ care vi se presintă astă-ḑĭ; nu se cere de cât recunóşterea facultăţeĭ de Teologie, rĕmânênd ca organisaţiunea eĭ definitivă să se facă prin legea instrucţiuneĭ publice.

S'a pus întrebarea: pentru ce atâta pripă, şi nu aşteptăm legea instrucţiuneĭ publice care este înaintea nóstră, şi în care se vorbeşte de acéstă facultate?

D-lor. o lege a instrucţiuneĭ publice este una din legile carĭ, prin natura lor, sunt maĭ dificile de făcut, carĭ suscită maĭ multe controverse şi carĭ pasionéză pe ómenĭ de obiceiŭ ceĭ maĭ puţin înfierbântaţĭ la luptă.

Dacă urmăriţĭ cele petrecute în Corpurile legĭuitóre de câţĭ-va anĭ în cóce, veţĭ vedea câte legĭ de instrucţiune publică s'aŭ adus în Corpurile legĭuitóre şi câte s'aŭ votat? Nicĭ una!

Ce s'a făcut cu legea D-luĭ Sturdza? Unde este legea D-luĭ Maiorescu? Ca să nu vorbesc de cât de acésta din urmă, reeditată de D. Rosetti, nu sunt óre doĭ anĭ de când ea 'şĭ aştéptă rêndul şi cine ştie cât va maĭ trece până la desĕvêrşirea eĭ?

Atuncĭ întreb: este bine să lăsăm o cestiune principală, care ne preocupă pe toţĭ, maĭ mult timp în suspensiune?

Pe când noĭ facem legĭ, şcóla se desvoltă; pe fie-care an intră şi ĭes studenţĭ în teologie; avem. óre dreptul să maĭ amânăm regularea sórteĭ lor?

Şi observaţĭ, D-lor, că în momentul de faţă viaţa nóstră intelectuală se desvoltă cu o rară energie şi în ordinea ştiinţifică, şi în ordinea literară. A venit timpul să ne gândim serios şi la ordinea de ideĭ morale saŭ religióse şi, în primul rênd, să consolidăm edificiul religios, purificând şi înălţând învĕţămêntul luĭ.

Eĭ bine, cum voiţĭ să facem acésta, dacă nu asigurăm existenţa personaluluĭ didactic şi nu dăm un titlu oficial elevilor formaţĭ de acesta?

Cum voiţĭ acéstă facultate să se întemeieze, când dintr'ênsa eşind elevĭ cu diplomă, diploma aceea nu ar fi primită de societatea civilă?

Tot asemenea cu personalul eĭ didactic. Póte el rĕmâne la discreţiunea budgetuluĭ şi expus a dispare dupĕ capriciul budgetar al uneĭ singure Camere?

Vedeţĭ, prin urmare că este necesar să punem tótă diligenţa pentru ca să consacrăm existenţa definitivă a facultăţeĭ de Teologie.

Detaliurile funcționărei se vor regula prin legea de instrucțiune deja examinată de secțiunile D-vóstre.

De altminteri, dacă prin ipotesă așĭ împărtăși aprehensiunile D-luĭ Mârzescu, încă așĭ pune râvna cea maĭ mare pentru a vota legea de față. Ađĭ avem o școlă de Teologie separată de învĕțământul general și de sine stătătóre; acéstă școlă cere să intre în colegiul universitar și eŭ laic așĭ hesita un moment?

Bine-voițĭ a vedea că proĭectul propune ca *„pe lângă* „cele patru facultățĭ ale Universitățeĭ din Bucureștĭ să se „înființeze o a cincea, pentru Teologie“.

Prin urmare, nu este vorba de o instituțiune ultra-montană, fără amestec cu societatea civilă, ci de o facultate făcênd parte din învĕțământul public al Statuluĭ.

Nu am nevoe, D-lor Senatorĭ, să repet că aceste reserve le-am făcut numaĭ pentru a demonstra conclusiunea greșită la care ajunge, cu dênsele, D. Mârzescu. Căcĭ dacă este în Europa un Stat care să fi fost ferit de imixtiunea cleruluĭ în afacerile seculare ale societățeĭ, de sigur acel Stat este România; nicăĭerĭ nu vețĭ găsi un acord maĭ perfect între cler și civilĭ, acord de tradițiune vechiă în țară la noĭ! (Aplause).

Ce rĕmâne acum, D-niĭ meĭ, din obiecțiunile puse de onor. D. Mârzescu? Nu votez, đice D-sa, acéstă lege, căcĭ așĭ vota vênt; nu știŭ la ce mĕ angagez; nu cunosc programul și nu știŭ cum se va face recrutarea învĕțătorilor.

Asupra organisăreĭ ne-am explicat; ea este de întregul reservată legeĭ generale care, în art. 249 din proĭectul guvernuluĭ, conține tóte disposițiunile necesare. Acésta a fost chiar formal consacrat prin proĭectul de față, ast-fel cum 'l-aŭ întocmit delegațiĭ; proĭectul primitiv conținea un art. 2, care specifica materiile de predat în facultate. Comitetul delegaților, de acord cu ministrul, aŭ suprimat acest articol, pentru a lăsa cestiunea întrégă când se va presenta.

Asupra recrutăreĭ personaluluĭ, tot asemenea legea generală se va rosti: nu este vorba ađĭ de a crea profesorĭ, nicĭ de a le consacra drepturĭ pe carĭ nu le-ar avea.

In momentul de față, suntem într'o stare de lucrurĭ care a maĭ fost la noĭ în trecut.

Știțĭ că noĭ am început prin o școlă de medicină care se asémana cu un învĕțământ maĭ mult privat de cât public.

Acea şcólă de medicină a produs treptat personalul medical practic şi de învĕţământ. Când s'aŭ vĕḑut ródele pe carĭ le-a dat, a venit legea care a rîdicat acea şcólă în facultate. Tot aşa se urmézĕ şi astă-ḑĭ. S'a format o şcólă înaltă de învĕţământ bisericesc; acéstă şcólă de Teologie, umilă şi supusă tuturor vicisitudinilor la început, pe urmă recunoscută şi regulamentată prin decretul regal din 1888, ajungênd să dea róde tot aşa de bune ca şi şcóla de medicină odinióră, este nevoe să o rîdicăm şi pe dênsa la rangul de facultate. Cu alte cuvinte, să trecem în drept o stare de fapt precară.

Rog dar pe onor. Senat să bine-voĭască a nu se popri de obiecţiunile făcute de D. Mârzescu şi să aprobe proĭectul de lege care s'a adus în desbaterile D-vóstre. (Aplause).

Vocĭ: Inchiderea discuţiuneĭ.

D. G. Mârzescu: Cer să puneţĭ maĭ ântêiŭ cestiunea de amânare.

—Se pune la vot amânarea şi se respinge.

—Se pune la vot luarea în consideraţie a proĭectuluĭ şi se primeşte.

—Se citeşte art. 1 din proĭect.

D. G. Mârzescu: Am un amendament, prin care cer să se însereze în art. 1 ca facultatea de Teologie să fie supusă „*la aceleaşĭ îndatorirĭ*“.

D. vice-preşedinte, I. Ianov: Principele Gr. Sturdza are cuvêntul.

D. Gr. M. Sturdza: Şi eŭ am cam acelaşĭ amendament, dar 'l propun la urma articoluluĭ.

D-lor Senatorĭ, clerul român are dreptul la tóte simpatiile nóstre, fiind-că este un cler naţional care nu'şĭ ĭa inspiraţiunile din streinĕtate şi din ţara şi pentru binele ţĕreĭ; prin urmare, nu avem nicĭ un fel de îndoiala asupra intenţiunilor sale. Dar pentru a împăca observaţiunile drepte carĭ le-a facut D. Mârzescu, trebue să ḑicem în lege că acéstă facultate va fi supusă la aceleaşĭ îndatorirĭ ca şi cele-l-alte facultăţĭ pentru ca în adevĕr profesoriĭ trebue să aĭba grade academice şi eleviĭ să fie bacalaureaţĭ, am făcut dar un amendament care resolvă acéstă cestiune.

Iată amendamentul meŭ:

Propun să se adaoge la finele art. 1 cuvintele: *şi fiind supusa la aceleaşĭ îndatorirĭ*“.

D. vice-președinte: Bine-voițĭ a'l depune la biuroŭ spre a se pronunța comitetul delegaților asupra luĭ.

D. G. Mârzescu: D-lor, ambele amendamente aŭ aceleașĭ ideĭ și de aceea retrag pe al meŭ.

D. vice-președinte: Atuncĭ rĕmâne amendamentul principeluĭ Sturdza.

—Se consultă comitetul delegaților.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat, raportor: D-lor, comitetul delegaților deliberând asupra amendamentuluĭ propus de principele Gr. Sturdza—fiind-că D. Mârzescu 'l-a retras pe al D-sale fiind identic cu al Principeluĭ—în unanimitate comitetul 'l-a primit. (Aplause).

—Se pune la vot amendamentul principeluĭ Sturdza și se primește de Senat.

D. G. Mârzescu: Cer cuvêntul pentru a propune un al 2 articol la acest proiect de lege.

D. vice-președinte: Dați-mĭ voe; pun maĭ ântêiŭ art. 1 la vot amendat.

—Se pune la vot art. 1 cu amendamentul și se primește.

D. G. Mârzescu: Propun la acéstă lege un al doilea articol.

D-lor, fiind-că facultatea acésta de Teologie este o instituție nouĕ și n'are o instituțiune similară în Iașĭ, precum are cele-l-alte facultățĭ, așa facultatea de Medicină din Bucureștĭ are o facultate similară în Iașĭ, facultatea de Drept, cea de Filosofie, cea de Științe, tóte aŭ facultățĭ similare în Iașĭ; facultatea de Teologie nu are facultate similară în Iașĭ; de aceea eŭ cer ca, conform legeĭ actuale asupra instrucțiuneĭ publice, care ne spune în art. 260 că: *„fie-care „facultate se va organisa prin regulamente speciale, date în „forma regulamentelor de administrație publică"*, cer, dic, ca în acéstă lege să se pună art. 2, conceput în următorul mod: *„Acéstă facultate se va organisa prin un regulament special dat în forma regulamentelor de administrație publică"*.

D. ministru al lucrărilor publice, Al. Marghiloman: Care facultate?

D. G. Mârzescu: Facultatea de Teologie.

P. S. S. Episcopul de Rômnic: Cer cuvêntul.

D. G. Mârzescu: Ințeleg chiar facultatea acésta de Teologie.

D. vice-președinte: Bine-voițĭ de dațĭ în scris propunerea D-vóstră.

D. G. Mârzescu: V'o daŭ îndată; dar trebue să daŭ o mica explicaţiune D-luĭ ministru.

D. ministru al lucrărilor publice: Am credut că cerĭ înfiinţarea uneĭ facultaţĭ de Teologie şi la Iaşĭ.

D. G. Mârzescu: Dupĕ legea actuală, nu există în Iaşĭ facultate de Teologie; prin urmare, disposiţiunile art. 260 nu se raportă la facultatea de Teologie.

Una din cele maĭ marĭ greutăţĭ de care are să se isbéscă facultatea de Teologie, ştiţĭ care are să fie? Ascultaţĭ, ca să'mĭ daţĭ dreptate: personalul didactic al celor-l-alte facultaţĭ din Bucureştĭ se recrutéză dintre persónele acelea carĭ trec concursul la facultaţile din Iaşĭ, precum şi membriĭ facultăţilor din Iaşĭ se recrutéză din persónele carĭ trec concursul la facultatea din Bucureştĭ. Infiinţând facultatea de Teologie în Bucureştĭ şi ea neavênd o similară în Iaşĭ, întreb: cum şi în ce mod are să se recruteze personalul didactic de la facultatea de Teologie? Iată pentru ce cer să se pună în lege un articol 2, conceput întocmaĭ ca şi art. 260 din legea instrucţiuneĭ publice. Cer, o repet, să se pună un noŭ art. 2, conceput în următorul mod:

„*Acéstă facultate se va organisa printr'un regulament special dat în forma regulamentelor de administraţie publică*".

Şi ştiţĭ de ce insist a se pune acest al doilea articol? Pentru că Sinodul pretinde că prin legea sinodală, art. 26, sunt abrogate disposiţiunile şi supremul control al guvernuluĭ în ce priveşte şcólele eclesiastice.

Ţin, şi ţin fórte mult casa se ştie că ministerul are suprema piveghiare şi ultimul sĕŭ cuvênt în materie de instrucţiune publică.

D. prim-ministru, general G. Manu: D-lor, amendamentul D-luĭ Mârzescu este imposibil de primit, căcĭ nu va face de cât să aducă o încurcătură fără marginĭ. D-sa s'a agăţat de un cas special, şi în vederea acestuĭ cas special vrea să întroducă un un articol în legea de faţă. Ce ar resulta? Ar resulta din acésta că am confirma o idee care n'a intrat în mintea acelora carĭ aŭ conceput acéstă lege, că facultatea de Teologie nu intră în legea instrucţiuneĭ publice adĭ în vigóre; pe când noĭ dicem, din contra, că acéstă facultate este supusă legeĭ existente de instrucţiune publică.

D-sa voesc să introducă un articol a căruĭ disposiţiune este adĭ prevĕdută în legea instrucţiuneĭ, aceea de a face un regulament pentru acea facultate...

D. G. Mârzescu: 'L considerațĭ de prisos?

D. prim-ministru, general G. Manu: Nu numaĭ de prisos, dar chiar și periculos; cacĭ prin acésta D-vóstră scóteţĭ facultatea de Teologie din legea instrucțiuneĭ publice, pe când ideea nóstră este a o supune la tóte regulele legeĭ actuale a instrucțiuneĭ publice.

D. vice-președinte, I. Ianov: Ațĭ audit, D-lor, amendamentul D-luĭ Mârzescu, ca art. 2 noŭ la acest proiect.

Consult Senatul, sunt cinsĭ domnĭ senatorĭ carĭ susțin acest amendament? Nefiind cincĭ D-nĭ senatorĭ se înlătură.

Vocĭ: Inchiderea discuțiuneĭ.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ și Suceveĭ: D-lor Senatorĭ, am cerut cuvêntul și puține am de dis în urma celor dise de onor. preopinențĭ, de D-niĭ miniștrĭ și după banca prelaților.

Vocĭ: S'a închis discuțiunea.

D. vice-președinte, I. Ianov: I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ are cuvêntul.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ și Suceveĭ: Cu mâhnire vĕd cele ce se petrec acum cu ocasia votăreĭ acesteĭ legĭ, care este de cea maĭ mare importanță pentru instrucțiunea cleruluĭ. Cu toțiĭ știm care este sórta cleruluĭ în România, și cu toțiĭ, de mult timp, repetăm că trebue îmbunătățită sórta cleruluĭ, și cea morală și cea materială. Noĭ, representanțiĭ cleruluĭ, am cerut încă de acum vre-o 10 anĭ în urmă îmbunătățirea sórteĭ materiale a cleruluĭ în genere. Adĭ vine să se céră îmbunătățirea sórteĭ morale prin instrucțiune, și vedem cu părere de rĕŭ că se pune bețe în róte din partea unora. Prin urmare, cred că nimenĭ nu va fi contra acesteĭ legĭ și vom vota-o cu toțiĭ. Dar, din nefericire, până acum nu s'a făcut nimic.

Atuncĭ ne-am dis că după acésta vom veni și cu cerere la Corpurile legiuitóre pentru îmbunătațirea sórteĭ morale a cleruluĭ.

D. vice-președinte, I. Ianov: Se pune la vot legea în total cu bile.

—D-niĭ senatorĭ proced la vot.

D. vice-președinte: D-lor, resultatul votuluĭ este:

Votanțĭ	68
Bile albe	67
Bile negre.	1

Senatul a primit proiectul de lege. (Aplause).

MEMORIU

De starea bisericelor și a parohiilor orthodoxe din Județul Bacăŭ·

Incă de la venirea mea ca Protoĭereŭ al județuluĭ Bacăŭ, am avut întențiunea a face un schematism de bisericele și parohiile orthodoxe din cuprinsul județuluĭ, însă din lipsă de timp n'am putut să'mĭ îndeplinesc acéstă datorie până acum.

In anul 1885, am făcut pe scurt schematismul bisericelor și al parohiilor papiste; în aniĭ următorĭ, cu ocasia inspecțiilor, am adunat tóte notițile relative la bisericele orthodoxe și le am înșirat în schematismul de față, arĕtând încă numĕrul parohienilor de la fie-care biserică, preotul de parohie și gradul luĭ de cultură.

In speranța ca acéstă lucrare va putea fi de vr'un folos bisericeĭ în genere, eŭ fără a maĭ întinde vorba asupra însemnătățeĭ unuĭ asemenea schematism, căcì orĭ-cine o póte pricepe, voiŭ intra de odata în materie, începĕnd cu orașul Bacăŭ și dupĕ dênsul tóte comunele din județ, esceptându-se cincĭ comunĭ compuse numaĭ din ungurĭ.

Orașul Bacăŭ.

In cuprinsul orașuluĭ sunt 6 bisericĭ orthodoxe și anume:

1). *Sf. Ierarh Nicolaĭ* (catedrala) în centrul orașuluĭ. Biserica acésta este de zidiŭ, frumósă, dar neglijată în aniĭ din urmă. In anul 1888, Primăria respectivă a dispus a

se acoperi din noŭ cu tablă, făcêndu-i-se şi micĭ reparaţiunĭ pe dinafară. Sper că Onor. Primărie va dispune a se repara şi pe dinlăuntru.

Asupra fundăreĭ eĭ nu se găseşte nicĭ o inscripţie şi nicĭ macàr vr'un veleat, ci numaĭ pe clopotul cel mare e trecut anul 1848. De altminterea se ştie că pre la anul 1840 Protoĭereul Ienache Petrovicĭ cu Pavĕl Christea, ambiĭ decedaţĭ, aŭ proĭectat facerea acesteĭ bisericĭ, şi nu cu puţin strunein aŭ terminat'o de abea la anul 1848, când s'a şi sânţit. Mijlócele de construcţiune s'aŭ dat de credincĭoşĭ, după cererea ce li se făcea de iniţiatorĭ.

Lângă păretele de médă-ḑi al altaruluĭ, odată cu biserica se facuse o vestmêntarie, însă la anul 1871, reposatul Panainte Ianoli a făcut cu propriele sale mijlóce cele trebuitóre şi a transformat acea vestmêntărie în paraclis, unde se oficiază sânta Liturghie în ḑile ordinare.

Preoţĭ la acéstă biserică sunt: Gheorghie Criveţ (subprotoĭereu) seminarist de gradul al II-le, şi Ioan Scarlat (curs catihetic).

Din veniturile bisericeĭ, pe lângă care dă şi Primăria o subvenţie, se maĭ întreţine încă un diacon, doĭ cântareţĭ, un canonarh şi doĭ paraclisiarhĭ.

2). *Adormirea Maĭceĭ Domnuluĭ* (Precista) întreţinută de Stat, situată la marginea de miaḑă-ḑi a oraşuluĭ. Biserica acésta este facută la anul 1491 de cătrĕ Alexandru fiul luĭ Stefan cel Mare, după cum arată inscripţia în limba slavona de pe păretele pridvoruluĭ.

Reproduc acea inscripţie din opera Prea Sânţituluĭ Episcop Melchisedek: „Notiţĭ istorice şi archeologice" (pagina 128).

„Cu voinţa Tatăluĭ şi cu conlucrarea Fiuluĭ, şi cu sĕ-
„vêrşirea Sântuluĭ Duh. Evseviosul şi ĭubitorĭul de Chris-
„tos Ioan Alexandru Voevoda, fiul luĭ Stefan Voevoda,
„Domnitorul Moldoveĭ, a zidit acest Templu în numele
„Adormireĭ prea Curateĭ Nascĕtóreĭ de Dumneḑeu şi pu-
„rurea Fecĭóreĭ Marieĭ, şi s'a sĕvêrşit în anul 7099, luna
„Ghenarie 1". (1491).

I. Сей гробъ сътвори и украси панъ Михай чютѣчй [1]) Постелника кнѣгинѣ своеи Маріам. прѣдставися въ дни благочтиваго Василіа воевода, въ лѣт ҂зрмд. мца Май.

II. Іωан Алеѯандръ Воевода, снъ Стефана Воеводи [2]) гпдръ земли Молдавской украси съй гробъ. . . . . , . . . пже преставися къ вѣчнымъ ωбителем въ лѣто ҂зрл мца... Adecă:

I. Acest mormênt (îl) făcù și înfrumuseță jupânul Mihaĭ Ciuteacĭ postelnicul jupâneseĭ sale Maria. A rĕposat în dilele evlaviosuluĭ Vasilie voevod, în anul 7144 (1636). Luna Maĭ.

II. Ioan Alexandru voevod, fiul luĭ Stefan voevod, domn al țĕriĭ Moldoveĭ înfrumusețа acest mormênt . . . . care s'a strămutat la vecĭnicele lacașurĭ în anul 7130 (1622) luna....

Preoțĭ servitorĭ la acéstа biserică sunt: Gh. Atanasiu îngrijitor și I. Enea, (ambiĭ seminariștĭ de gradul I). Pe lângа aceștia Statul maĭ plătește încă doĭ cântarețĭ și un paraclisiarh.

3). *Nașterea Sântuluĭ Ioan Botezătorul*, în centrul orașuluĭ. Biserica acésta e de zid în stare bună, și de vr'o câțĭ-va anĭ îngrijită maĭ bine.

De asupra ușeĭ la antret a avut inscripția sepată pe pétră, însĕ cu facerea pridvoruluĭ s'a astupat maĭ tótă și cât a maĭ rĕmas este nediscifrabila. Pe pomelnicul Ctitorilor se citește: „Pomelnicul Ctitorilor bisericeĭ din Bacaŭ, unde „este hramul Nașterea Sântuluĭ Ioan Botezatorul, 1813 „August 29, care s'a facut în dilele Prea Sânțieĭ Sale Ki-„riu Kir Gherasim, Episcop Romanuluĭ“. Ce s'a facut? Biserica sau pomelnicul? De și este greŭ a respunde, eŭ cred totușĭ că acéstă dată se rapórtă la fundarea bisericeĭ, căcĭ aparența nu o arată a fi maĭ veche.

[1]). Numele familieĭ pare că ar fi „Чютѣчй“, adică fiul luĭ Ciutea. Acéstă familie maĭ esistă încă și astă-dĭ la Bacăŭ, și rĕposațiĭ lor sûnt înmormêntațĭ la acéstă Biserică.

[2]). Stefan Tomșa Voevod, a domnit a doua óră, între aniĭ 1621—23.

Preoţĭ servitorĭ sunt: C. Suţescu (curs catihetic) şi P. Bocescu (Seminarist gradul I), pe lângă care maĭ sunt doĭ cântăreţĭ şi un paraclisiarh.

4). *Sânţiĭ Impĕraţĭ*, în partea de apus a oraşuluĭ şi în apropiere de gară.

Acéstă biserica este de zid, în stare bună, facută în anul 1845 de Manoil Crupenschi şi Antohi Bârzu, ambiĭ decedaţĭ. Veleat nu esistă, nicĭ inscripţie şi nici pomelnicul ctitorilor nu spune nimic, ci numaĭ după arătarea Preotuluĭ.

Preotul liturgisitor se numeşte Gh. Popovicĭ (fără curs).

5). *Buna-Vestire*, în partea de rĕsărit a oraşuluĭ. Biserica actuală este de zid, în stare bună, facuta între aniĭ 1879—81, ĭar în anul 1882 s'a sânţit. Mijlócele de construcţie s'aŭ dat de pioşiĭ creştinĭ şi de comună. Maĭ 'nainte era o biserică prósta în forma uneĭ case, făcuta de Dómna Soltana Sandu Sturza, al cărea portret se păstrédă în biserică atârnat de părete.

Preotul de aice e Gh. Vasian (curs catihetic). şi

6). *Sânta Treime* de la cimitirul oraşuluĭ, în partea despre médă-di. Biserica acésta s'a început a se construi încă din anul 1875 şi de abea în anul 1886 s'a terminat şi s'a sânţit. Comuna Bacăŭ e fundatórea eĭ.

Parohiile în urba Bacaŭ nefiind regulate într'un mod definitiv, însemn aicĭ numĕrul total al contribuabililor orthodoxĭ, care se rîdică la 650.

Plasa Bistriţa de sus.

Plecând din Bacăŭ spre Moineştĭ, la departare de patru chilometri, intri în:

Comuna Mărginenĭ, compusă din 92 contribuabilĭ orthodoxĭ. La marginea satuluĭ despre rĕsărit se găseşte biserica de parohie, de lemn, próstă, făcută maĭ înainte de anul 1749. Acésta se probéză din pomelnicul Ctitorilor „care se esprimă aşa: „Acest pomelnic este făcut de mine „Constantin Roset, odată cu catapetésma la biserica mea, „de pe moşia mea Mărginenĭ, ot ţinutul Bacauluĭ, în dom-

„nia al treilea a luĭ Constantin Mavrocordat V.V., la lét „7257". De aicea se vede că la anul 1749 s'a făcut numaĭ catapetésma de cătră proprietarul Constantin Roset, ĭar biserica esista deja.

In fundul bisericeĭ se găsesçe o pétră mormêntală de marmură, cu inscripţia grecéscă săpată înlăuntru, şi în mijloc Mărcile ambilor ţĕrĭ Moldova şi Muntenia, în relief. E înmormêntată aicĭ Dómna luĭ Matheiŭ Ghica V.V., care alternativ a Domnit în ambile ţĕrĭ. Reproducem aicĭ acéstă inscripţie, cu traducerea eĭ, făcută de D. G. Erbicénu, profesor de limba elina. Ea sună aşa:

ΚΕ'ΥΘΕΙ ΣΜΑΡ'ΑΓΔΑΣ ΣΚ'ΗΝΟΣ, Α'ΊΑ ΜΟΛΔ'ΑΒΩΝ,
Δ'ΟΜΝΗΣ. Δ'ΑΜΑΡΤΊΣ. ΠΡ'ΊΓΓΙΠ'ΟΣ ΤΕ ΜΑΤΘΑ'ΙΟΝ,
Γ'ΟΝΟΥ. ΤΕΛΟ'ΥΝΤΟΣ, ΓΚΙΚ'ΑΔΟΝ ΓΡΗΓΟΡ'ΙΟΥ.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚ'ΟΝ.

Ν'ΕΜΕΙΒ'ΊΑΜΒΕΙ, 'ΕΞΜΝΤΡΙΚΟ'ΥΡΙ'ΟΙΚΤΡ'Α.
'ΟΚΤΟΒΡ'ΙΟΥ: Ι'Α.

(Marca Moldoveĭ Bourul) (Marca Munteniei Corbul).

Τ'ΑΦΟΣ ΣΥΝ'ΑΠΤΕΙ, Ο'ΥΣ ΔΙ'ΕΣΤΑΚΕΝ Μ'ΟΡΟΣ,
Φ'ΙΝΤΑΣΤΕ, ΠΑ'ΙΔΑΣ 'ΕΓΓ'ΟΝΟΙΣ ΔΥΟ'ΙΝ 'ΆΜΑ,
ΜΑΡ'ΙΑΝ ΠΡ'ΟΤΙΣΤΗ Ε'ΙΤ, Α'Υ ΓΡΗΓ'ΟΡΙΟΝ,
ΤΟ'Υ Μ'ΕΝ Σ'ΥΝΕΥΝΟΝ, Θ'ΥΓΑΤΡΑ Δ'ΈΜΜΑΝΟΥ'ΗΛ,
'ΕΛ'ΕΓΚΟΝ, Α'ΙΚΑΤΕΡ'ΙΝΗΝ Γ'ΟΝΟΥΣ, Τ'ΩΝΔΕ.
ΑΨ'ΥΕ: Α'ΥΓ: Κ'Ζ.

Inscripţia este scrisa în limba veche elena în versurĭ trimetre iambice, al căria sens este acesta:

„Pământul Moldavilor ascunde corpul Smaragdeĭ Dómneĭ şi soţia Principeluĭ Matheiŭ ce fu fiŭ al luĭ Grigorie din Ghiculeştĭ.

Hronologia. (Este înca un trimetru iambic).

Ν'ΕΜΕΙΒ'ΊΑΜΒΕΙ, 'ΕΞΜΝΤΡΙΚΟ'ΥΡΙΟ'ΙΚΤΡΑ.
50. 5. 4 , 5. 10. 2. 10. 1. 40. 2. 5. 10. 5. 60. 40. 50.300.100. 10.20. 4 0.100. 10. 70.10 20.3 0.100. 1
care adunate fac: 1776, Octombre 11.

Mormêntul unesçe pre născuţiĭ, ce ĭ-a despărţit mórtea, copiĭ împreună cu doĭ nepoţĭ: pre Maria maĭ ântêiŭ, ĭar apoĭ pe Grigorie acăruĭa ea fu soţie, ĭar fiĭca luĭ Emanuil; pre Elena, Ecaterina fiĭ aĭ acestora".

1795, August 26.

N.B. Se observă maĭ multe erorĭ ortografice provenite negreşit de la sepătorĭ, ca: Ματθαίον, Φίνταστε, ὀκτοϐρίου, etc.

Din acéstă inscripţie se vede că la anul 1776 în mormêntul din Biserica comuneĭ Mărgineni s'a înmormêntat Dómna Smaragda soţia luĭ Matheiŭ Ghica, carele a domnit maĭ ântêiŭ în Muntenia la 1752, ĭar în anul următor 1753 s'a strămutat la Domnia Moldoveĭ, unde domni până la 1756. In acelaşĭ mormênt maĭ tărḑiŭ până la anul 1795 s'aŭ maĭ îngropat: Maria nora menţionateĭ Dómne, fiĭca a unuĭ Emanoil; ĭar apoĭ bărbatul eĭ Grigorie fiŭ, precum se vede din inscripţie, al luĭ Matheiŭ Ghica şi a Dómneĭ Smaragda. Tot aicĭ sunt înmormêntate şi două nepóte a le Dómneĭ Smaragdeĭ, fiĭce ale menţionaţilor Grigorie şi Maria.

Preotul acesteĭ comunĭ este Ión Grosulescu (Sem. gr. I).

De la Margineni mergênd înainte, distanţă ca de 6 chilometri, se gaseşte:

Comuna Luncanĭ. Biserica acesteĭ comunĭ este de lemn bună. Mi s'a spus că aicĭ odinióră ar fi esistat Schit de calugărĭ, dar când anume s'a desfiinţat nimenĭ nu ştie. Observând pomelnicul ctitorilor am vĕḑut înşirate maĭ multe nume de Ieromonahĭ şi Monahĭ; de altmintrelea nicĭ un veleat nicăire. Cred însă ca Biserica acésta trebue să fie maĭ bine de 100 anĭ.

Populaţia comuneĭ insuméḑă cifra de 173 contribuabilĭ orthodoxĭ, ĭar preot slujitor este C. Criveţ (Sem. gr. I).

Departe de Luncanĭ ca la 2 chilometrĭ, intri în:

Comuna Slobozia Luncanĭ, compusă din câte-va micĭ cotune cu o singură biserică în *satul Podiş.* Biserica acésta e de lemn tencuită, făcută la anul 1845 de popo-

rĕnĭ. De asupra icónelor din fundul Bisericeĭ se citesc a-ceste cuvinte: „Să se ştie de când s'aŭ facut şi sânţit Bi-„serica cu hramul Sântul Ierarh Nicolaĭ din Luncanĭ, co-„tuna Podiş, la anul 1845“.

Preot de parohie e tot acel din comună Luncanĭ, ĭar parohienĭ are sub ascultarea sa 123 contribuabilĭ orthodoxĭ.

De la Bacăŭ mergênd spre nord, pe valea Bistriţeĭ, se întind maĭ multe comunĭ; cea întâĭ este:

Comuna Fôntânelele. Satul cu asemenea nume este chiar în cósta oraşuluĭ Bacăŭ, cu o populaţie de 52 contribua-bilĭ. Biserica este de zid, bună, clădită de peste 120 anĭ de proprietarul moşieĭ—cred, cacĭ poporĕnii nu ar fi fost în stare să facă asemenea biserica. Nu am gasit nicĭ un veleat. Pe un clopot însă am cetit: „Cu cheltueala Dumi-sale Vasile Ruset Hat. 7274“ (1766). Se póte că chiar a-céstă persóna sĕ fie ctitorul adevĕrat al bisericeĭ. Parohul de aici este bătrânul preot Ilie Telimak (fără curs). Un alt sat numaĭ *Siliştea*, compus din 12 contribuabilĭ are o biserică de lemn, próstă, fără veleat, şi care dupĕ spune-rea poporĕnilor se crede a fi de aprópe 100 anĭ.

Spre nord de la Fôntânele, distanţa de 2 chilometrĭ se află satul *Hămĕĭuş*, reşedinţa—comuneĭ Fôntânelele, cu 108 contribuabilĭ orthodoxi. Biserica de aici este de zid, în stare bună, făcuta la anul 1850 de către proprietarul mo-şieĭ, Prinţul Emil Vitegstein, despre care probéza inscripţia de la curpănul aşeḑat dinaintea catapetesmeĭ. La fronto-nul bisericeĭ a fost inscripţia detaĭlata, dar cu timpul s'a şters, aşa că asta-ḑĭ nu se póte ceti maĭ nicĭ un cuvênt. Preotul acesteĭ parohiĭ este Al. Tabacariŭ (Sem. gr. I). Aprópe de Hameiuş, ca la treĭ chilometrĭ se începe:

Comuna Gărlenĭ, cu reşedinţa în *satul Racila.* Numele satuluĭ ar fi venind de acolo, că pâraele ce curg prin sat sunt abondente în racĭ. Biserica din acest sat este de zid, bună, făcută în anul 1868, dupĕ cum arată veleatul scris pe paretele dinafară.

Populaţia orthodoxă de aicĭ sĕ rîdică la cifra de 49 con-

tribuabilĭ, carĭ aŭ de paroh pe preotul Chiril Climescu (fără curs).

Cam în dreptul Racileĭ, pe malul Bistriţeĭ, este *satul Gărlenĭ*, cu o populaţie de 48 contribuabilĭ.

Biserica parohieĭ este prefăcută în anul 1876 în locul altea de nuele, fără veleat.

Aprópe de podul de pe Bistriţa, şoseaua Bacău-Peatra, este *satul Lespeḑĭ*, cu o populaţie de 37 contrib. orthodoxĭ. Biserica satuluĭ e de lemn, veche de peste 100 anĭ, însă prefăcută şi sânţită în anul 1886.

Parohul acestor două sate este Ión Ghervescu (Sem. gr. I).

Trecênd podul Bistriţeĭ în partea dréptă, lângă Têrgul Buhuş, este:

Comuna Racova. Satul Racova are o populaţie de 165 contribuabilĭ, în care intră şi populaţia satelor Halmăcĭóea şi Gura-Văeĭ.

Biserica satuluĭ este de lemn, făcută la anul 1844, după spunerea preotuluĭ, dar veleat n'am găsit nicăire.

Parohul satuluĭ Racova este Ioan Marcu (fără curs).

In cóstele Têrguşoruluĭ Buhuş este *satul Leţĭcana*, cu o populaţie de 61 contribuabilĭ. Biserica de parohie este de lemn, bunişóră. De-asupra uşeĭ la intrare se citeşte acéstă inscripţie: „Acest sânt lŏcaş s'a făcut prin silinţa şi „ostenéla Sânţieĭ Sale Iconomuluĭ Nicolaĭ Buculeiŭ, şi cu a„jutor de la Epitropie o mie de leĭ, i poporaniĭ acesteĭ bi„sericĭ şi alţĭ miluitorĭ cât ĭ-aŭ lăsat inima, însă fără con„dică; s'a început la anul 1848 Maiŭ 23, şi s'a isprăvit la „anul 1850 Noembre 8, şi zugraviĭ Diaconul Lupu şi „Mihail fiul sĕŭ". Inăuntru pareţiĭ sunt tapisaţĭ cu muşama, pe carĭ sunt zugrăviţĭ sânţiĭ cu óre-care artă, de unde se conchide că zugravul Diac. Lupu avea cunoştinţa de meseria sa. La fundul bisericeĭ, înăuntru, este înmormêntat Iconomul Nicolaĭ Buculeiŭ; o pĭatră cu inscripţie este aşezată pe mormênt.

Preotul de serviciŭ se numeşte Ión Vârtolaş (fără curs).

In dreptul comuneĭ Racova, pe partea dréptă a Bistriţeĭ este:

Comuna Buda, cu o populaţie de 214 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica acesteĭ comunĭ este de lemn, prόstă, durata de maĭ bine de 100 anĭ. Pe icόna hramuluĭ Sântuluĭ Dimitrie se găsesce trecut anul 1819, dar cred că la acéstă dată s'a prefăcut catapetésma, căcĭ biserica arată a fi maĭ veche. Actualminte acéstă biserică este închisă, ĭar poporĕniĭ sunt pe cale de a clădi alta din noŭ.

Preotul de aice se numesce D. Sion (fără curs).

Mergênd spre nord de la comuna Buda, departare ca de treĭ chilometri, tot pe aceeaşĭ lature a Bistriţeĭ, intri în:

Comuna Blăgeştĭ. Biserica de parohie este de zid, bună, însă cam neglijată, făcută în anul 1842 de Caminarĭul Angheli Vali, posesorul moşieĭ pe atuncĭ. De asupra uşeĭ afară se maĭ pot ceti înca urmatόrele cuvinte: „Acéstă bi„serică ce s'a zidit din talpa şi înzestrată cu tόte podό„bele eĭ. s'aŭ facut cu grea cheltuélă a Dumnialuĭ pose„sor moşieĭ Blăgeştĭ. Caminariŭ Angheli Vali".

1842 August 21.

La frontonul pridvoruluĭ este zugravita Cuviόsa Parascheva, patronul bisericeĭ, ĭar pe de lăturĭ scris: „C. Pa„rascheva din oraşul Ipivat, patria ctitorilor bisericeĭ".

Biserica acésta are un stil curat grecesc. Acoperemêntul eĭ este maĭ mult plan şi cu douĕ cupole la faţă; înlauntru patru rândurĭ de strane, douĕ pe lângă păreţĭ şi douĕ prin mijloc de-alungul până aprόpe de catapetésmă. Pe păretele din drépta sunt zugraviţĭ ctitoriĭ, Caminarĭul Angheli cu soţia sa, ţinênd biserica pe mânĭ şi maĭ mulţĭ fiĭ şi fete arĕtând spre biserică.

Moşia Blăgeştĭ este proprietatea Sântuluĭ Spiridon din Iaşĭ. Cu vr'o 20 de anĭ în urmă Epitropia îngrija de biserică cu tόte cele necesare precum: cărţĭ, vestminte, etc. ba încă întreţinea şi un personal bisericesc din treĭ preoţĭ, un diacon, doĭ cântăreţĭ şi un paraclisiarh, cu câte 600 leĭ vechĭ de preot şi diacon, ĭar ceĭ-lalţĭ clericĭ maĭ puţin ceva. Astă-dĭ însă onorab. Epitropie a Ospitalelor Sântuluĭ Spiridon 'şĭ-a retras orĭ-ce îngrijire de la biserică şi

personaluluĭ eĭ. Preoţĭ sunt treĭ şi anume: I. Bocescu (Sem. gr. I), V. Felimon şi D. Grosulescu (fără curs), ĭar parohienĭ aŭ sub ascultarea lor 300 contribuabilĭ orthodoxĭ.

Cu apropiere de Blăgeştĭ se începe:

Comuna Valea luĭ Ion, compusă din două sate cu două biserici, şi anume:

1). *Valea luĭ Ion* cu o populaţie de 260 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ e de lemn, próstă, durata cu 60 de anĭ în urmă, căcĭ de şi pe pomelnic se vede trecut veleatul de 1789, dar acéstă dată se rapórtă la o altă biserică dinaintea aceşteea. Pe o strană am gasit săpat anul 1825; cred că de atuncĭ este durată biserica.

Preoţiĭ N. Capşa şi Ión Sion (ambiĭ fără curs), sunt parohĭ în acéstă cotună.

2). *Ţirdenĭ*, cu o populaţie de 94 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica este de lemn, bună, făcută la anul 1850 de poporĕnĭ, după spunerea dascaluluĭ Ion Bejan, dar veleat n'am găsit nicăire.

Preotul de parohie se numeşte Gh. Mocanu (fára curs).

In dreptul Buhuşuluĭ, partea de rĕsărit, lângă şoseaua Bacăŭ-Roman, se găseşte:

Comuna Bereştĭ, cu o populaţie în total de 339 contribuabilĭ orthodoxĭ şi cu treĭ bisericĭ şi anume: 1) *Biserica Sânţiĭ Voevoḑĭ* de zid, bună, clădită la anul 1858, după cum arată următórea înscripţie de la uşa antretuluĭ: „Acéstă sf. Biserică şi dupĕ cum se vede, cu hramul sf. „Voevoḑĭ, a sf. Impĕraţĭ, s'aŭ zidit cu cheltueala şi os-„teneala Dumisale Hog. Constantin Calin, spre a sa vecĭ-„nică pomenire. 1857 August“.

2). *Biserica Sf. Nicolaĭ* din *satul Climeştĭ*, de lemn, próstă, durata de poporĕnĭ cu 70 anĭ în urmă, fără veleat.

Preotul acestor două bisericĭ este Manoil Movileanu (fară curs).

3). *Biserica Adormirea Maĭceĭ Domnuluĭ*, facută de vălătucĭ şi sânţită în anul 1881, înaintea aceşteea era o altă biserică de lemn, carea din împrejurărĭ necunoscute a ars în anul 1877.

Preotul de aicĭ e Ioan Roseiŭ (Sem. gr,I).

Apr6pe de Bereştĭ spre méḑă-ḑi este *satul Bradul* din: *Comuna Şerbeştĭ*. Aicĭ la marginea satuluĭ este biserica de parohie, de lemn, în stare bunişóră, făcută cu 25 de anĭ în urmă, fară veleat. Populaţiaa satuluĭ este de 40 contribuabilĭ care se caută de preotul din *satul Şerbeştĭ*, reşedinţa comuneĭ. Biserica de aicĭ e de zid, în stare bună, făcută în anul 1843, după cum arată veleatul scris pe turnul bisericeĭ, partea despre apus. Poporul de aicĭ se urcă la 125 contribuabilĭ, ĭar parohul întregeĭ comunĭ este V. Roseiŭ (curs catihetic).

Mergênd la vale pe şesul Siretuluĭ, la departare de 1 kilometru, daĭ în *Comuna Schinenĭ*, compusă din treĭ sate cu treĭ bisericĭ şi anume:

1). *Peletincĭĭ*, cu o populaţie de 45 contribuabilĭ. Biserica de aicĭ e de zid, bună, făcută în anul 1838 de Ioan Iuraşcu, proprietarul moşieĭ pe acea vreme. Acésta se vede din pomelnicul ctitoruluĭ.

2). *Căţeleştĭ*, cu o populaţie de 50 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica satuluĭ e tot de zid, bună, făcută la 1843, după cum arată veleatul scris pe catapetésmă în altar. Fundatorele eĭ este Ioan Greceanu, fost proprietar moşieĭ pe acele timpurĭ; şi

3). *Schinenĭ*, cu o populaţie orthodoxă de 45 contribuabilĭ. Biserica de aicĭ este de zid, întreţinută fórte bine de proprietarul moşieĭ, Dl. Gheorghe Exarchu. Acéstă biserică este cladită la anul 1848 de Hristodor Exarchu, părintele D-luĭ Gh. Exarchu, după cum se póte orienta cine-va din pomelnicul ctitorilor. Fericitul ctitor este înmormêntat la fundul altaruluĭ, afară. Pe mormêntul luĭ este aşeḑat un monument prea frumos, avênd următórea inscripţie: „Aicĭ odihneşte robul luĭ Dumneḑeŭ Hristodor „Exarchu, nascut în Epira la 1 Martie 1801. Mort la Mol„dova pe moşia sa Spinenĭ, la 9 Octombre 1865“.

Preotul întregeĭ comunĭ este V. Roseiŭ (Sem. gr. I). In apropiere de Schinenĭ, partea de méḑă-ḑi, se începe:

Comuna Săuceştĭ, proprietatea fostuluĭ Domn al Moldoveĭ Ioniţă Sturza. Biserica din *satul Săuceştĭ* este de zid, măreaţă şi solid lucrată. Afară pe pĕretele despre apus se citeşte acéstă inscripţie: „Acest sânt lŏcaş este început de Domn Ioan şi Dómna Ecatherina Sturza, cu fiiĭ „lor, Vasile, Nicolaĭ, Gheorghie, Alexandru, Ilena, Cons„tantin, anul 1825, şi din nestatorcia vremilor nu s'a pu„tut ispravi, dar la anul 1860, Octombre 26, s'a sĕvêrşit „cu tóte cele trebuitóre de Beizadea Costache Sturza, şi „acésta pentru aducere aminte a vremilor viitóre".

Intrând înăuntru, magnificenţa aceşteĭ bisericĭ îţĭ impune respect, nişte fereştĭ marĭ daŭ o lumina vie; fără a avea colóne şi despărţiturĭ, faţada întregeĭ bisericĭ este o vală, aşa că rîndurile de strane de pre lângă pĕreţĭ formédă douĕ semi-cercurĭ; Catapetésma este prea frumósă, Altarul spaţios şi luminos, sântul Prestol e aşedat pe o lespede de marmură sprijinită pe patru stâlpĭ ĭarăşĭ de marmură; cu un cuvênt acéstă biserică este una din cele maĭ frumóse bisericĭ a Eparhieĭ Romanuluĭ. Dintre odórele bisericeĭ, maĭ de preţ se găseşte un Epitaf de Rossia, lucrat cu fir de aur adevĕrat şi cu matăsurĭ, ĭar jur-împrejur arabescurĭ formate din cusuturĭ fine cu margăritare; are şi o inscripţie greaca pe de lăturĭ; veleatul, de va fi, cu greŭ se póte afla, căcĭ pe alocurea s'aŭ ros literile. Acest Epitaf este pastrat într'un dulap de sticla atârnat pe părete la strana mică, ĭar dinainte arde incontinuŭ o candelă.

Intre cărţile Bisericeĭ sunt douĕ rîndurĭ de cărţĭ greceştĭ, carĭ aŭ să sĕ strice fiind-că nu se păstrédă bine. Opiniunea mea ar fi ca să sĕ ia de aicĭ şi să sĕ depună în biblioteca Sânteĭ Episcopiĭ spre pastrare.

Populatia acestuĭ sat este de 186 contribuabilĭ orthodoxĭ, carĭ aŭ ca păstor spiritual pe preotul Mihail Dimitriu (Sem. gr. I).

Spre médă-dĭ de Săuceştĭ, chiar pe malul Siretuluĭ este *satul Holt*, cu o populaţie de 179 orthodoxĭ. In mijlocul satuluĭ este biserica de zid, crapată şi gata a se ruina cu totul.

In privinţa fundăreĭ eĭ, următórea inscripţie pe păretele dinafară, arată data fundăreĭ şi numele fundatoruluĭ: „A-„cest sânt lŏcaş s'a început la anul 1863, April 10, şi s'a „sĕvêrşit tot în acest an cu tóte ale eĭ cheltuelĭ, de Bei-„zadea Costache Sturza, şi pentru aducere aminte a vre-„milor viitóre s'a scris acéstă pĭatră. Octombre 26".

Preotul acesteĭ enoriĭ este Gh. Arghir (Sem. gr. I).

In dreptul Săuceştilor, partea de apus se găseşte;

Comuna Cĭumaşĭ, cu reşédinţa în *satul Iteştĭ* situat pe malul stâng al Bistriţeĭ. Biserica de popor este de lemn, tencuită pe ambele părţĭ, durată în anul 1837, după cum arată veleatul scris pe părete afară.

Tot pe malul Bistriţe, spre nord, este *satul Cĭumaşĭ*. Biserica satuluĭ este de lemn, în stare próstă, durată la anul 1812, după cum arată pomelnicul ctitorilor.

Populaţia acestor douĕ sate se urcă în total la cifra de 196 contribuabilĭ orthodoxĭ, avênd de paroh pe preotul Gh. Hoĭsescu (Sem. gr. I).

Tot în comuna Cĭumaşi maĭ este *satul Ilieşi*, cu o populaţie de 35 contribuabilĭ. Biserica este de lemn, próstă, făcută de vr'o 30 de anĭ, fără veleat.

Preotul servitor aicĭ este Thoma Neica (Sem. gr. I) care pe lângă parohieniĭ satuluĭ Ilieşĭ are sub căutarea sa satele Hâlmacĭóea şi Gura Văiĭ din comuna Racovu.

Trecênd Siretul, în dreptul satuluĭ Holt, se găseşte:

Comuna Buhocĭu, cu o populaţie de 241 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica de aicĭ e de lemn, în stare bună, prefăcută în anul 1883. Nu are veleat, cu tóte acestea, după spunerea batrânilor, nu e maĭ veche de 60 anĭ.

Preotul comuneĭ se numeşte N. Ghervescu (Sem. gr. I).

Mergênd de la Buhocĭu, pe malul stâng al Siretuluĭ, în dreptul Săuceştilor este:

Comuna Prăjeştĭ, cu o populaţie orthodoxă din 72 contribuabilĭ. Biserica de aicĭ este de zid, în stare bună, clădită în anul 1845 de posesorul moşieĭ, după condiţiile contractuluĭ. Moşia Prăjeştĭ a fost a bisericeĭ Răducanu din Têrgul Ocna.

Parohul respectiv se numeşte Ioan Borcea (fără curs).

Lângă Prăjeştĭ partea de rĕsarit, departare ca de treĭ chilometri daĭ în:

Comuna Bogdanĕştĭ, compusă din două sate cu două bisericĭ şi anume:

1). *Bogdăneştĭ* cu o populaţie orthodoxă de 80 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ este de lemn, prósta cu desĕvêrşire şi nemeritabilă a să maĭ oficia în ea Dumneḑeésca liturghie; nu are nicĭ un veleat, cu tóte acestea se presupune a fi de aprópe 100 anĭ.

2). *Hertióna*, unde este şi reşedinţa comuneĭ, cu o populaţie de 90 contribuabilĭ. Biserica de aicĭ este de zid, începută în anul 1872 şi terminată în anul 1886 când s'a şi sânţit. Parohul comuneĭ se numeşte V. Iordăchescu (Sem. gr. I). Spre nord-est de Hertióna se găseşte *satul Fundenĭ*, din:

Comuna Berbicenĭ, cu o populaţie de 65 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ este de lemn, în stare próstă, adusă aicĭ din comuna Săcuenĭ de 45 anĭ. Cu apropiere de acest sat, partea nordică, este *satul Berbiceniĭ*, reşedinţa comuneĭ, care are 90 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica acestuĭ sat este tot de lemn, însa tencuită pe ambele părţĭ, făcută şi sânţită în anul 1881.

Tot în acéstă comună maĭ este o biserică de zid, în stare próstă, în *satul Chiticenĭ*, facută de vr'o 45 de anĭ; actualminte nu se oficiază în ea sânta liturghie, din causă că este crapata în tóte părţile şi ameninţă a cădea.

Preotul întregeĭ comunĭ este Ioan Mitru (Sem. gr. I).

Spre rĕsărit de Berbicenĭ este reşedinţa:

Comuna Săcuenĭ, unde se găsesc 136 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica parohieĭ e de lemn, durată la anul 1778 de către poporĕniĭ eĭ, dupĕ cum arată veleatul trecut deasupra uşeĭ afară (7286).

Parohul respectiv se numeşte Ioan Banu (Sem. gr. I).

Cam spre nord-est de Săcuenĭ, se gaseşte:

Comuna Odobeştĭ, compusă din două sate cu două bisericĭ, şi anume:

1). *Odobeştiĭ* cu o populaţie de 168 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ este de zid, în stare bună, clădită de poporĕnĭ de vr'o 46 anĭ, fără veleat.

Preotul servitor se numeşte C. Popescu (Sem. gr. I).

2). *Tisa Silvestri*, cu o populaţie de 60 contribuabilĭ. In acest sat a fost odinióră un schit de monahĭ, aşeḑat la marginea pădureĭ, partea de rĕsărit a satuluĭ. Acel schit s'a desfiinţat de mult,. ĭar din obiectele bisericeĭ şi maĭ cu samă cărţile maĭ tóte în limba slavonă, le-am găsit la biserica din Turluiŭ asvărlite în cafas; le-am şi dus la Sânta Episcopie spre a se conserva în bibliotecă.

Biserica poporuluĭ din Tisa Silvestrĭ este de lemn, în stare próstă, făcută la anul 1772 după cum dovedeşte veleatul săpat deasupra uşeĭ afară (7280).

Preot liturgisitor este acel din Săcuenĭ.

Cam spre sud-est de Săcuenĭ se află:

Comuna Mărăştĭ, cu o populaţie ce se urcă la suma de 278 contribuabilĭ. In acéstă comună este numaĭ o singură biserica în activitate, căcĭ ceea-l-altă de zid a rĕmas în părăsire, fiind-ca poporĕniĭ n'aŭ mijlóce de a o termina şi sânţi. Biserica care funcţionéză, este de lemn, în stare bună, făcută cu 75 anĭ în urmă de Manolache Sturza, fratele fostuluĭ Domnitor Mihail Sturza; acésta însă după spunerea dascaluluĭ, căcĭ nu este nicĭ un veleat saŭ inscripţie.

Parohul comuneĭ este Ioan Ştiubeĭu (Sem. gr. I).

De la Mărăştĭ mergĕnd înainte. spre méḑă-ḑi, la departare ca de şeapte chilom. intri în *satul Lunca*, reşedinţa:

Comuna Filipenĭ, cu o populaţie de 242 orthodoxĭ. Biserica de aicĭ este de lemn, în stare próstă, făcută cam de vr'o 80 de anĭ, eară în acest sat adusă de 30 anĭ din satul Filipenĭ, veleat nu are nicăire.

Preot slujitor este Gh. Chirilă (Sem. gr. I).

La departare de patru chilometri de Lunca se găseşte:

Satul Frunteştĭ, cu o populaţie de 180 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ este de lemn, în stare bună, durată în a-

nul 1855, după cum arată veleatul săpat într'o pĭatră de la temelie, partea de sud.

Preotul satuluĭ se numeşte Teodor Davidescu (Sem. gr. I).

In dreptul acestuĭ sat spre rĕsarit, se găseşte:

Comuna Oţeleştĭ, compusă din 3 cotune cu trei bisericĭ, şi anume:

1). *Oţeleştiĭ* cu o populaţie de 87 contribuabilĭ. Biserica de aicĭ e de zid, în stare bună, clădită la anul 1785 de cătrĕ poporĕniĭ eĭ, după cum arată pomelnicul ctitorilor.

2). *Antoheştĭ*, unde este o populaţie de 77 orthodoxĭ. Biserica care funcţionéză este de lemn, în stare próstă, fără veleat. Poporĕniĭ de aicĭ, rĕzeşĭ fruntaşĭ, reedifică în present o biserică de zid, căcĭ cea esistentă este próstă de tot şi nu face onóre satuluĭ.

Preot liturgisitor la aceste două sate este Lupu Sandu (Seminarist gr. I).

3). *Făghieni*, unde sunt 96 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica parohieĭ e de lemn tencuită, în stare bună, facută în anul 1832, după cum probédă veleatul săpat în uşorul uşeĭ de la pridvor. In altar pe icóna Domnuluĭ Christos este scris: „Acéstă catapetésmă s'a zugrăvit de mine „Sava Zugrav, 1833".

In comuna Oţeleştĭ locuitoriĭ sunt rezeşĭ vechĭ. Mi s'a spus de cine-va că eĭ ar poseda un document în limba slavonă pe pergament de la Stefan cel Mare. în care s'ar fi spunênd, că Stefan a gratificat pe Logofătul *Oţel* pentru serviciile aduse ţĕreĭ cu o porţiune de pămênt, şi că de la numele acestuĭ Logofăt ar fi venind numirea de *Oţeleştĭ*. Am cerut acel document spre a-l înainta P. S. Episcop pentru traducere, locuiitoriĭ însĕ aŭ refusat a-l da, de teamă că o sa li se răpéscă moşia. Documente de acestea în jud. Bacăŭ sunt multe, şi ele astă-dĭ, faţă de legele ţĕreĭ, nu maĭ sunt bune de cât pentru istoria ţĕreĭ.

Preot servitor în satul Făghieni este V. Luncanu (Seminarist gr. I).

Aprópe de Oţeleştĭ, ca la 3 chilometri spre nord, intri în:

Comuna Glodurĭ. Aicĭ este un têrguşor mic compus maĭ mult din evreĭ, numit şi têrgul *Botez*, sunt cu tóte acestea şi 74 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica lor e de zid, în bună stare, făcută la anul 1856 de proprietarul moşieĭ pe acea vreme C. Botez, după cum arată veleatul scris pe boltă înăuntru.

Preot de parohie este V. Ţiţarĭu (Sem. gr. I).

De la têrgul Botez mergênd spre nord ca la 3 chilomentri, intri în:

Comuna Obârşia, compusă din două sate cu două bisericĭ, şi anume:

1). *Baĭmac* cu o populaţie de 139 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ e de zid, în bună stare şi frumósă, făcută în anul 1867, fără veleat.

2). *Obârşia,* reşedinţa comuneĭ, spre apus de Baĭmac, cu 125 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica de aicĭ este ĭarăşĭ de zid, în bună stare, făcută la anul 1840, fără veleat.

Preot la întréga comună este V. Ojog (Sem. gr. I).

Plecând din Bacăŭ spre Têrgul-Ocna pe şoseaua călugăra, la departare de 5 chilometri, este:

Comuna Calugăra, compusă din 376 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica parohieĭ este de zid, în stare bună, fundată la anul 1786, de proprietara moşieĭ de atuncĭ, Anastasia. . . . . , nume ce se vede trecut în pomelnicul ctitorilor, la viĭ; ĭar la morţĭ se vĕd trecute la început: „Io Mihaĭ V.V. şi Ana Dómna“.

Pe la anul 1809, Biserica acésta s'a prefăcut de Radu Roset şi soţia sa Maria născută Hrisoverghi, ale cărora oseminte sunt înmormêntate în Biserică, partea dréptă, unde este şi o pĭatră mormêntală cu biografia reposateĭ. Maĭ multe obiecte sunt făcute de acéstă persónă, între care este un potir de argint cu discos, o Evanghelie ferecată cu argint, etc.

Pe lângă populaţia acesteĭ comunĭ, Preoţiĭ respectivĭ Ión Comănescu (fără curs) şi Gh. Comănescu (Sem. gr. I). aŭ sub ascultarea lor şi populaţia orthodoxă din comunele

Osebiţiĭ, *Marginenĭ* şi *Luḑiĭ Calugăra*, în total 150 contribuabilĭ.

Sprĕ miaḑă-ḑi de Călugăra, la departare de patru chilometri se găseşte:

Comuna Dealu-Noŭ, compusă din două sate cu două bisericĭ, şi anume:

1). *Dealu-Noŭ*, cu o populaţie de 71 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica de aicĭ este de lemn tencuită pe ambele laturĭ, făcută cu vr'o 85 de anĭ în urmă de poporĕnĭ şi cu ajutor maĭ însemnat de la familia decedatuluĭ proprietar Gh. Dimitriu; fară veleat.

Preot de serviciŭ este C. Popescu (Sem. gr. I) şi

2). *Turluiu*, peste dealurile Calugăreĭ cu o populaţie orthodoxă de 75 contribuabilĭ. Biserica satuluĭ este de lemn, în stare próstă, făcută în anul 1866, după cum arată veleatul scris pe o scandură ce se păstréză în altar.

Preotul de aicĭ se numeşte D. Popescu (Sem. gr. I).

Pe teritoriul comuneĭ Dealu-Noŭ, în *satul Sarata*, s'a descoperit de câţĭ-va anĭ maĭ multe surse de ape minerale, fórte folositóre bólelor reumatismatice.

Plasa Bistriţa de jos.

Spre miaḑă-ḑi de Bacăŭ, la departare de 15 chilometri se găseşte:

Comuna Valea-Sacă, compusă maĭ mult din ungurĭ şi cu o populaţie orthodoxă numaĭ de 58 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ este de zid. pornită spre deteriorare, făcută cu vr'o 65 anĭ în urmă de Palădóea, proprietara moşieĭ pe acea vreme. Am ferma convingere că Alteţa Sa Prinţesa de Schömburg Valdemburg, nepóta fericiteĭ ctitóre şi actuala proprietara a moşieĭ, care în urma dureróseĭ perderĭ a soţuluĭ seŭ s'a stabilit în ţară la moşia Fôntânelele, va dispune să se repare acéstă biserică, după cum în aniĭ conteniţĭ de reposatul seŭ soţ s'a reparat acea din Hămeiuş; dealtminteroa biserica din Valea-Sacă se va ruina

cu desĕvêrşire, căcĭ poporĕniĭ eĭ sunt puţinĭ la numĕr şi maĭ toţĭ sĕracĭ.

Preotul servitor se numeşte Dim. Grosu (Sem. gr. I).

De la Valea-Sacă mergênd spre miaḑă-ḑi, la distanţa ca de 20 chilometri, intri în:

Comuna Răcăcĭunĭ. Biserica parohieĭ este de zid, în stare bună, reparată radical în 1886 cu mijlóce din budgetul comuneĭ şi din ofrandele enoriaşilor. Inscripţia bisericeĭ de pe o pĭatră rezemată de părete, ni arată numele fundatoruluĭ şi data fundăreĭ: „Pe sama ctitoréscă. A- „céstă sântă Biserică cu hramul sântuluĭ Ierarh Nicolaĭ „s'aŭ zidit din temelie cu tótă cheltuĭala D. Vorniculuĭ „Vasilie Sturza şi a soţieĭ sale Ecaterina născută Baloş, „care s'aŭ împodobit precum se vede spre vecĭnica po- „menire. Anul 1852".

Am dat în grijă preotuluĭ ca să aşeze acea pĭatră deasupra uşeĭ, la locul rezervat pentru inscripţie.

Parohienĭ orthodoxĭ aicĭ sunt 180 contribuabilĭ.

Din satul Răcăcĭunĭ mergênd cam spre nord-vest, ca la 3 chilometri intri în *satul Găştenĭĭ de jos*, cu o populaţie de 55 contribuabilĭ. Biserica de aicĭ este de lemn tencuită, făcută de poporĕnĭ cu 50 de anĭ în urmă şi prefăcută la 1877.

Aprópe de acest sat este *satul Găştenĭ de sus*, din:

Comuna Fundu-Răcăcĭunĭ, unde este o populaţie orthodoxă numaĭ de 25 contribuabilĭ, ĭar restul sunt ungurĭ. Biserica de aicĭ este de zid, în bună stare, făcută la 1838 de Postelnicul D. Chiriţa, dupĕ cum se vede din o notiţa scrisă pe icóna Sântuluĭ Ioan Botezătorul.

Parohul acestor treĭ bisericĭ este Gh. Parvu (Sem. gr. I).

In dreptul comuneĭ Răcăcĭunĭ partea stângă a Siretuluĭ, se deschid două văĭ frumóse şi cu pămêntul fertil în cereale, una e valea pârauelor numite Răcătare şi alta e valea Petreştilor, voiŭ începe cu acéstă din urmă.

Cea întâiŭ comună de pe malul stâng al Siretuluĭ este:

Comuna Panceştĭ, compusă din două sate cu două biserici, şi anume:

1). *Dieneţĭ*, cu 132 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica este cam la marginea satuluĭ, făcută de zid de poporĕniĭ eĭ la anul 1876, şi

2). *Panceştĭ*, cu o populaţie de 153 contribuabilĭ. Biserica de aicĭ este tot de zid, în stare bună, făcută de locuitorĭ la anul 1870.

Ambele bisericĭ nu aŭ nicĭ un veleat.

Preotul comuneĭ este Ioan Popovicĭ (Sem. gr. I).

De la Panceştĭ mergênd spre nord, la departare ca de patru chilometri, intri în:

Comuna Petreştĭ. Biserica din reşedinţa comuneĭ este de zid, în stare bună, avênd nevoe de micĭ reparaţiunĭ. Acéstă Biserică se crede a fi făcută de Aga Gheorghie Negruţĭ, proprietarul moşieĭ Petreştĭ pe la anul 1830 în locul alteea de lemn. In ograda caselor D-luĭ Alesandru Vidraşc, proprietarul moşieĭ Petreştĭ, este un clopot mare crapat, cu acésta inscripţie pe el: „Acest clopot s'aŭ făcut cu cheltuĭala Dumisale boĭeruluĭ Gheorghĭ Negruţĭ, „biv. vel. Agă şi a Cucóneĭ Dumisale Prohira, pentru Bi„serica de la Petreştĭ, unde se prăznueşte hramul Prea„Cuvióseĭ Parascheveĭ, spre vecĭnica lor pomenire. 1836 „Septembrie 30“.

Intre obiectele Bisericeĭ maĭ însemnate sunt: 1) Un Potir de argint dăruit Biserioeĭ de Petrache Sturza la anul 1826, Iunie 20. 2) Una cruce mare îmbrăcată cu argint, pe al căreea pedestal sunt scrise următórele versurĭ: „Prin „argint te-aŭ pus pe cruce fiule Dumneḑeesc; Prin argint „acum pe cruce eŭ mărirea ta vestesc. Anul 1853. Nicolaĭ „Negruţĭ fiul luĭ Gheorghie Negruţĭ“. 3) O altă cruce tot de argint, în al căria pedestal se păstréză S-tele Taĭne, avênd scrise tot versurile de maĭ sus.

Din tóte acestea eŭ conchid că Biserica din Petreştĭ este fundată de Aga Gheorghie Negruţĭ, cam pe la anul 1830, adecă de îndată ce a devenit proprietar moşieĭ. Acésta

se deduce din inscripţia de pe clopot şi din inscripţia de pe cele două crucĭ de argint date de N. Negruţĭ spre perpetuarea numeluĭ luĭ şi a tatăluĭ seŭ Gheorghiee Negruţĭ.

Parohienĭ orthodoxĭ în satul Petreştĭ sunt 110 contrib.

Aprópe de Petreştĭ, partea nordică este *satul Socĭĭ*, cu o populaţie de 84 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica de popor este de lemn, în stare próstă, făcută sub Domnia luĭ Alexandru Ipsilant. Următórea inscripţie săpată în lemn deasupra uşeĭ dovedeşte acésta: „S'aŭ făcut acéstă Bise„rica în ḑilele prea luminatuluĭ Domnitor Alexandru Voe„vod. Vleat 7293". (1785).

Preotul întregeĭ comunĭ este V. Juncu (Sem. gr. I).

De la Petreştĭ distanţă de 5 chilometri spre nord este:

Comuna Năneştĭ. In acéstă comună sunt două bisericĭ, una în centrul satuluĭ şi una la partea nordică. Biserica din centru cu hramul *S-ta Treime*, este de lemn tencuită, în stare próstă, durată cu vr'o 85 anĭ în urmă, fără veleat, ĭar în anul 1833 prefăcută.

Biserica ceea-l-altă cu patronul *Sânţiĭ Voevoḑĭ* este ĭarăşĭ de lemn, în cea maĭ deplorabilă stare, din care causă am închis'o de aprópe cincĭ anĭ. Asupra facereĭ acesteĭ bisericĭ se găseşte următórea inscripţie deasupra uşeĭ, afară: „Să se ştie de când s'a făcut acéstă sântă biserică, „în ḑilele a douăĭ venirĭ a Moscalilor în Moldova şi aŭ „ernat Nemţiĭ în Ieşĭ, şi am făcut eŭ Enache meşter, vleat „7298". Ceea ce represintă anul mântuireĭ 1790.

Poporul întregeĭ comunĭ se compune din 218 contribuabilĭ orthodoxĭ, carĭ se caută la nevoile lor religióse de preoţiĭ I. Dăscălescu (Sem. gr. I) şi Gh, Stanciu (fără curs).

(Va urma).

Protoĭereŭ TH. ATANASIU.

AUTOCEFALIA BISERICEI ROMÂNE

ŞI

CESTIUNEA BISERICEI GRECEŞTI DE LA SULINA.

Saŭ cele douĕ interpelărĭ adresate guvernuluĭ la Senat, de D-niĭ Senatorĭ, general. I. Em. Florescu şi D. A. Sturdza, împreună cu rĕspunsul Miniştrilor.

ŞI REPLICA

P. S. PARTENIE

Episcop al Dunăreĭ-de-jos.

Resbelul Russo-turc începuse; înaintarea nemĕsurată a armatelor Ţaruluĭ în câmpiile Bulgarieĭ supusese pe Ruşĭ la crude încercărĭ. Rusia atinsă în onórea şi prestigiul eĭ, Ţarul fu nevoit să recurgă la ajutorul armateĭ românescĭ. Româniĭ se bătură cu vitejia strĕbună. Miĭ de voinicĭ că-dură pe câmpul de luptă, dér sângele lor generos şi sânt decise sórta resbeluluĭ. Armata Sultanuluĭ fuse distrusă. Popórĕle peninsuleĭ Balcanice, scăpate de sub jugul Semiluneĭ sunt chemate la libertate.

Armata română se întórse cu aliata sa de la luptă plină de victorie şi de consciinţa!

Fraţĭ de luptă cu aliaţiĭ lor şi părtaşĭ la greutăţile şi miseriile resbeluluĭ, Româniĭ avéŭ, precum împreună cu armatele Ţaruluĭ aŭ luptat pe câmpul de bătalie, aşa să şadă împreună cu plenipotenţiariĭ Ţaruluĭ la masa păceĭ. După învingerea Turcilor însă, Ruşiĭ uĭtară pe Românĭ şi căutară a dispune de interesele lor fără dînşiĭ şi fără a'ĭ consulta. Maĭ mult încă, Ţarul stărui în Congresul de la

Berlin, să se oblige Românii, contra tuturor drepturilor, și contra tratatului ce eĭ încheĭase cu Rușiĭ să retrocedese aliateĭ sale Rusieĭ Basarabia. Atuncĭ Congresul oferi Româniĭ Dobrogia și făcu pe Românĭ păzitoriĭ gureĭ Dunăreĭ.

Acéstă posițiune a facut pe Românĭ să priiméscă din mânile Europeĭ acéstă provincie transdanubiană. Dobrogia anexată ast-fel la România, de drept și de fapt, face parte integrantă din teritoriul eĭ și trebue să se adiministreze dupĕ legile țĕreĭ româneștĭ.

In conformitate cu sântele canóne Biserica orthodoxă a acesteĭ provinciĭ, fără deosebire de naționalitate, s'a alipit și ea la Biserica autocefală orthodoxă a Românieĭ și prin legea din anul 1881 Februarie 7 s'a pus sub nemijlocita juridicțiune a Chiriarchieĭ Dunăreĭ-de-Jos.

Conform învețătureĭ Mântuitoruluĭ nostru Isus Christos și a sântelor canóne ale sânteĭ nóstre Bisericĭ orthodoxe de rĕsărit, ori-ce cleric, fără de osebire de naționalitate, este dator să pomenéscă tot-d'auna la servirea de Dumnedeŭ maĭ întĕiŭ pe Capul statuluĭ Român și apoĭ pe Chiriarchul Eparchieĭ respective.

Dintre tóte popórĕle orthodoxe așeḑate pe teritoriul Dobrogeĭ, Bulgariĭ aŭ fost ceĭ dintĕiŭ cariĭ se refusaŭ a recunósce supremația Chiriarchieĭ Române asupra Bisericilor Bulgare cuprinse în acéstă provincie, dér aŭ fost adușĭ la supunere.

Despre Grecĭ Chiriarchia credea că eĭ se supuseseră fără șovăire și urmaŭ conform reguleĭ stabilite în tótă Biserica orthodoxă de rĕsărit.

La 1884 însĕ, protoĭereul de Tulcea a făcut cunoscut Chiriarchieĭ că Epitropiĭ Bisericeĭ grece din urbea Tulcea impuneaŭ preuților respectivĭ, să pomenéscă la servirea de Dumnedeŭ maĭ întĕiŭ pe M. S. Regele Grecieĭ și apoĭ pe M. S. Regele Carol; *ba de multe orĭ M. S. Regele Carol era lăsat la o parte.*

I. P. S. Mitropolit Primat, atuncĭ Episcop al Dunăreĭ-de-Jos, a ordonat preuților să se conforme sântelor canóne: Epitropiĭ însĕ aŭ resistat și abaterea de la regula Bisericeĭ a continuat până în anul 1890, când tot protoĭereul de Tulcea denunță Prea S. Episcop Parthenie că preuțiĭ bisericeĭ grece din Sulina refuză a pomeni la servirea de Dumnedeŭ întĕiŭ pe M. S. Regele Carol și apoĭ pe M. S. Regele Grecieĭ.

Acésta fiind în contra usurilor Bisericeĭ orthodoxe de

rĕsărit, Prea S. Eparchiot a ordonat reintrarea preoţilor în regula comună a Bisericeĭ. Preuţiĭ şi Epitropiĭ au refuzat a să supune ordinilor chiriarchieĭ. Când maĭ în urmă preuţiĭ au declarat supunerea canonică, Epitropiĭ aŭ interdis preuţilor d'a oficia în Biserica şi în popor.

Apoĭ aŭ alergat (eĭ Epitropiĭ) pe la Episcopie, Mitropolia din Bucureştĭ şi pe la diferiţĭ miniştri carĭ s'aŭ succedat, cerênd isgonirea preuţilor, carĭ declaraseră supunere la regula Bisericeĭ.

Acésta a dat loc la intervenţiunea guvernuluĭ şi la două interpelarĭ în Senat facute de D-niĭ senatorĭ, general. I. Em. Florescu şi D. A. Sturdza. Cestiunea s'a terminat prin supunerea Epitropieĭ recalcitrante şi stabilirea de fapt a usurilor Bisericeĭ, ast-fel precum ele au fost aşeḑate de sântele canóne.

Cestiunea fiind importantă pentru posiţiunea autocefalieĭ Bisericeĭ Române şi a suveranitaţeĭ ţereĭ, se da în extenso textul amândoror interpelarilor din Senat, carĭ conţin şi diferitele acte preschimbate cu acéstă ocasiune.

Interpelarea D. Senator, general I. Em. Florescu.

Ședința Senatuluĭ de la 14 Februarie 1890.

D. general I. Em. Florescu: D-lor Senatorĭ, în urma uneĭ grave atingerĭ, care s'a făcut suveranităței nóstre teritoriale și a dreptuluĭ Episcopatuluĭ român de către Epitropia uneĭ bisericĭ grece de la Sulina, vě rog Domnule Președinte a înterveni să ni să pună la disposițiune corespondența urmată în acéstă privință de la ministerul cultelor, ministerul de interne și de la Episcopia Dunăreĭ-de-Jos. Rog pe biurou a cere acéstă corespondență.

D. Presedinte N. Kreţulescu: Vě rog, D-le general, a depune la biuroŭ înscris cererea D-vóstră spre a o comunica guvernuluĭ.

Sedința Senatuluĭ de la 19 Februarie 1890.

D. general I. Em. Florescu: D-lor Senatorĭ, pentru că este vorba de dosare, așĭ ruga pe onor. biurou să'mĭ spună dacă s'a primit saŭ nu corespondența care am cerut'o, sunt acum 5 ḍile, relativă la biserica din Sulina.

D. Președinte N. Creţulescu: Nu s'a primit; voiŭ face o repețire.

D. general I. Em. Florescu: Asupra declarațiuneĭ afirmative a D-luĭ Președinte, că nu s'a primit încă acea corespondență, exprim regrete; căcĭ când se anunță o interpelare și când se rógă autoritățile competinte a ne da o corespondență, care s'a urmat cu privire la închiderea bisericeĭ greceștĭ de la Sulina și când am adăogat că se atinge cestiunea de suveranitatea nóstră teritorială și de respectulu datorit Episcopatuluĭ român, mi se pare că

cestiunea e destul de seriósă, ca să nu se zăbovéscă 5 ḑile, spre a ni se da acele dosare.

D. Th. Rosetti, ministru de Justiţie şi ad-interim la Culte şi instrucţiune publică. Rog pe onor. şi venerabilul nostru coleg. D-l general Florescu, să créda că nu este nicĭ lipsă de atenţiune, nicĭ lipsa de îngrijire, că dosarele cerute de D-sa nu sunt încă aci. Eŭ am primit cererea D-luĭ general Florescu la ministerul Cultelor Sâmbătă şi am resolvat imediat trimiterea dosarelor. Evident însĕ fiind târḑiŭ séra la minister, nu s'a putut trimite chiar Sâmbătă séra, astă-ḑĭ d'abia este Lunĭ şi probabil n'aŭ avut încă vreme să soséscă.

Rog însă pe D-l general Florescu să crédă că nu este lipsă de deferenţa din partea guvernuluĭ.

D. General I. Em. Florescu. Le-am cerut de Mercurĭ.

D. Ministru de Justiţie şi Culte. D-lor, ĭată cum se petrec lucrurile: D-vóstrĕ cereţĭ lucrurile acestea la biuroŭ; biuroul D-vóstră se adreséză la consiliul de miniştri şi în specie s'a cerut douĕ rîndurĭ de dosare, unele de la mine şi altele de ministerul de externe, dacă nu mĕ înşel; până când biuroul Senatuluĭ să expedieze lucrările, trebue cel puţin o ḑi, apoĭ la consiliul de miniştriĭ şeful cancelarieĭ trebue să'l supună D-luĭ general Manu, Preşedintele consiliuluĭ, ca să se comunice la ministerele respective acele cererĭ de dosare. Afară de acésta noĭ avem în Cameră, 31 de interpelărĭ la ordinea ḑileĭ; maĭ multe projecte de legĭ; maĭ avem comisiunea budgetară, aşa că nu mergem pe la ministere de căt pe apucate şi evident că acéstă stare de lucrurĭ atrage dupe sine o întârḑiere óre care în lucrărĭ. A maĭ intervenit şi Duminica la mijloc. A trebuit să ne adresăm şi la episcopia Dunăreĭ-de-Jos; ĭata dér causele pentru carĭ dosarele cerute de D-l general Florescu nu sunt aci.

Dar pot sa liniştesc pe onor. D. General Florescu—a priori—în ceea ce priveşte gravitatea casuluĭ, că nu este nicĭ un drept de suveranitate al ţěreĭ, care să fi fost compromis în acéstă cestiune.

D. General I. Em. Florescu. Vom vedea la interpelare.

D. Ministru al Cultelor. V'o spun a priori ca să vĕ liniştesc.

D. General I. Em. Florescu. N'am afirmat nimic, dar este un lucru grav când este vorba de suveranitate ţěreĭ şi de Episcopatul nostru.

P. S. S. Episcopul Dunărei-de-Jos. D-lor, mi se pare că D-l general Florescu a cerut și dosarul de la Episcopia Dunărei-de-Jos. Eŭ până acum n'am primit de la D-l Ministru Cultelor nicĭ o adresă ca să remit acel dosar. In orı-ce cas, în urma interpelărei D-sale, am scris de 'mĭ-a trimis acel dosar de la Episcopie și când voiŭ primi adresa D-luĭ Ministru de Culte, voiŭ fi gata să aduc dosarul la Senat.

Ședința Senatuluĭ de la 26 Februarie 1890.

Președenția D-luĭ Nicolae Crețulescu.

La ordinea ḑileĭ avem interpelarea D-luĭ General Florescu, privitóre la biserica grecéscă din Sulina.

D. general Florescu are cuvêntul.

D. general I. Em. Florescu (suindu-se la tribună): D-lor senatorĭ, în timpiĭ trecuțĭ, în timpiĭ ceĭ maĭ nenorocițĭ pentru țéra nóstră, atât guvernele cât și obșteștele Adunărĭ de pe atuncĭ, ţineaŭ sus drepturile țĕreĭ și ale bisericeĭ nóstre, și să ne aducem aminte că pe atuncĭ nu eram nicĭ țéră *independentă*, nicĭ *regat*.

Am anuuțat și sunt chemat a desvolta astă-ḑĭ interpelarea mea, privitóre la biserica grecéscă din Sulina. Impregiurarea acesteĭ bisericĭ, care face obĭectul interpelăreĭ mele, era o cestiune fórte simplă care nu trebuea să dea loc la nicĭ un fel de neajuns, și nu aveam și eŭ nevoe de a face obiectul uneĭ interpelărĭ. Insă vețĭ vedea D-vóstre cum acéstă cestiune s'a complicat, de cine s'a complicat, cum ea a devenit o cestiune amenințătóre contra drepturilor țĕreĭ și ale bisericeĭ.

In adevĕr, D-lor, pe la începutul luĭ August trecut, protoereul din Sulina face cunoscut Prea Sț. Sale Episcopuluĭ Dunăreĭ-de-Jos, că preoțiĭ grecĭ nu pomenesc la serviciul bisericesc din Sulina maĭ întâiŭ pe Majestățile lor Regele, Regina și Principele Moștenitor al țĕreĭ nóstre, ci pomenesc întâiŭ pe M. S. Regele Greciei. Acésta negreșit că nu putea fi tolerat într'o biserică ortodoxă de rĕsărit, și pe teritoriul nostru.

Ce a făcut Prea St. Sa Episcopul Dunăreĭ-de-Jos? O simplă observațiune protoereuluĭ, ca să declare preoților

bisericeĭ greceștĭ din Sulina, ca să aibă întâiŭ a pomeni pe Regele Carol și apoĭ pe Regele Grecieĭ.

Maĭ trebue, D-lor senatorĭ, să vĕ spun că atât Epitropiĭ bisericeĭ, din Sulina cât și preoțiĭ streinĭ adușĭ din Grecia pe teritoriul nostru, nicĭ uniĭ nicĭ alțiĭ nu pot funcționa, fie-care în felul sĕŭ, uniĭ ca îngrijitorĭ aĭ bisericeĭ, ceĭ-alțĭ ca preoțĭ, fără maĭ întaiŭ de a face o declarațiune formală în Eparchia în care se află, că se vor supune legilor țĕreĭ ordinelor Episcopuluĭ și că nu vor recurge nicĭ o-dată la verĭ-o protecțiune streină? Acéstă declarațiune era natural să se facă, și s'a și făcut.

Atât Epitropiĭ cât și preoțiĭ aceleĭ B'sericĭ aŭ făcut o asemenea declarațiune, căcĭ almintrelea nicĭ nu puteaŭ funcționa în acea biserică; căcĭ ast-fel prescriŭ canónele și regulamentele S-tuluĭ Sinod al nostru. Și acésta e atât de adevĕrat, în cât chiar când un Episcop al nostru s'ar duce din Eparchia sa în altă Eparchie, el nu póte oficia fără bine cuvêntarea capuluĭ aceleĭ eparchiĭ.

Iată dar, D-lor, cum v'am spus cât de simplu era lucrul, și nu vĕd cum acéstă cestiune putea lua proporțiunĭ marĭ. Prea S. S. Episcopul Dunăreĭ-de-Jos a ordonat protoereuluĭ să comunice Epitropilor și preoților acest lucru, și preoțiĭ nu aveaŭ de cât a se conforma și lucrul se termina aci.

Să vedețĭ însă ce s'a petrecut. Pe la 25 Decembre după verĭ-o reclamațiune—a cuĭ vĕ putețĭ închipui—fie a locuitorilor grecĭ din Sulina, fie după o altă intervențiune streină, D. ministru de interne și președinte al consiliuluĭ, face o telegramă la 25 Decembre 1889, și o adresază Prea S. Sale Episcopuluĭ Dunăreĭ-de-Jos, în cuprinderea următóre:

„*Rog a cunósce că afacerea bisericeĭ greceștĭ din Sulina* „*are un caracter politic, și nu se póte tranșa numaĭ prin* „*autoritatea bisericéscă*".

„*Prin urmare rog a revoca ordinul de închidere a bise-* „*riceĭ, și a ordona preotuluĭ Mihaiu să oficieze*".

Vrea să ḑică dacă alt-cineva, dacă streiniĭ ar fi dat acesteĭ cestiunĭ un caracter *politic*, așĭ înțelege ca guvernul să se rîdice din tóte puterile sale contra uneĭ asemenea pretențiunĭ; dar vedețĭ prea bine că aci se dă un *caracter politic* de chiar primul nostru ministru.

D. P. Grădișténu: Cer cuvêntul.

D. D. Giani: Cer și eŭ cuvêntul.

D. General I. Em. Florescu: Față cu acéstă telegramă, vĕ

puteţĭ închipui cât a trebuit să fie de mâhnit şi de surprins Prea S. Sa Episcopul Dunăreĭ-de-Jos, care a rĕspuns prin o depeşă prin care expune cum s'aŭ petrecut faptele —aşa de simple cum vi le-am expus şi eŭ—şi declară *„că menţine închiderea bisericeĭ pentru că legile ţĕreĭ trebue să fie respectate"*. (Aplause, bravo).

La acéstă depeşă D. prim-ministru şi ministru de interne recunósce că rĕŭ a făcut, şi acéstă revenire óre-cum din parte-ĭ se explică prin următórea depeşă — care totuşĭ veţĭ vedea că ea tinde la o nouĕ complicare.—*„Suntem alăturĭ cu Sânţia vóstră, a ḑis primul ministru, pentru a face să se respecte legile ţereĭ. Pe preoţĭ'ĭ aţĭ supus ; pe epitropĭ 'ĭ vor supune autorităţile civile. Pentru acésta nu e nevoe a se închide biserica, şi autoritatea locală are ordinul meŭ să impue Epitropieĭ ca să lase pe preoţĭ să servéscă dupe instrucţiunile Prea Sânţieĭ vóstre. Vĕ rog dar din nou a aduce incidentul la cunoştinţa D-luĭ ministru al Cultelor şi a nu crea conflicte de resortul autorităţilor civile"*.

In acéstă depeşă vedeţĭ că, graţie observaţiunilor carĭ i s'a făcut de P. S. Sa părintele episcop, D. ministru preşedinte al consiliuluĭ pricepe greşéla în care căḑuse, dar totuşĭ rĕmâne într'o încurcătură. D-sa ḑice : *„pe preoţĭ 'ĭ-aţĭ supus"*.

Să vedem cum s'aŭ respectat ordinile Prea S. Sale Episcopuluĭ şi cum s'aŭ supus preoţiĭ, şi dacă maĭ era nevoe ca D. Ministru de interne să ḑică *„că pe epitropĭ 'ĭ voĭ supune eu"* pe când în realitate nu a supus pe nimenĭ. Apoĭ dintre amênduoĭ preoţiĭ, unul s'a supus dar cel alt nu a voit să se supună. A deschide biserica ce va să ḑică ? A o deschide cu cheia ?

A deschide biserica e a permite preoţilor să slujéscă aşa precum e conform cu canónele şi cu regulamentul Sinoduluĭ nostru. Apoĭ când un preot nu se supune, ce însemnéḑă cuvintele din depeşa ministruluĭ : *„Rog a revoca ordinul de închidere a bisericeĭ"* de cât a reveni asupra uneĭ mĕsurĭ de aplicare a legilor ţĕreĭ, şi de a se umili înaintea streinuluĭ.

Şi în ce mod era să serve preoţiĭ aceĭ bisericĭ, căcĭ unul care s'a supus a fost dat afară de Epitropĭ.

Va să ḑică, urma să lase pe cel de al douilea a sluji aşa cum înţelegea el, şi precum 'ĭ ordonaŭ Epitropiĭ.

Dar totuşĭ pentru că D prim-Ministru ḑice : pe epitropĭ

'ĭ vor supune autorităţile civile, să vedem prin ce mijlóce? Pentru acésta nu era nevoe de a se închide biserica, ci de a nu se tolera să slujéscă în biserică acela care era în stare de rebeliune.

Acum, să vedem dacă s'aŭ supus Epitropiĭ.

Epitropiĭ încuragiaţĭ negreşit de cele ce s'aŭ petrecut— căcĭ pe când lucrurile eraŭ simple, ele s'aŭ complicat precum v'am arĕtat—în loc de a se supune autorităţilor şi legilor ţěreĭ, aŭ urmat dupe placul şi voinţa lor!

Epitropiĭ aŭ declarat formal că Vice-consulul din Sulina li-a poruncit de a face alt-fel de cum li s'a cerut de autorităţile nóstre, şi de cum eraŭ dispuşĭ la început să facă.

D. prim-ministru maĭ ḑice Prea S. S. Episcopuluí Dunăreĭ-de-Jos:

„*Vĕ rog dar din nou a aduce incidentul la cunoscinţa D-luĭ Ministru al Cultelor, şi a nu crea conflicte de resortul autorităţilor civile*".

Cine creéḑă conflicte? Dupe depeşe se presupune că P. Sânţia Sa a creat conflicte. Dar nu, conflictele s'aŭ creat D, prim-ministru, pentru că aţĭ vĕḑut în ce termenĭ se adreséḑă episcopuluĭ şi 'ĭ ḑice:

„*Te veĭ adresa la Ministrul Cultelor*".

Eŭ nu înţeleg cum la noĭ să se vadă un fenomen atât de straniŭ.

Pe tótă ḑiua se adună consiliul de miniştri sub preşedinţia primuluĭ ministru.

Acésta póte să o ştie orĭ-cine, căcĭ se publică prin jurnale şi e un lucru care e fórte natural.

Apoĭ dacă se adună în consiliul de miniştri, câte o-dată póte pentru cestiunĭ maĭ puţin însemnate, şi dacă acesteĭ cestiunĭ ĭ se dă un caracter aşa de serios că dă o sumeţie atât de mare streinuluĭ, în cât intervine chiar consiliul în acéstă cestiune, care nu ne priveşte absolut de cât pe noĭ, pentru ce ministrul de interne n'a găsit cu cale să se înţelégă în consiliŭ cu colegul sĕŭ de la culte?

In adevĕr, era de competinţa ministeruluĭ cultelor să trateze cestiunea cu P. S. S. Episcopul Dunăreĭ-de Jos; şi acésta e fórte natural, pentru că dacă trata ministrul Cultelor cu Episcopul Dunăreĭ-de-Jos, lucrul nu avea nicĭ de cum un caracter de ostilitate, saŭ cum ḑice primul ministru în depeşe, de „*conflict cu autorităţile civile*".

Acela nu era un conflict. Ministrul Cultelor putea să céră un *memoriu* de la P. S. Sa părintele Episcop, şi în urma aceluĭ memoriŭ putea să vadă că P. S. Sa 'şĭ-a făcut bine datoria şi că dacă sunt neorînduelı şi rebeliune, acestea eraŭ din partea Epitropilor, a preoţilor şi cu încuragiarea Vice-consululuĭ din Sulina.

Atuncĭ, conflict cu autorităţile civile nu putea să fie.

Dar, D-lor, maĭ e ceva care e fórte natural.

Pentru ce sunt maĭ mulţĭ miniştri şi maĭ multe cancelarii ?

Pentru că sunt atâtea specialităţĭ câte sunt şi ministere. Principiul divisiuneĭ lucrărilor se aplică şi la guvern, şi când primul ministru dă ordine în cancelaria ministeriuluĭ de interne ca să se facă lucrărı carĭ ating biserica, negreşit că funcţionariĭ în nevinovăţia lor aŭ lucrat prin disciplină şi prin supunere la ordinele ministruluĭ.

Dar dacă se înţelegea cu colegul sĕŭ de la culte, se putea preîntimpina rĕul, căcĭ chiar în cancelaria ministeruluĭ de culte sunt funcţionarĭ carĭ, atuncĭ când ministrul ar fi greşit şi ar fi dat ordine nu prea nemerite, eĭ s'ar fi grăbit sa'ĭ atragă atenţiunea şi să-ĭ spună: nu trebue procedat aşa, ĭată cum sunt precedentele, ĭată cum s'ar putea urma.

Aşa dar vedeţĭ cum era natural.

Dar D. ministru de culte a rĕmas cu desăvêrşire strĕin de orĭ-ce acţiune în acéstă cestiune, până când D. ministru de interne a găsit de cuviinţă să'ĭ scrie.

Dar să vedem maĭ întâiŭ ce rĕspuns a dat Episcopul la cea de a doua depeşe a primuluĭ ministru ?

Iacă rĕspunsul :

„*Dacă dupe cum asiguraţĭ Epitropia lasă pe preoţĭ să* „*servéscă în biserică conform instrucţiunilor nóstre, biserica* „*de la sine este deschisă.*

„*In acest sens sunt deja date ordine protoereuluĭ*".

D. ministru de externe, Al. Lahovari: Să mĕ ĭertaţĭ, D-le Florescu! Aveţĭ bunătate să repetaţĭ depeşa acésta.

D. general I. Em. Florescu: „Dacă dupĕ cum asiguraţĭ, E„pitropia lasă pe preoţĭ să servéscă în biserică conform „instrucţiunilor nóstre, biserica de la sine este deschisă"...

D. ministru de externe, Al. Lahovari: „*Biserica este deschisa de la sine*".

D. gener. I. Em. Florescu: Da, „biserica este deschisă de

la sine“, pentru că biserica este deschisă atuncĭ când servesc preoțiĭ, și se supun regulelor bisericeștĭ. Dar când Epitropiĭ să opun, când preoțiĭ nu se conformă instrucțiunilor, și unul din eĭ este dat afară, ĭar altul care calcă ordinele Bisericeĭ nóstre singur este tolerat să servéscă, așa cum înțelege el, acésta nu însemnédă ca biserica este deschisă, și că legile țěreĭ sunt respectate. Nu sciŭ ce înțelege D. ministru cu observațiunea care 'mĭ-a făcut'o, dar atuncĭ și ca ordine ministeriale, închiderea bisericeĭ este făcută tot de aceĭ Epitropĭ strěinĭ, căcĭ eĭ afirmă că cheile s'aŭ dat la Vice-consul.

Când primul ministru maĭ observa P. S. S. Episcopuluĭ, că nu trebue să se facă conflicte cu autoritățile civile, și când D-niĭ miniștri, presupun că s'ar putea închide o biserică prin autoritățile civile, fără încuviințarea Episcopuluĭ, precum și că un preot ar putea fi oprit de a maĭ servi în biserică fără să i se fi interdis acésta de către Episcop, atuncĭ întreb cine provócă conflictele ?

Episcopul care 'șĭ face datoria apărând drepturile sale bisericeștĭ, sau ministrul care face cestiune politică, din un simplu incident de insubordonare a unuĭ preot la regulele eclesiastice ?

Numaĭ un lucru putea D. ministru să dică, ca trebuia cel puțin o încunosciințare a autorităților civile, ca la cas când ordinea publică ar fi turburată, să nu rěmână autoritățile civile, streine de faptul care se petrece, cum a fost casul de la Sulina, unde cu tóte acestea nicĭ o desordine nu s'a întêmplat.

Dar eŭ rěspund de maĭ înainte obiecțiuneĭ prin un fapt positiv care 'l datorăm iarașĭ prevederilor înțelepte a Prea S. Sale Episcopuluĭ, căcĭ P. S. S. a dat ordin ca să se facă o anchetă la fața loculuĭ. Și ca să vedețĭ cât a fost de prudent și în regulă Episcopul, să vě arět cum a dat acest ordin, și cum a cerut să se facă ancheta ? S'a cerut óre a se face ancheta numaĭ de protoereŭ ? Nu ; a rugat și pe prefectul local ca. saŭ în persónă saŭ prin delegațiune să asiste la facerea ancheteĭ, și prefectul deleagă dreptul acesta administratoruluĭ din Sulina, D. Moruzi, care, dimpreuna cu protoereul face ancheta.

La acéstă anchetă chĭamă pe preoțĭ și pe Epitropĭ, și fie-care la rândul luĭ 'șĭ face declarațiunea sa.

Preotul Mihaĭ spune :

M'am supus ordinelor Episcopieĭ și am fost dat afară de Epitropĭ, carĭ pretind ca numaĭ cel ce nu se supune ordinelor episcopale să pótă servi în biserică.

Așa dar, tóte aceste conflicte de unde aŭ putut să provină, de nu din încuragiarea care li s'a dat prin amestecul fără competință al primuluĭ ministru, căcĭ numaĭ ministrul cultelor așĭ fi înțeles sa fi luat orĭ-ce informațiunĭ, pentru că era să fie maĭ în cunoscință de causă, și să nu dea loc la un asemenea conflict.

Acum să credețĭ, D-lor, că până aci nu este nicĭ un fel de înțelegerĭ cu ministrul respectiv, cu ministrul cultelor.

Dupe ce ministrul președinte se adresézä în termeniĭ în care 'ĭ-ațĭ audit și primește de la P S. S. Episcopul asemenea răspuns telegrafic pe care 'l-am citit, nu se mărginește aicĭ, și începe o altă corespondență maĭ întristătóre în privința demnitățeĭ și drepturilor Episcopatuluĭ nostru.

Să vedețĭ dacă e bine tratată s'aŭ nu cestiunea, și ce devine dreptul Episcopuluĭ, prestigiul și aureola care trebue să'l înconjóre.

Primul ministru dă ordin telegrafic administratoruluĭ din Sulina ca biserica grecéscă să fie deschisă, la care administratorul a fost destul de cu minte ca să'ı răspundă în termeniĭ următorĭ:

Iată o copie dupe telegrama administrațieĭ locale sub 6970 din 25 Decembrie 1889, adresată d-luĭ prim-ministru:

„Biserica grécă locală avênd ca preuțĭ ce relevézä de E„piscopia Dunăreĭ-de Jos, și Episcopul aflând că aceĭ pre„uțĭ pomenesc la slujbă pe regele Grecieĭ înaintea Majes„tățeĭ Sale Regeluĭ, li-a ordonat să pomenéscă întăiu pe „Suveranul țěreĭ, *Epitropia s'a opus amenințând preoțiĭ de „a nu'ĭ primi în biserica.* Preotul Mihail Alvanopulos a „ascultat ordinul ıerarchic; ĭar preotul Gherasim Travlos „a preferit să asculte Epitropia. Acestea fiind constatate „de Protoĭereul județuluĭ în asistența mea ca delegat de „prefectură, prin ordinul 11,011, Octombrie 21. Episco„pul a oprit de la orĭ-ce lucrare preoțéscă pe Gherasim „pentru neascultare; ĭar Epitropia a refusat de a maĭ primi „pe preotul Mihail în Biserică, ast-fel că de atuncĭ *este „închisă de fapt.* Aséră primesc adresa Protoĭereuluĭ jude„țuluĭ sub No. 959 dimpreună cu un convert la adresa

„Epitropieĭ, prin care ne comunică, că de vreme ce Epi-
„tropia, cu tóte concesiunile ce i s'a făcut de autoritățile
„bisericescĭ, refusă primirea preotuluĭ Mihail, Prea Sânțitul
„Episcop prin înaltul ordin No. 802. a ordonat închide-
„rea bisericeĭ. Ne-am mărginit a înainta convertul la a-
„dresă. Dupe cum vedețĭ, D-le prim-ministru, administra-
„ția n'a închis biserica, din contra, am raportat Prefec-
„tureĭ că populația grécă preferă a îngropa morțiĭ fără
„preot, de cât a chema pe preutul Mihail. Este numaĭ ordinul
„Episcopieĭ cu No. 802, afacerea cu totul bisericéscă.

„Ast-fel stând afacere, respectos aștept instrucțiunile
„D-vóstră, dacă pot ordona preților să slujască.

„Imĭ permit a adăoga că tranșarea acesteĭ afacerĭ în
„timpul sĕrbătorilor Crăciunuluĭ ar fi o bucurie generală.

Administrator, (ss) *Moruzi.*

D. general I. Em. Florescu: Precum vedețĭ. urmarea Episcopuluĭ a fost corectă din tóte punctele de vedere.

Dar ce ḑicețĭ D-vóstre de precipitarea cu care D. prim-ministru a dat ordine subalternilor sĕĭ din Sulina și care nu se putea executa de cât în disprețul Episcopuluĭ și pentru încuragiarea strĕinilor nesupușĭ legilor țĕreĭ?!

D-lor, în depeșa sa primul ministru invită pe Episcop a se adresa și la D. ministru de culte. Aci începe acțiunea D-luĭ ministru de culte.

D-lor! Eŭ unul am creḑut de a mea datorie, ca representant al țĕreĭ de a face acéstă interpelare, rĕmâne ca să vedețĭ în consciința D-vóstre, cum voițĭ să vĕ facețĭ pe a D-vóstre. Eŭ contam maĭ mult, când am cerut dosarele, pe dosarul ministeruluĭ de culte; căcĭ în adevĕr, acolo trebuia să găsesc istoricul afacereĭ, pe când dosarul Episcopieĭ, dosarul ministeruluĭ de interne sunt voluminóse; dosarul ministeruluĭ de culte conține anvelopa de carton și douĕ hârtiĭ, despre cariĭ vĕ voĭ vorbi; este dar fórte puțin complect. Acțiunea ministeruluĭ cultelor n'a început de cât numaĭ în urma acesteĭ adrese pe care 'ĭ-o face D. ministru de interne, și care suna ast-fel:

No, 833.
1890, Ianuari 17.

D-luĭ ministru al cultelor și instrucțiunilor publice.

„Vĕ sunt de sigur cunoscute împrejurările relative la în-

„chiderea bisericeĭ grece din orașul Sulina, județul Tulcea.

„Incă din Septembre anul trecut, episcopia Dunăreĭ de „Jos, de care relevéză și biserica în cestiune; vĕḑênd că „preoțiĭ acesteĭ bisericĭ, la oficierea serviciuluĭ divin, în „contra regulelor stabilite de Sântul Sinod, pomenesc maĭ „întâiŭ pe regele Grecieĭ și apoĭ pe M. S. Regele Româ-„nieĭ și Alteța Sa Regală Principele Moștenitor, a dat or-„din a se urma conform disposițiunilor hotărîte de auto-„ritatea superióră bisericéscă, pomenindu-se întâiŭ Suve-„raniĭ țĕriĭ nóstre și apoĭ Regele și familia Regală a Gre-„cieĭ. La acest ordin unul din preoțĭ, Mihail Arvanopu-„los, a dat ascultare, dar cel-alt Gherasim Travlos, a con-„tinuat a nesocoti disposițiunile sântuluĭ Sinod, fapt pentru „care episcopia 'l-a suspendat, oprindu-l de la orĭ-ce lucrare „preoțéscă. Epitropia bisericeĭ însĕ la rêndul sĕŭ a refusat „a maĭ primi pre preotul Mihail Arvanopulos de a servi „în biserică, ceea ce vĕḑênd Episcopia, prin ordinul No. „802 din 1889, a luat mĕsura și a dat ordin pentru în-„chiderea bisericeĭ.

„Faptul închidereĭ uneĭ bisericĭ putênd, prin nemulțu-„mirile ce ar rîdica, da loc la conflicte grave, a căror pre-„venire saŭ încetare este de resortul autorităților adminis-„trative civile, prin acésta chiar ĭese afară *din atributul* „*exclusiv al putereĭ eclesiastice.* Episcopia saŭ autoritatea „superióră bisericéscă póte lua orĭ-ce mĕsurĭ cu privire la „însărcinarea saŭ oprirea preoților de a oficia, *dar nu póte* „*ordona închiderea uneĭ bisericĭ fără participarea și învo-*„*irea prealabilă a acestuĭ minister* care, fiind dator a pri-„veghia la menținerea liniștei și ordineĭ publice, trebue să „fie încunoștiințat despre mĕsurile de asemenea natură ce „ar fi a se lua, pentru a judeca asupra oportunitățeĭ lor „și a lua, în cas de a le autorisa, mĕsurile sale de pre-„cauțiune pentru evitare saŭ reprimarea conflictelor ce s'ar „putea ivi: *De aceea* am onóre, a vĕ ruga, D le ministru, „să bine *voițĭ a pune în vedere P. S. Sale Episcopuluĭ* „*Dunăreĭ-de-Jos ca pe viitor, în cas când va crede nece-*„*sară luarea de asemenea mĕsurĭ, să încunoștiințeze* și pe „acest minister, în drept a le autorisa, spre a aviza în „consecință.

„Adaog tot-d'o-dată, D-le ministru, că îndată ce am pri-„mit reclamațiune pentru închiderea bisericeĭ în cestiune, „și am luat informațiunĭ de împrejurărĭ, *am dat ordin ad-*

„ministratoruluĭ plașeĭ Sulina să facă a se deschide bise-„rica și să învite pe Epitropĭ a lăsa pe preotul Mihail să „oficiese, remânênd ca D-lor să'șĭ facă întimpinările ce vor „crede pe cale regulată administrativă“.

Primițĭ vě rog, D-le ministru, asigurarea înalteĭ mele considerațiunĭ.

Ministru, *G. Manu.*

D. General I. Em. Florescu. D. ministru al cultelor dupe ce primește acéstă adresă scrie episcopuluĭ în termeniĭ următorĭ:

Copie dupe adresa ministerului cultelor No. 776 către P. S. S. Episcopul Dunarei-de-Jos. din 27 Ianuarie 1890.

Prea Sânțite,

„D. Președinte al consiliuluĭ de miniștri și ministru de interne 'mĭ atrage atențiunea asupra împrejurăreĭ, că Prea Sânția Vóstră a'țĭ închis biserica ellenă de la Sulina, fără ca acéstă měsură să fi fost adusă și la cunoștința instanțelor laice, însărcinate cu menținerea ordineĭ publice.

„Autoritățile superióre bisericeștĭ aŭ neîndoelnic dreptul de a lua měsurile ce le cred necesare, în interesul disciplineĭ canonice. Este însă de dorit, ca de câte orĭ aceste měsurĭ merg până la închiderea unuĭ local destinat cultuluĭ, fie prin faptul material al închidereĭ sântuluĭ locaș, fie prin oprirea serviciuluĭ divin pe un timp dat, saŭ pentru o anume persónă, autoritățile bisericeștĭ să bine-voĭască a încunosciința, o dată cu luarea měsureĭ, și pe autoritățile laice centrale saŭ locale, spre a se putea lua měsurile dictate de împrejurărĭ, pentru a preveni saŭ împedica turburărĭ locale, carĭ câte o dată, ar putea fi resultatul unor asemenea měsurĭ de disciplină canonică.

„Aducênd aceste considerațiunĭ la cunoștința P. S. Vóstre, vě rog ca să bine-voițĭ a pune în viitor, în cunoștință pe minister de měsurile de felul acesta, dacă nu vețĭ preferi a preveni autoritățile administrative locale“. (*).

Ministru, *Th. Rosetti.*

D. general I. Em. Florescu: Prin conținutul de maĭ sus al adreseĭ, D. ministru al cultelor spune că ar fi bine ca să se încunoștiințeze și ministerul cultelor de měsurile eclesiastice pe carĭ Episcopul le ia în privința preoților și bisericeĭ.

(*). Notă. Este de observat că prima adresă a Ministruluĭ de Culte către Prea S. Episcop al Dunăreĭ-de-jos era o parafrasare a adreseĭ de maĭ sus a Ministruluĭ de Interne pe care în urma resistențeĭ Prea S.S. Chiriarch a retras'o și înlocuit'o cu acésta.

Dar atuncĭ orĭ ministerul devine un biroŭ de înregistrare, orĭ înțelege D. ministru cultelor că un Episcop să aibă trebuință de bine-cuvêntarea ministruluĭ cultelor în exercițiul funcțiuneĭ sale, pentru orĭ-ce disposițiunĭ va lua. Dar un Episcop nu depinde cât de canóne și de Sinodul nostru. Și dacă ar fi greșit, dacă ar fi călcat legile țěreĭ, Episcopul trebue dat în judecata Sinoduluĭ conform legeĭ. Dar nicĭ de cum să céară învoirea ministruluĭ ca să numéscă saŭ să suspende pe un preot.

D P. Grădișténu; Ce a rěspuns P. S. S. Episcopul Dunăreĭ-de-Jos, la adresa ministruluĭ cultelor?

D. general I. Em. Florescu. P. S. S. Episcopul a pus resoluțiunea următóre:

Se va avisa cele de cuviința conform cu sântele canone și legile țereĭ, și se va respunde D-luĭ ministru de culte spre a încunoștiința pre D. președinte al consiliuluĭ, că Chiriarchia Dunăreĭ-de-Jos va apăra din tóte puterile sale drepturile ce i le dă sântele canóne, și nu va îngădui nicĭ o data a se călca ele fie de orĭ cine ar fi".

(Semnat) *Parthenie*. (Aplause).

Vocĭ: Prea bine. Bravo.

D. general I. Em. Florescu (continuând): D-lor, eŭ am regretat conflictul acesta de care vorbesce chiar D. prim-ministru, și care dupe cum v'am spus a fost provocat de însușĭ D-sa! dar mě plâng maĭ cu osebire și reclam atențiunea D-vóstre asupra celeĭ-alte cestiunĭ: asupra caracteruluĭ *politic* care se dă aceste ĭ cestiunĭ. Ea nu póte avea un caracter politic, nicĭ o intervenire a unuĭ ministru strein, nu póte pune cestiunea pe terenul politic, ea trebue resolvată imediat de autoritățile țareĭ și o intervenire nu póte fi de cât fără valóre, și daca ar fi să spun ceea ce așĭ crede eŭ conform semnătățeĭ și drepturilor țěreĭ și ale bisericeĭ, ar fi trecerea peste hotar a preoților și a Epitropilor rebelĭ. (Aplause).

De și 'mĭ reserv dreptul ca dupe rěspunsul D-luĭ ministru să'ĭ fac o întrebare, dar 'i-o fac imediat și dacă o adresez D-luĭ ministru al afacerilor streine, pricina este tot D. prim-ministru, căcĭ vețĭ vedea că D-sa și prin acéstă adresă a dat cestiuneĭ un caracter politic, adresându-se prea târḑiŭ la ministru cultelor și fără motiv la ministerul de externe. Ce are a face ministrul afacerilor streine

aci? Şi dacă are vre un amestec atuncĭ, eŭ întreb pre D. ministru al afacerilor streine, dacă a retras *executorul* Vice-consululuĭ ellen din Sulina? (Aplause).

D. ministru de externe Al. Lahovari: Cer cuvêntul.

D. general Florescu: Aci, D-lor, n'aşĭ voi să vé obosesc citind întregul conţinut al adreseĭ ministruluĭ de interne către D. ministru de externe; dar dacă poftiţĭ o pun la disposiţia D-luĭ Ministru care nu cred că o va contesta.

D. ministru de externe; Da, da, am citit'o.

D. general Florescu: Dar totuşĭ să'mĭ permiteţĭ să vě amintesc în resumat partea pe care am supliniat'o în acea adresă:

Dupe ce primul ministru face istoricul cestiuneĭ şi arată nesupunerea popilor grecĭ, singur D-sa declară că eĭ ţin biserica închisă, şi că cheile aceleĭ bisericĭ sunt depuse la consulatul ellin din localitate.

Din acéstă adresă a D-luĭ prim-ministru, se vede umilirea către streinĭ, ne rugăm de Vice-consulul ca să ne ĭerte şi să deschidă biserica! (Ilaritate).

D. ministru de externe: Consulatul nu póte avea nicĭ un drept de autoritate asupra aceleĭ bisericĭ. N'aţĭ citit bine adresa.

D. general I. Em. Florescu: Intreb, i s'a rîdicat executorul aceluĭ Vice-consul?

D. ministru de externe: Veţĭ fi cu totul satisfăcut din rěspunsul ce vě voĭ da.

D. general I. Em. Florescu: Nu mě îndoesc, D lor senatorĭ, dar eŭ a'şĭ înţelege ca un fel de curiositate — dacă cuvêntul este norocit — să mě întrebaţĭ: undě stă lucrul chiar astă-ḑĭ? Apoĭ eŭ am avut onórea de a vě spune: lucrul chiar asta-ḑĭ stă acolo unde a fost la început, în dispreţul drepturilor ţěreĭ şi ale Episcopatuluĭ!! (Aplause).

D. ministru al cultelor şi instrucţiuneĭ publice: D-lor senatorĭ, ar fi fost fórte natural ca, fiind vorba de raporturile bisericeĭ cu statul Român; fiind vorba de dispreţul drepturilor bisericeĭ şi fiind-că eŭ ministrul cultelor şi instrucţiuneĭ publice, prin urmare, personal chemat de a representa pe Stat faţă cu Biserica, şi de a avea suprema priveghere asupra intereselor Bisericeĭ şi acelea ale Statuluĭ, ar fi fost maĭ natural, ḑic, ca onor. D. general Florescu să cerceteze dacă între raporturile dintre ministrul cultelor şi dintre Episcopul Dunăreĭ de Jos s'a adus vre-o atingere

principiului care reguléză materia. Dar, D-lor, D. general Florescu n'a făcut așa, și n'a făcut așa fiind-că în realitate nu s'a adus nici o atingere, nici demnităței sfintei nóstre Biserici, nici drepturilor *ab-antiquo* de suveranitate a acestei țeri. Și se va vedea la rândul sĕŭ. daca ar putea fi vorba de o asemenea atingere, de la cine provine și cine este autorul ei. Și v'am spus, D-lor, nu sunt tóte acestea în vorbă Pentru ce? Pentru că îndată ce s'a ivit acest conflict, între Eparhia Dunărei-de-Jos și între Epitropia bisericei de la Sulina. s'a dat loc la reclamațiuni din partea comunităței grece interesate, și acéstă comunitate grécă interesată în cestiune s'a adresat la minister și ministerul a trimis'o la P. S. S. Episcopul Dunărei-de-Jos...

D. G. Marzescu: Când s'a adresat?

D. Ministru al cultelor, Th. Rosetti: Astă-tómnă, venisem la minister.

D. G. Mârzescu: La 28 Decembre.

D. Ministru al cultelor Th. Rosetti: Onorabile D. senator al Iașului, bine-voește a crede că ori cât de savant ați fi sunt lucruri cari nu le puteți sci; cum și când am vorbit eŭ cu consulul grec saŭ cu o altă persónă óre-care, acésta nu puteți ști; prin urmare, cum puteți afirma că convorbirea între cutare persónă și mine a fost la 28 Decembre?

D. G. Mârzescu: Știŭ acésta din dosarul ministerului de culte.

D. Ministru al cultelor Th. Rosetti:

Eŭ vorbesc de o conversațiune ce am avut în urma unei simple reclamațiuni, și că rĕspunsul meŭ a fost a se adresa la P. S. S. Episcopul Dunărei-de-Jos.

Cestiunile de felul acesta, dupe părerea guvernului și nu personal dupe părerea mea, ci dupe părerea întregului guvern și chiar a președintelui consiliului D. general Manu, sunt cestiuni interióre ale Bisericei, unde nu avem noi a ne amesteca în administrația sa; nu ne aparține nouĕ dacă bine saŭ rĕŭ a fost depărtat de la serviciul bisericei un preot care trebue să fie supus ordinelor Chiriarchului Eparchiei din care face parte.

Principiul dar pus de onor. D. general Florescu în privința acésta este just, și ast-fel se urméză nu numai în Biserica ortodoxă, dar și în cea catolică și în cele alte rituri: prin urmare, nu póte să existe o biserică ortodoxă

care să nu fie sub administraţia Chiriarchuluĭ, Episcopuluĭ respectiv. Acest principiŭ este recunoscut nu numaĭ de mine, ca ministru de culte, dar de toţi colegiĭ meĭ; şi acest modŭ de a vedea este şi acela al onor. D. general Florescu, el este împărtăşit de tótă lumea; şi pot să afirm că asupra acestuĭ mod de a vedea, duşmanii ceĭ maĭ înverşunaţi politicĭ, cum pot fi fostul ministru de culte şi fostul preşedinte al consiliuluĭ, nu vor avea nimic de dis.

D. P. Gradişteanu: Teoria este teorie şi aplicaţiunea este alt-ceva.

D. Ministru al cultelor, Th. Rosetti: Voiŭ veni şi la aplicaţiune.

Am voit maĭ întâiŭ a stabili o declaraţiune de principiu, ca guvernul în acésta cestiune are aceste vederi — şi cred ca în privinţa acésta nimenĭ nu are nimic de dis — pentru ca acésta este regula sfintelor canóne; şi sfintele canóne merg aşa de departe în respectul neamestecareĭ unuĭ Chiriarch, în cât cel maĭ înalt Chiriarch nu póte sa oficieze sf. slujba în alta biserica în afara de sfera sa, de Eparchia sa, fara a cere maĭ întâiu blagoslovenia Chiriarchuluĭ respectiv.

Aşa că I. P. S. S. Mitropolitul primat, dacă s'ar duce în Eparchia Romanuluĭ ca să facă sfînta slujbă într'o biserică, trebue să ia blagoslovenia P. S. S. părinteluĭ Melhisedec, Chiriarhul respectiv al aceleĭ Eparchiĭ.

Aşa dar, nu póte să existe o biserică ortodoxă care să nu fie supusă autorităţeĭ aceluia care este pus în capul Eparchieĭ; şi în acest sens dupe cum aţi vĕdut a fost şi rĕspunsu ce am dat P. S. S Episcopuluĭ Dunăreĭ de-jos; şi acesta este modul de a vedea în acéstă materie a guvernuluĭ de astădĭ.

D. G. Mârzescu: Actele primuluĭ ministru dovedesc contrarul.

D. ministru al cultelor, Th. Rosetti: Vom veni şi la actele primuluĭ ministru.

Dar, D-lor, dacă acesta este modul de a vedea al guvernuluĭ în acésta cestiune, şi dacă în special lucrul s'a dirigiat în acest mod, să vedem dacă intervenirea primuluĭ ministru şi ministru de interne D. general Manu a fost contrarie; să vedem dacă acele acusaţiunĭ aduse de D. general Florescu sunt întemeiate, saŭ dacă ele nu sunt de cât o combinaţiune abilă de fapte, pentru a ne duce pe un tĕrêm popular facil de exploatat?

D. general I. Em. Florescu : Nu am obiceiul de a exploata, și nu primesc o asemenea alusiune nici chiar de pe banca ministerială.

D. președinte, N. Kretulescu : Nu întrerupeți, D-le Florescu; pe D-vóstră nu v'a întrerupt nimeni.

D. general I. Em Florescu : Atuncĭ de ce permitețĭ a se face asemea alusiunĭ dupĕ banca ministerială.

D. ministru al cultelor, Th. Rosetti : Eŭ nu am voit să aduc vre-un cuvînt supĕrăcios când am exprimat cuvîntul *exploata*. Este o tactică care este admisă de tótă lumea; când voim să facem o moțiune saŭ să aducem vre-un desagrement guvernuluĭ alegem o cestiune care să impresioneze, pentru ca ast-fel să pótă întruni în jurul sĕŭ maĭ multe voturĭ.

D. general I. Em Florescu : Eŭ am sprijinit cestiunea pe acte.

D. ministru al cultelor Th. Rosetti : Am ḑis, D-lor, că acusările D-luĭ general Florescu nu sunt de loc întemeiate.

Era saŭ nu era dator D. general Manu ca ministru de interne să aibă ochĭ deschișĭ asupra ordineĭ publice, când cestiunĭ de felul celeĭ de la Sulina ar fi putut presenta neorânduelĭ.

Negreșit, D-lor, că D. general Manu, ca minístru de interne, era dator ca să prevadă și să evite turburărĭ ce ar fi putut a se ivi; el ca priveghiător al liniștei publice, trebuia să caute ca perturbațiunĭ și conflicte să nu se ivéscă, și chiar să le previe.

Acésta era datoria, și acésta a făcut.

Să vedem ce s'a întêmplat. In biserica de la Sulina unde se oficiază grecesce și unde preoțĭ sunt grecĭ, biserica care era recunoscută că era sub ordinele Chiriarchuluĭ acelei Eparchiĭ, și nicĭ că putea fi alt-fel, urma o vechiă tradițiune — vom vedea și acea tradițiune cum s'a stabilit — o vechiă tradițiune dupe care în biserică se pomenea maĭ ântâiŭ Regele Grecieĭ și apoĭ se pomenea Suveranul nostru. In acéstă materie a venit un regulament al sfîntuluĭ Sinod, și în puterea aceluĭ regulament, precum și dupe inițiativa luată de P. S. S. Episcopul Partenie al Dunăreĭ-de-Jos, s'a atras atențiunea preoților, că aŭ intervertit ordinea pomenirilor. Și atuncĭ, dintre aceĭ duoĭ preoțĭ carĭ eraŭ acolo, unul a adoptat modul de procedare ordonat de P. S. S., iar cel-alt care trăesce se vede în intrigă cu tovarășul sĕŭ, căcĭ și cele sfinte nu înlătură în tot-d'auna patimele ome-

nescĭ, cel-alt preot nu s'a supus, şi de aceea a fost silit P. S. S. Eparhiotul să 'ĭ interdică luĭ exercitarea celor preoţeştĭ, să'l suspendeze de la dreptul de a citi sfînta liturghie.

Epitropia grecéscă de la Sulina atuncĭ n'a voit ea să maĭ recunoscă pe preotul cel alt, n'a voit ea să maĭ lase pe preotul cel-lalt să slujască, şi acéstă stare de lucrurĭ s'a prelungit cu diverse corespondenţe între Eparchiot şi Protoereŭ, fiind-că nu este acolo o autoritate bisericéscă locală alta de cât acéstă biserică, şi solicitat când de Protoereŭ, când de alte reclamaţiunĭ ale populaţiuneĭ din Sulina până aprópe de sfintele sĕrbătorĭ. Cu ocasiunea sfintelor sĕrbătorĭ eŭ lipseam din Bucurescĭ, eram dus la Iaşĭ, şi cu acea ocasiune s'a născut din partea administraţiuneĭ temerea, că Greciĭ din Sulina neavênd de cât o singură biserică, să nu ia de pretext acéstă împrejurare şi în fanatismul lor să dea loc la turburărĭ.

D Em. Flondor : Cum s'a întêmplat acum şépte anĭ.

D. P. Grădişteanu : Aveţĭ vre-o depeşe din partea autorităţilor locale de acum şépte anĭ?

D. Em. Flondor : Vĕ pot aduce dosarele. (Sgomot).

D. ministru de culte, Th. Rosetti : Acéstă temere a provocat pe D. general Manu ca să se ocupe de cestiune, şi nu m'a putut pune pe mine în curent, nicĭ să céră intervenţiunea mea, căcĭ lipseam din capitală.

Vedeţĭ că lucrul nicĭ nu presintă vre-o greutate din acest punct de vedere.

D. P. Grădişteanu : Alţı luat şi portofoliul cu D-vóstră, când aţĭ plecat? (Rîsete).

Vocĭ : Lăsaţĭ glumele.

D. ministru de culte Th. Rosetti : Portofoliul am obiceiul să'l închid în lada de fier când plec; nu'l las pe mâna altora. (Rîsete).

Ne era şi nouĕ permis de sfintele sĕrbătorĭ să avem câteva ḑile de răgaz.

Ce a făcut dar D. general Manu?

A voit înainte de tóte să se informeze şi să scie din ce causă a provenit închiderea bisericeĭ. Şi dupe relaţiunile date de Sub-prefect, D. general Manu a tranşat cestiunea. nu cum crede D. general Florescu în contra autorităţeĭ bisericescĭ şi în dispreţul autorităţeĭ bisericeĭ nóstre ortodoxe. ci tocmaĭ în favórea şi respectul acelor drepturĭ! (Aplause). Căcĭ, ce a ḑis D. general Manu?

N'a dis Sub prefectului alt-ceva de cât: fiind-că din cei duoi preoţi carĭ se aflaŭ acolo unul este suspendat de Prea Sfinţia sa Eparhiotul Dunăreĭ-de-Jos, şi ca atare nu o să pótă sluji; pe de alta, fiind-că nu este bine să rĕmână de sfintele sĕrbătorĭ o comunitate religiósă ortodoxă lipsită de serviciul bisericesc autoritatea civilă să pună în execuţiune ordinele saŭ dispoziţiunile luate de Chiriarch şi să siléscă pe cine? Pe Epitropĭ să deschidă biserica; şi să lase să slujéscă, cine? Popa Mihail, acela pe care Prea Sfinţia Sa Episcopul nu'l oprise nicĭ o dată de la oficiărĭ.

Cu alte cuvinte, departe de a aduce o lovire prestigiuluĭ sfinteĭ nóstre Bisericĭ, D. general Manu îngrijindu-se de a nu aduce scandalurĭ inutile, conflicte inutile, între populaţiunea din Sulina şi autorităţile civile saŭ eclesiastice de acolo, şi în interesul menţinereĭ buneĭ linişte, a dis administraţiuneĭ: veĭ înfrânge pe resvrătitoriĭ Epitropĭ de acolo.

Eĭ, nu daţĭ din umerĭ D-le Mârzescu ...

D G. Marzescu : Am zâmbit.

D. ministru cultelor: In zadar zâmbiţĭ chiar, căcĭ iată depeşă din diua aceea care dice: *veţĭ invita pe Epitropia bisericeĭ*, şi Epitropia bisericeĭ era resvrătitoriĭ, ea era aceea care nu asculta de ordine, ea era aceea care nu lăsa pe preotul Mihaiŭ să servéscă, preot pe care încă odată, P. S. Sa nu'l exclusese de la cele sfinte, ea era care se împotrivea la funcţionarea aceluĭ preot, dicênd că este nevrednic din alte cause.

Şi atuncĭ D. general Manu dice: „Epitropia va face întimpinarea". (Citesce...)

Nu se póte opune. Cine nu se póte opune? Epitropia; *„la o mesură luata de autorităţile nóstre constituite"*. Carĭ sunt autorităţile nóstre constituite în speţă? Eparchiotul!

Apoĭ, când vedeţĭ o asemenea depeşă, cum puteţĭ D-vóstre să vĕ legaţĭ de cele-alte depeşĭ, carĭ nu aŭ alt scop de cât de a atrage atenţiunea Inalt Prea Sf. Sale asupra dorinţelor şi datorielor ministruluĭ de interne, care de altmintrelea nu are a se ocupa de relaţiunile dintre Biserică şi Stat de cât din punctul sĕŭ de vedere, de a nu se aduce prin o mĕsură bisericéscă o perturbaţiune civilă. Cum de luaţĭ restălmăcind acele depeşĭ ale generaluluĭ Manu, şi nu vedeţĭ depeşa hotărîtóre?

Ordinul care l'-a dat este în sens corect, este în sensul

cum noi tot-d'a-una am înţeles şi raporturile nóstre faţă cu Biserica, şi respectarea drepturilor nóstre de autonomie faţă cu streinătatea.

Aşa fiind lucrurile, permiteţi-mĭ a vĕ rĕspunde că nu este tocmaĭ deplină loialitate în atacul care 'l-aţi făcut D-luĭ general Manu.

Maĭ înainte de tóte, nu are a rĕspunde ministrul de interne, de cestiunĭ de felul acesta eŭ am a rĕspunde; dacă în actele mele veţĭ găsi ceva care să fie contrariŭ legilor ţĕreĭ, dacă în actele mele veţĭ găsi ceva care să fie contrariŭ demnităţeĭ Bisericeĭ, atuncĭ pe mine trebue să mĕ trageţi la la bara D-vóstre. (Aplause).

Dar din o mĕsură incidentală de poliţie care a luat'o şi trebuia să o ia ca om prevĕdĕtor ministrul de interne, voiţĭ să faceţi o mare cestiune de Stat, să puneţĭ în joc demnitatea ţĕreĭ nóstre faţă cu streinătatea, să voiţĭ a crea între noĭ şi Biserică un conflict, pe când nicĭ o dată, graţie spirituluĭ de înţelepciune şi înalt patriotism al cleruluĭ nostru, asemenea conflicte nu aŭ fost! Nu este loial, daţĭ'mĭ voe să o spun (Aplause).

Drept aceea, D-lor, nu pot de cât să rĕspund interpelăreĭ D-luĭ Florescu în modul următor : D-vóstre veţĭ vedea actele şi ale unora şi ale altora, D-vóstre veţĭ vedea cum guvernul actual a înţeles şi înţelege demnitatea ţĕrei, cum înţelege respectul legislatv, şi respectul Bisericeĭ ţĕreĭ, şi veţĭ judeca între noĭ şi D. general Florescu.

Maĭ am fórte puţin de adăogit; vé rog să ascultaţĭ şi pe colegul meŭ de la externe; căcĭ D-sa este în drept să arate actele sale. Dar orĭ cum ar fi, nu uitaţĭ, avênd acest punct de plecare că în raportul dintre Biserică şi Stat, ministrul cutelor este acela care'ĭ rĕspundĕtor, că prin urmare, în actele luĭ veţĭ găsi saŭ nu veţĭ găsi, dupe împrejurărĭ, conflict între Stat şi Biserică, dacă conflict este.

D. preşedinte, N. Creţulescu : D. general Florescu are cuvêntul ca să rĕspundă.

Vocĭ : D. ministru de externe.

Alte vocĭ: D. general Florescu.

D. general Florescu : Dupe regulament negreşit că, dupĕ ce vorbesce ministrul, interpelatorul are dreptul să ia cuvêntul ; dar D. ministru cultelor a terminat prin a dice că doresce să vorbéscă şi D. ministru de externe.

Atuncĭ, cum voiţĭ să iaŭ cuvêntul să vorbesc, pe câtă

vreme nu sciŭ ce va vorbi D. ministru de externe? Eŭ cred că trebue să vorbéscă ântâiŭ D-sa, şi apoĭ voiŭ vorbi şi eŭ.

D. ministru de externe, Al. Lahovari: Ar fi bine ca D. general Florescu sa facă întimpinările sale, dacă nu e mulţumit cu rĕspunsul ministruluĭ cultelor, şi atuncĭ voiŭ avea şi eŭ ceva de ḑis în ceea ce mĕ privesce în acéstă cestiune.

Vocĭ: Cer cuvêntul în cestie de regulament.

D. Giani: Guvernul trebue să facă un rĕspuns complet.

D. preşedinte, N. Creţulescu: Regulamentul ḑice la art. 75 alin. III:

„La ḑiua fixată de minister spre a rĕspunde, se dă maĭ ântaiŭ cuvêntul senatoruluĭ interpelator. Dupe rĕspunsul dat de minister şi în urma întimpinăreĭ interpelantuluĭ saŭ orĭ-căruĭ alt membru al Senatuluĭ, preşedintele consultă Senatul pentru închiderea incidentuluĭ“.

Vocĭ: Să vorbéscă D. ministru.

D. preşedinte, N. Creţulescu: D. general Florescu are cuvênt.

D. P. Grădişténu: Cer cuvêntul în cestiune da regulament.

D. ministru de externe, Al. Lahovari: Mĕ rog, nu e nicĭ o cestiune de regulament aicĭ; dacă D. general Florescu vrea să asculte şi rĕspunsul meŭ, sunt gata a rĕspunde, mĕ pun la ordinile D-vóstre.

Mĕ rog să bine voiţĭ a suspenda şedinţa câte va minute.

D. Preşedinte: Şedinţa este suspenda pentru cincĭ minute.

— La redeschiderea şedinţeĭ.

D. preşedinte, N. Creţulescu: D-le ministru voiţĭ să vorbiţĭ?

D. ministru de externe, Al. Lahovari: Dupe regulament sciŭ că interpelatorul rĕspunde ministruluĭ dacă este mulţumit cu explicaţiunile date, saŭ nu; ast-fel D. general Florescu are dreptul să rĕspundă; dacă însă D. general Florescu insistă să vorbesc şi eŭ, sunt la ordinele Senatuluĭ.

D. preşedinte, N. Creţulescu: Dupe regulament, D. general Florescu are replica.

D. general I. Em. Florescu: Eŭ cer de la onor. biuroŭ să aplice regulamentul; când regulamentul ḑice că D-niĭ miniştri iaŭ cuvêntul dupe interpelator şi interpelatorul are replica, înţelege că este indiferent dacă a vorbit un ministru saŭ dŭoĭ; tot-d'auna trebue să se rostéscă guvernul şi apoĭ să ia reglica interpelatorul.

D. ministru de externe, Al. Lahovari: D-lor senatorĭ, onor. D. general Fl rescu, dintr'o interpelare pe care avea tot dreptul să o facă, cerênd guvernuluĭ explicaţiunĭ sincere şi leale

în o cestiune care póte să misce sentimentele sale de patriotism, a voit să facă alt-ceva, a voit să facă un atac, cum am dice milităresce, concentrat (ilaritate) de tóte forţele oposiţiuneĭ în contra guvernuluĭ.

Aşa, ca un mare tactician ce trebue să fie, D-sa a ales—cum are dreptul să alégă—un teren care 'ĭ pare fórte favorabil pentru biruinţă.

Cestiunea bisericeĭ de la Sulina, cestiunea purtăreĭ guvernuluĭ inculpat de slăbiciune, faţă cu atitudinea patriotică a P. S. S. Episcopul Dunăreĭ de Jos, onórea naţională, drepturile Bisericeĭ, iată în acéstă interpelare, pentru tóte gusturile şi tóte opiniile! Dic; O cestiune bisericéscă. A voit să misce maĭ ântăiŭ sentimentul de respect, de iubire, de supunere, trainic în inimele tutulor românilor către venerata nóstră Biserică, şi de care noĭ miniştriĭ trebue să dăm ceĭ d'ântaiŭ exemplul. A voit să ne presinte pe noĭ ca pe nisce creştinĭ resvrătitorĭ în contra autorităţeĭ sfinteĭ nóstre Biserică. Prin urmare, era sigur de simpatia nu numaĭ a înalţilor prelaţĭ carí sunt pe aceste băncĭ, da chiar a tutulor creştinilor carĭ sunt pe băncile Senatuluĭ şi din carĭ şi noĭ — cu tóte că nedemnĭ — facem parte. Maĭ este şi sentimentul patriotic. Noĭ, miniştriĭ regatuluĭ, ne-am fi închinat înaintea uneĭ puterĭ streine—vorbesc de Grecia—ministrul afacerilor streine ar fi permis ca ţéra să se umilésca şi să admita nisce nedrepte pretenţiunĭ. (Vom vedea maĭ departe dacă aŭ existat chiar pretenţiunĭ).

Fără dar să se încredinţeze dacă a fost vre-un incident diplomatic, D general Florescu ne întrébă de ce n'am retras execuatorul Vice-consulu					uĭ ellen de la Sulina, de ce n'am sburat peste hotar pe preotul nesupus, şi asta fără chibzuire, fără cercetare măcar.

Trebuia póte să rupem orĭ-ce relaţiĭ cu regatul Grecieĭ, şi D-luĭ Durutti să'ĭ dăm paşapórtele. Iată dar partea patriotică a interpelăreĭ fórte delicată; lucrul mişcă pe multă lume. Tot-d'a-una córda acésta este simţitóre la românĭ, şi orĭ-ce mână o atinge, maĭ cu sémă o mână atât de autorisată ca a D-luĭ general Florescu, este sigură că o face să tresară.

Oamenĭ carĭ se umilescu înaintea consulilor streinĭ! Unde am ajuns? In timpul vasalităţeĭ? In timpul vasalităţeĭ nu se petrecéŭ lucurile aşa. Şi de aci un lung şir de frase sforăitóre pe acéstă frumósă temă.

Cum? Un ministru de interne se amestecă în afacerile eclesiastice, deschide biserici pe-carĭ Sfinţia Sa le închide, un ministru de externe care nu pune la regulă pe nisce streinĭ cutezătorĭ! Iată şi patrioţii, iată şi evlavioşiĭ rîdicaţĭ în contra guvernuluĭ.

Dar pe lângă aceste nobile sentimente carĭ vorbesc aşa de tare, aşa de sus, n'ar fi şi altul ceva maĭ tacut maĭ discret, care se arată maĭ puţin, dar care este cel maĭ puternic? N'ar fi óre sentimentul ostilităţeĭ în contra guvernuluĭ actual, şi dorinţa de o mică rĕsbunare, chiar o mare rĕsbunare dacă s'ar putea! Din nenorocire n'am avut darul să plăcem D-luĭ general Florescu. Liber este D-luĭ să nu ne găséscă pe gustul D-luĭ. Liber să dea mâna cu toţi carĭ împărtăşesc aceste vederĭ. Dar atuncĭ nu este vorba nicĭ de creştini, nicĭ de ortodoxĭ, nicĭ de patrioţĭ ci numaĭ de nemulţumiţĭ şi de oposanţĭ, şi ne interpelaţi în numele acestuĭ sentiment maĭ puţin laudabil care nu se spune pe faţă, dar care este din tóte cel maĭ serios şi maĭ tare, şi care va aduna póte cele maĭ multe bile la urnă. Dar de acest din urmă sentiment eŭ n'am să ţin sémă; este firesc, este natural, şi orĭ cât aşĭ fi eŭ de amarît şi chiar de întristat, să vĕd pe D. general Florescu purtând în Senat drapelul uneĭ armate care nu este a sa (Aplause).

Orĭ cât de întristător ar fi acest spectacol, acest episod adevĕrat umilitor al luptelor nóstre politice, trebue să'l îndur ca tóte cele-alte. Dar asupra acestor îndemnurĭ secrete trec cu buretele, fiind-că nu le discut, fiind-că nu merită a fi discutate. Dar când vorbiţĭ religiune, când vorbiţĭ respect pentru înaltul nostru cler, când vorbiţĭ patriotism şi când mĕ întrebaţĭ pre mine, ministru de externe al regatuluĭ român, dacă am dat ordine sau am luat mĕsurĭ după injoncţiunea unuĭ representant strein, într'o cestiune în care acel representant n'ar fi avut nicĭ drept, nicĭ titlu să se amestice, atuncĭ la rândul meŭ am dreptul să discut, să luminez Senatul, să luminez opiniunea ţĕreĭ, care este afară din Senat şi care ne judecă pe toţĭ, şi pe d. general Florescu ca şi pe mine. Voiŭ restabili faptele şi veţĭ vedea cum aceste băşici de patriotism şi de ortodoxism numaĭ cu câte va împunsăturĭ de ace se vor desumfla, şi urîta realitate se va arăta în tótă nimicnicia sa.

D-lor, merită cestiunea bisericeĭ de la Sulina, merită acest mic fapt, în sine neînsemnător, atâta umflare de vor-

be și atâta desfășurare de sentimente mărețe? merită el atâta exagerațiune? Și maĭ întâiŭ de tóte, acésta este cestiune veche cunoscută, care se discută în cancelariile ministerului de externe, și ale ministerului de culte de vre o 20 de anĭ cel puțin; și cu toțiĭ ne aducem aminte—afară numaĭ de d. general Florescu, și'mĭ pare rĕŭ că d-sa a uitat'o, căcĭ ar fi tăiat treĭ pătrimĭ din discursul d-sale prea mult atingĕtor și prea mult impunĕtor pentru guvern—cu toțĭ știm *ca la Dunarea-de-jos sunt treĭ bisericĭ greceștĭ erau* douĕ odată, dar acum sunt treĭ de când cu anexiunea Dobrogeĭ. Aceste treĭ bisericĭ sunt: biserica de la *Galațĭ Sulina* și *Braila*. Aceste bisericĭ sunt zidite de comunitățile grece, administrate de o Epitropie specială, cum sunt de exemplu și la noĭ alte bisericĭ care nu sunt tóte parochiĭ

P. S. S. **Episcopul Dunăreĭ-de-jos**: Cer cuvêntul.

D. A. Lahovari ministru de externe: Nu am de gând să mĕ p n să lupt pe terenul bisericesc și teologicesc cu P. S. Sa. Maĭ întâiŭ, am prea mare respect pentru înalțiĭ noștri prelațĭ ca să mĕ pun în resvrătire fața cu păstoriĭ noștri sufleteștĭ.

Al doilea. dacă m'așĭ pune de terenul cestiunilor teologic, voiŭ fi bătut dinainte afară dacă d Mârzescu 'mĭ va veni în ajutor (Ilaritate). Căcĭ este singurul profan care cunóște cestiunile acestea; și fiind-că d sa nu are de gând să'mĭ vină în ajutrr... (Ilarirate).

D G. Marzescu: Eŭ nu voesc mórtea pĕcătosuluĭ (Ilaritate).

D. Ministru de externe: Nu știam că aĭ și darul de a lega și deslega (Ilaritate). Eu totușĭ cred că s'ar pune în partea P S. Sale Episcopuluĭ Dunăreĭ-de-jos, dacă *întru ceva voiu supăra pe P. S. Sa, ceea ce sper ca nu voiu face.*

D-lor, eŭ nu afirm de cât fapte necontestate de nimenĭ; și când ar fi contestate am aci dosarele. Nu ḑic că așa trebue să fie. saŭ almintrelea; constat întâiŭ ce este, ce a fost și vom vedea ce trebue să fie. Vețĭ vedea că guvernul actual singur a luat o atitudine maĭ patriotică și maĭ națională în acéstă cestiune. Și după mine unul, nedrept acusațĭ pe d. general Manu, pe nedrept acusațĭ pe d. Theodor Roseti, că aŭ arătat lipsă de patriotism în acéstă cestiune. Din contra, aŭ mers maĭ departe de cât orĭ-care alt guvern, și chiar aŭ trecut peste alte considerațiunĭ carĭ

există în acéstă afacere, de care eŭ, ca ministru de externe ar trebui până la un punct óre-care să ţin puţin socotélă

Acéstă cestiune, D lor, este aşa: în bisericile greceşti de la Galaţi, de la Brăila şi de la Sulina sunt Epitropi greci şi aŭ preoţiĭ lor numiţi de dênşiĭ şi plătiţi de dênşiĭ, firesce sub autoritatea spirituală a Episcopuluĭ Dunăreĭ-de-jos. Atâta teologie ştiŭ şi eŭ, că nicĭ un preot într'o Eparhcie nu póte sluji de cât cu permisiunea Episcopuluĭ, şeful spiritual al aceleĭ Eparhiĭ.

D. P. Grădişténu: Acésta nu este scris în teologie.

D. Ministru de externe: Cu d-ta mĕ pun la luptă pe teren teologic, ne potrivim amândoĭ.

D lor, ĭată faptul în tótă simplicitatea luĭ şi desbrăcat de caracterul pasionat care i se dă. In aceste bisericĭ a fost un obiceĭ vechiŭ, se pomenea regele Greciei înainte de regele nostru şi de familia domnitóre a nóstră. Faptul există, nimenĭ nu'l contestă, nicĭ eŭ, nicĭ d. ministru al cultelor, nicĭ d. ministru de interne, şi de acésta nu ne puteţĭ face responsabilĭ; căcĭ încă odată, acésta se urméză de 20 de anĭ. de când s'aŭ zidit acele bisericĭ şi de când se servesc într'însele. Aŭ fost şi alţĭ Episcopĭ la Dunarea-de-jos înainte de P. S. Sa Partenie; a fost P. S. Sa Melchisedec, a fost P. S. Sa Iosif Primatul nostru; acéstă cestiune a trebuit să'ĭ preocupe. D-lor, eŭ cred că toţĭ prelaţiĭ noştri aŭ aceĭaşĭ ĭubire, aceĭaşĭ ardóre pentru drepturile naţiuneĭ; şi dacă 'mĭ este permis o digresiune, eŭ cred ca dacă Biserica la noĭ nu a întîmpinat nicĭ o dată nicĭ un fel de rĕsvratire a sufletuluĭ şi a conştiinţeĭ ţĕreĭ în contra eĭ, este tocmaĭ pentru spiritul de prudenţă, de toleranţă al înalţilor prelaţĭ care aŭ guvernat acésta Biserica şi care cu fórte puţine excepţiunĭ. neînsemnate, aŭ dat totd'auna acest exemplu de a înlătura orĭ-ce conflict cu puterea civila, şi n'aŭ facut nicĭ o data politica la altar (Aplause).

Acéstă urîtă buruiană, care se numeşte preotul politician, n'a existat pe pămêntul fericit al Românieĭ; de aceea scepticismul, necredinţa n'aŭ făcut la noĭ progresele făcute în alte ţĕrĭ. Bisericeĭ nóstră este un omagiŭ public, solemn ce'ĭ fac; 'şĭ-a adus aminte de cuvintele mântuitoruluĭ: „*Ferciţĭ ceĭ blânḑĭ că aceia vor stĕpâni pamêntul*". De aceea a stĕpânit pământul românesc fara nicĭ un fel de contestaţiune seriósă, şi a stĕpânit pe toţĭ, orĭ-carĭ ar

fi fost ideele nóstre politice. Vaĭ de Biserică, vaĭ de noĭ toţĭ, dacă ar eşi după acest teren şi s'ar pune să ia parte în luptele nóstre politice! Vaĭ de noĭ dacă am avea între înalţiĭ prelaţĭ: liberalĭ, conservatorĭ, radicalĭ, desidenţĭ şi maĭ sciŭ eŭ ce!

D. P. Grădişténu: Dar biserica este română.

D. ministru de externe: N'am contestat acésta. O ştiŭ tot aşa de bine ca d. Grădiştenu

D. P. Grădiştenu: Pare că o uitaţĭ pentru moment.

D. ministru de externe; Vĕ veţĭ convinge că nu.

Prin urmare, Biserica şi prelaţiĭ noştriĭ aŭ evitat conflictele, saŭ când, din nenorocire, a trebuit sa fie un conflict, nu 'l-aŭ înăsprit, nu aŭ lărgit rana; au venit tot-déuna cu spiritul blândeţeĭ, cu spiritul evangelic, cu spiritul de împacacĭune, care se cuvine, a prevesti autorităţile civile, şi tot-déuna în înţelegere cu aceste autorităţĭ aŭ lucrat aşa ca nicĭ odata n'aŭ găsit în aceste autorităţĭ nicĭ spiritul de resvratire, nicĭ spiritul de nesupunere, nicĭ spiritul de ostilitate.

Acum să revenim de la aceste consideraţiunĭ generale, pe care toţĭ le cunóştem—şi mi se pare că nu se va găsi nimenĭ care să le conteste—să revenim dic, la cestiunea acestor treĭ bisericĭ greceştĭ din Sulina, Brăila şi Galaţĭ, şi de care cred că d. Grădiştenu nu mĕ va bănui că vorbesc cu pasiune, fiind-că nu eŭ am numit pe preoţiĭ de acolo, nicĭ nu eu am cerut să se pomenéscă regele Greciei acolo.

Intreb dar de ce acest fapt ce se petrec de atâta vreme fără să se fi rîdicat nicĭ un incident, şi sub predecesoriĭ Prea Sânţieĭ Sale, şi chiar sub Sânţia Sa, de vre-o treĭ anĭ de când este în scaunul Dunăreĭ-de-jos, a luat de o dată, sub guvernul actual, un caracter acut? De ce s'a desteptat pe negândite susceptibilitatea patriotică a P. S. Episcopul Dunăreĭ-de jos, tocmaĭ în timpul din urmă şi tocmaĭ în ajunul sĕrbătorilor de la Crăcĭun, când putea prin nişte mĕsurĭ pripite, sa provóce la o populaţiune incultă şi fanatică óre-carĭ turburărĭ de care rĕspundea, nu P. S. Sa, ci guvernul, care e însărcinat cu ordinea publică în acéstă ţară? (Aplause). Tocmaĭ în timpul sĕrbătorilor Crăciunuluĭ, când ştiţĭ că sunt ómenĭ care nu se duc în viaţa lor la biserică în alte dile, dar în sĕrbătorile Crăcĭunuluĭ şi Paşteluĭ nu e unul, care să nu merite nu-

mele de creştinĭ şi care să nu mérgă la biserică, tocmaĭ atuncĭ v'aţĭ găsit d-vóstră Prelat, să suspendaţĭ preoţiĭ, să închideţĭ biserica, să provocaţĭ scandal şi turburărĭ, fără măcar să prevestiţĭ pe guvern ca să ia mĕsurile necesare în asemenea casurĭ. Dacă se întêmpla vre-o nenorocire, rĕspunderea nu era să fie a nóstră, şi d. general Florescu n'ar fi fost cel din urmă ca să ne acuze!

In sfêrşit, eŭ n'am să intru în tóte amănunţimile; am să relatez numaĭ faptele ast-fel cum s'aŭ petrecut.

Sunt vre-o treĭ lunĭ de ḑile—póte de când a venit acest guvern—de când acéstă cestiune a început să ia nişte proporţiunĭ maĭ marĭ. Prea Sânţia Sa, prin un ordin dat protoiereilor—şi pe care voiŭ avea onóre să vi'l citesc—rîdic acest conflict de pomenire nu numaĭ pentru biserica din Sulina, ci şi pentru bisericile din Brăila şi Galaţĭ, carĭ sunt întreţinute de grecĭ şi puse sub Chiriarchia grecéscă.

Iată ce ḑice acel ordin: „La raportul prea Cucernicie „vóstre sub Nr 808, pe lângă care anexaţi procesul-ver-„bal ce aţĭ încheiat preoţilor şi diaconuluĭ comunităţeĭ el-„lene din urbea Galaţĭ, vi se rĕspunde că numiţiĭ clericĭ „încă de la aşeḑarea lor ca preoţĭ efemeri aĭ acesteĭ bi-„sericĭ, aŭ declarat formal şi Epitropoĭ respectivĭ aŭ garan-„tat pentru eĭ, că pe tot timpul cât vor fi ataşaţĭ ca preoţĭ aĭ „ḑiseĭ bisericĭ se vor supune legilor civile şi bisericeştĭ ale „ţĕreĭ. Este dar straniŭ să citim în depunerile lor, însé-„rate în procesul-verbal, că eĭ aŭ pomenit familia regală „a Grecieĭ înaintea celeĭ române, pentru că aşa rânduială „aŭ găsit şi la predecesoriĭ lor, şi chiar de la sânţirea bi-„sericeĭ în anul 1874, fără a li se face vre-o dată cea „maĭ mică observaţiune din partea autorităţilor eclesiastice „şi că acéstă rânduĭală a fost cunoscută şi de Prea Sân-„ţiĭ Episcopĭ Melchisedec şi Iosif, în timpul cărora nu li „s'aŭ făcut vre-o observaţiune“.

Să ascultăm şi apărarea acuzaţilor:

„Am făcut aşa, nu fiind-că aveam de gând să lipsim respectuluĭ către Suveranul ţĕreĭ; dar aşa am pomenit de când s'a fundat biserica grécă, şi nicĭ Prea Sânţia Sa Episcopul Melchisedec nicĭ Prea Sânţia Sa Episcopul Iosif nu ne au făcut vre o observare în acéstă privinţă“.

I. P. S. Mitropolit Primat: Cer cuvêntul.

D. ministru de externe: O fi saŭ nu exact, eŭ citesc aşa cum este scris (Intreruperĭ).

D-le Grădiştene, fiind-că mě întrerupeţĭ, vě maĭ spun că eŭ v'am citit o hârtie iscălită de chiar Prea Sânţia Sa Episcopul Partenie, care o am în mână, şi maĭ cu sémă arăt întîmpinările care s'aŭ făcut de preoţiĭ Prea Sânţieĭ Sale; prin urmare, eŭ nu mě fac rěspundětor de ce a scris Prea Sânţia Sa.

Citesc înainte:

„Regretând dispreţul celor l-alţĭ pentru cele naţionale, „vě ordonăm ca de urgenţă să puneţĭ în vedere preoţilor „şi diaconilor bisericeĭ comunităţeĭ ellene din urba Galaţĭ „a se supune legilor ţăreĭ, după carĭ orĭ-ce cleric ataşat „la vre-una din bisericele drept-măritóre de rěsărit din „ţară, fără osebire de naţionalitate, este dator să pome-„néscă famila nóstră regală înaintea orĭ-căreĭ alte familiĭ „regale streine; la din contra, vor fi opriţĭ de cele preo-„ţeştĭ şi daţĭ judecăţeĭ bisericeştĭ ca recalcitranţĭ". (Aplause din partea opoziţieĭ).

Fórte bine: D-vóstră aplaudaţĭ, dar nicĭ noĭ n'am criticat acésta (Intreruperĭ).

Acésta e părerea P. S. Sale Părinteluĭ Partenie..

P. S. Episcopul Dunărei-de-jos, Partenie Clinceni: Este părerea întregeĭ bisericĭ, d-le ministru (Sgomot).

D. ministru de externe: Věd ca nu a fost cu totul atitudinea a celor ce aŭ precedat pe Prea Sânţia Sa, căcĭ 'ĭ dojeneşte aci ḑicênd că regretă dispreţul unora pentru cele naţionale. Prin urmare, dacă acéstă învinuire nemerită ni s'ar adresa am împărţi-o şi noĭ cu prea înalte persóne ca să ne atingă prea mult.

Dar chiar P. S. Partenie a fost cam indiferent pentru cele naţionale, presupunênd că este aci o cestiune aşa de naţională; căcĭ şi Sânţia Sa a stat vre-o doĭ, treĭ anĭ indiferent şi s'a deşteptat tocmaĭ sub guvernul actual.

Vom vedea dacă tot d'auna aceste cestiunĭ se pot trata de axiome; căcĭ vedem fórte mulţĭ patrioţĭ acum care tranşéză ast-fel cestiunea, dar care, în alte timpurĭ şi sub alte guverne, n'aŭ fost de acéstă părere; vom vedea dacă nu e óre-care îndoială asupra acesteĭ afacerĭ.

Dar, în fine, noĭ avem să spunem cum s'a petrecut şi cum am regulat acéstă cestiune; şi făcênd acésta vě spunem cum ne-am făcut datoria, şi D-vóstră veţĭ aproba, saŭ veţĭ desaproba.

D-lor, acéstă cestiune nu e rîdicată numaĭ la noĭ; ea

există și în alte părți; așa, de exemplu, în Paris e o biserică românéscă....

D. G. Gâlcă: Nu are comparațiune.

D ministru de externe: Vom discuta, de o cam dată te rog să nu mě maĭ întrerupĭ.

D-lor, eŭ expun cestiunea, nu pledez nicĭ o tesă, fiind-că nu am nimic de apărat; de aceia trebue să ne ascultațĭ cu sânge rece fiind-că aicĭ nu sunt în joc numaĭ pasiunile unora și altora; sunt și multe interese și drepturĭ pe care suntem datorĭ să le apărăm și să le respectăm (Aplause).

Cestiunea acésta, ḑice m, există și în alte părțĭ; există la Paris, există la Viena, unde în biserica grecéscă de acolo se pomenesc toțĭ regiĭ Grecieĭ.

Dar 'mĭ va ḑice, póte, d. Gâlcă că nu e tot-d'auna; acolo sunt necredincĭoșĭ, sunt papistașĭ. Da; dar în Rusia ce veĭ maĭ ḑice, d-le Gâlca? La Petersburg exista o biserică grecéscă, și fiind că am voit să se facă lumină asupra acestuĭ lucru, am telegrafiat la Petersburg ca să ni se spună cum se uséză în biserica grecéscă de acolo, și ĭată primesc de la d. Emil Ghica, representantul nostru la Petersburg, acéstă telegramă pe care am descifrat'o chiar acum: „Am fost adĭ diminéță la biserica grecéscă și nu„mele regeluĭ Grecieĭ figuréză înainte de acela al împě„ratuluĭ Rusieĭ și al familieĭ împěrăteștĭ.

D. G. Mârzescu: Rěŭ! (Râsete).

D. ministru de externe Al. Lahovari: Facețĭ observațiunile d-vóstra la Sant-Petersburg (Râsete).

Dar vě citesc....(Sgomot).

Calmați vě, cacĭ věd ca raționamentul rece, sinceritatea în discuțiune nu convine tuturor. Așteptațĭ, răbdarea d-vóstră va fi pusa la încercărĭ și maĭ aspre. Nu va să ḑica că este bine saŭ rěŭ ceea ce să face în alta parte, și nu citez acest esemplu pentru a susține că așa ar trebui să facem și noĭ; dar ca să vě arat numaĭ că asemenea lucru se urméză în tóte țěrile, nu este o cestiune atât de importantă, și nu se póte ḑice că ministrul care a tolerat — cu tóte ca n'am tolerat—care a tolerat asemenea lucru este incapabil. cum ḑice d. general Florescu, de a înțelege, și nedemn de a apara interesele patrieĭ nóstre; că dênsul a călcat și legile divine, și cele umane, și a înjosit mândria națională și suveranitatea Statuluĭ. Atuncĭ alte

naţiunĭ maĭ marĭ şi maı puternice—care n'ar lăsa nicĭ un moment sa le fie încalcate drepturile de streinĭ—n'ar lăsa să se petréca asemenea lucrurĭ. Vedeţĭ ca nu se face aşa mare galăgie, fiind-că în biserica de la Paris românéscă nu se pomeneşte guvernul francez de loc şi în biserica de de la Sant-Petersburg se pomeneşte ântaiŭ regele Grecie înaintea împĕratuluĭ Ru.ieĭ. Rĕu! ḑice d. Mârzescu. Se póte; dar sa faca acésta observaţiune miniştrilor ruseştĭ.

Daca n'ar fi încă de cât atât, înca am sta bine de tot (Sgomot)..

Eŭ vorbesc, D lor, să fiu ascultat, şi maĭ cu séma de aceia carĭ s'aŭ arătat aşa de sigurĭ de afirmările lor şi de pasionaţĭ în acésta cestiune. Ştim noĭ ce vizaţĭ d-vóstra! Nicĭ numele şi gloria Suveranuluĭ, nicı aceste marĭ vorbe de patrie şi religiune, care se asvârle la fie-care moment, nu ve însufleţeşte. Sunt lucrurı maı lumeştĭ, maı josnice, căre ve mişcă, un vot desagreabil guvernuluĭ. Credeţi-mĕ, cele pamênteştı ve preocupa mult maĭ mult de cât cele Dumneḑeeştĭ.

Dar dacă n'am avea de cât acésta, tot am fi la largul nostru. Nu voim să ştim ce se petrece la Paris, la Viena, la Petersburg; noĭ ştim ce e în România, nu vrem ca regele Grecieĭ să se pomenéscă înaintea Regeluĭ Românieĭ. Aşa am vorbit şi eŭ când însărcinatul Majestăţeĭ Sale Regeluĭ Grecieĭ a venit la mine nu să facă protest, nu să facă o notă, cum se obicĭnuia odinióră, ci să'mĭ facă o întimpinare verbală, cum se ḑice, asupra acesteĭ împregiurarĭ; şi dacă n'am luat, dupĕ povaţa interpelatoruluı, execuatorul Vice-consululuĭ ellen din Sulina, şi n'am asvârlit peste hotar pe preoţiĭ Grecieĭ, şi n'am întrerupt relaţiunile cu D. Durutti, ştiam un proverb vechiŭ care ḑice: *ca soluluĭ nu i se ia capul;* şi orĭ cât de teribilĭ am fi cu o putere mică ca Grecia, trebue să fim cuviincĭoşĭ şi să judecăm lucrurile cu sânge rece şi curtenie. Trebue să ştim că şi noĭ suntem o naţiune mică la Berlin, la Londra şi la Petersburg, şi sa nu ne arătăm aşa necuviincĭoşĭ cu puterile micĭ, căcĭ din concertul lor facem parte. Ar fi maĭ puţin demn ca miniştriĭ românĭ să fie umilĭ şi tîrîtorĭ faţă cu Puterile marĭ şi să ne răţoim faţă cu Statele micĭ (Aplause).

Şi cunosc mulţĭ miniştri carĭ se purtaŭ ast-fel.

Voiŭ primi însă tóte observaţiunile, tóte plângerile, tóte

arătările de la orĭ-cine, fiind-că acela represintă o putere independentă, şi prin urmare, este pe acelaşĭ picĭor cu representantul Rusieĭ şi al Germanieĭ, şi aşa voiŭ să fie tratat şi representantul nostru la Berlin saŭ la Paris; suntem puterĭ independente, suntem egalĭ, şi nu admit deosebire după numĕrul soldaţilor carı sunt îndĕrĕtul representantuluĭ uneĭ ţĕrĭ (Aplause).

D. G. Mârzescu: Acéstă nu e tiradă patriotică?

D. ministru de externe: Cum o fi, însă este la locul eĭ.

Prin urmare, cel d'ântâiŭ lucru care am ḑis representantuluı Grecieĭ a fost acesta: *Eu nu admit intervenţiunea formala; eu nu admit nicĭ sa'mĭ facĭ o nota scrisă; sunt afacerĭ curat interióre. Bisericele aşeḑate pe teritoriul nostru sunt supuse suveranitățeĭ ţĕreĭ.*

Cât pentru cestia acésta, este afacere de curtenie, se va resolva maĭ târḑiŭ; dar notă formală şi reclamaţiunı nu admit; dă-mĭ o notă verbală şi mĕ voiŭ consulta cu colegul meŭ de la culte, vom consulta şi precedentele şi vom regula lucrurile după cum va fi maĭ cuviincĭos; dar *te rog pentru un moment să consiliezĭ pe compatrioţiĭ D-tale să trécă peste acest* lucru şi să pomenéscă de aci înainte pe Regele Românieĭ în Galaţı, Brăila şi Sulina, *înaintea regeluĭ Grecieĭ Aşa s'a făcut* (Aplause). Şi regele Românieĭ este astă-ḑĭ pomenit în Brăila, Galaţĭ şi Sulina înaintea regeluı Grecieĭ.

D. Al. Florescu: Conflictul există şi astă-ḑĭ.

O Voce: Nu este adevĕrat.

D. Preşedinte: Vĕ rog nu întrerupeţĭ.

D Fotin: In Brăila aşa se petrec lucrurile, cum afirmă D. ministru (Sgomot).

D. ministru de externe: Vĕ rog calmaţi-vĕ, căcĭ maĭ am de spus.

Soluluĭ, cum am ḑis, nu i se ia capul, ci trebue să'l ascultĭ, aşa în cât am discutat cestiunea şi m'am pus pe un teren care'l cred temeinic. Dar să vĕ mărturisesc un lucru, D-lor senatorĭ; representantul Grecieı m'a încurcat un moment cu un act pe care mi'l-a scos înainte.

Acest act este un referat şi un jurnal al consiliuluĭ de miniştri tocmaĭ în cestia care se discută, şi care este vechiă, precum vedeţĭ. Se rîdicase acelaşĭ incident de prioritate în pomelnic. Intre ministrul nostru şi representantul Grecieĭ nu avusese loc ca astă-ḑĭ *o prietenéscă şi curténă*

întrevorbire, ci intervenise o notă formală. Ce face ministerul de atuncĭ? Intervine respectuos ca noi pe lângă şefiĭ bisericei şi le dice: Prea sfinţĭ prelaţĭ, D-vóstre regulaţĭ şi noĭ ne vom înţelege: eŭ cu puterile streine, ministrul de interne cu administraţia, ministerul cultelor cu Epitropia şi o să îndreptam. Nu s'a făcut nimic din tóte acestea, ci s'a alcătuit un jurnal al consiliului de miniştri după raportul ministruluĭ de externe, şi se hotărăsce că are drept, că biserica nu póte să intervină, să se amestece în acéstă cestiune, şi că trebue formal regele Grecieĭ să fie pomenit înainte de Regele Românieĭ. Vorbiţi de patriotism şi numaĭ de la alţii cereţĭ patriotismul. şi'l exageraţĭ aşa de mult, în cât 'l faceţĭ cu neputinţă; şi când sunteţĭ D-vóstre la putere primiţĭ note formale în afacerĭ de resortul suveranităţei ţĕreĭ.

Acest referat nu'l blamez în sine, fiind-că în adevĕr a putut sa fie raţional până la óre-care punct, fiind-că argumentele pe carĭ le dam eu adineaorĭ le-a dat atuncĭ mitrul de externe. Insă nu sunt în drept aceĭ carĭ aŭ făcut acest act, carĭ pe de o parte s'aŭ arătat—cum dic D-lor—supuşĭ cătrĕ streinĭ şi îndrăsneţĭ şi poruncitorĭ cătrĕ Biserică, sa vină să atace astă-dĭ un minister care a făcut tocmai contrariul.

Vocĭ: Citiţĭ referatul.

D. ministru de externe: Iată acel referat:

„Consulatul general ellen 'mĭ-a expus ca în urma unuĭ „ordin al Prea Sfântuluĭ Episcop al Dunăreĭ-de jos, preoţiĭ „bisericeĭ grecestĭ de acolo [1] aŭ fost opriţi ca la ecteniele „şi rugăciunile bisericeştĭ, să pomenéscă maĭ ântĕiŭ numele „regeluĭ Grecieĭ şi 'mĭ-a cerut, în vederea celor ce se practica în alte ţĕrĭ, a revoca acest ordin".

D-lor, încă odată, nu critic acésta, nu critic nimic, nicĭ referatul, nicĭ jurnalul care s'a făcut; se póte susţine aceeaşĭ soluţiune; aceea ce voiŭ critica însă......

D. Gâlcă: Vĕ rog continuaţi.

D. Preşedinte: Vĕ rog, D-lor, nu întrerupeţĭ.

D. ministru de externe Al. Lahovari: Vedeţi că cestiunea este identică, pe de o parte intervenţia consuluĭ grec, însă formală şi positivă, pe de altă parte conflict cu biserica. Iată resoluţia de atuncĭ prin care se supune biserica:

„Ministerul cultelor, căruia 'mĭ-am cerut a'mĭ face cu„noscut dacă se póte satisface cererea de maĭ sus, arată

[1] . No'a. Este vorba de biserica grecéscă de la Ismail

„prin adresa No. 5.743 că după încredințarea dată în alte „asemenea casurĭ de către Prea Sfinţitul Mitropolit Primat „al României, ordinea oficiuluĭ divin este după sântele ca- „nóne, ca în biserică, în timpul sfinteĭ liturghiĭ, să se „pomenéscă maĭ ântâiŭ Domnitorul ţěreĭ şi apoĭ Domni- „torul celor-l-alte state, şi că ast-fel s'a urmat de la în- „ceput fără abatere, şi tot aşa se urméză şi se va urma „pe viitor în tóte bisericele orthodoxe din România.

„Cu tóte acestea însă, după informaţiunile ce am cerut, „şi carı mi s'aŭ dat de agenţiile nóstre din Paris şi Viena, „resultă că în Paris se pomeneşte în bisericele streine nu- „maĭ numele suveranuluĭ strein, că la Berlin în biserica „rusă de acolo se pomeneşte maĭ ântâiŭ numele împěra- „tuluĭ Rusieĭ şi apoĭ acel al împěratuluĭ Germanieĭ; ĭar „la Viena în bisericele greceştĭ se pomeneşte ântâiu nu- „mele regeluĭ Grecieĭ şi în urmă acel al împěratuluĭ Aus- „tro-Ungarieĭ".

Vedeţĭ că dacă suntem umiliţĭ, suntem în bună companie umiliţĭ, suntem umiliţĭ şi cu împěratul Germanieĭ, şi cu împěratul Austrieĭ, şi cu împěratul Rusieĭ; şi dacă nu ţinem compt de dreptul suveran al Regeluĭ nostru, apoĭ vedeţı că şi ţěrĭ marĭ şi puternice suferă aceeaşĭ umilire naţională, după ideea D-luĭ general Florescu.

„M'am informat asemenea, adaogă referatul, că în Grecia, „chiar în bisericele aparţinênd uneĭ comunitățĭ streine, se „pomeneşte maĭ ântâiŭ numele suveranuluĭ căruia aparţine „acea comunitate.

„In faţa unor asemenea informaţiunĭ, am onóre a vě ruga „să bine-voiţĭ a mě autorisa ca în înţelegere cu ministrul „cultelor, să se ia disposiţiunĭ pentru revocarea měsureĭ în „cestiune luată de Prea Sfinţia Sa Episcopul Dunăreĭ-de-jos „în contra usuluĭ ce se ia în alte părţĭ" (¹).

„Semnat: *Vasile Boerescu*".

Nimic maĭ categoric, D-lor.

O voce: In ce an?

D. ministru de externe Al. Lahovari: Veţĭ vedea îndată.

Acum iată şi jurnalul consiliuluĭ de miniştri sub No. 6:

„... Luând în deliberare referatul D-luĭ ministru al afa- „cerilor streine, prin care propune a se revoca měsura „luată de Prea Sfinţitul Episcop al Dunăreĭ-de-jos, în urma „căreia preoţiĭ bisericeĭ greceştĭ de acolo aŭ fost opriţĭ ca

(¹). Nota. Episcop al Dunăreĭ-de-jos era atuncĭ Prea S. Melchisedec.

„la ecteniile şi rugăciunile bisericeştĭ să pomenéscă maĭ „ântăiŭ numele regeluĭ Grecieĭ;

„Avênd în vedere cele expuse prin ḑisul referat, dupě „care menţionata měsură este contrarie usurilor ce se prac„tică în alte state în astă privinţă;

„Consiliul se uneşte cu propunerea D-luĭ ministru al a„facerilor streine, şi'l însărcinéză ca prin D. ministru al „cultelor şi al instrucţiuneĭ publice să revóce měsura des„pre care este vorba, rěmănênd ca şi în trecut, ca în a„céstă biserică, curat privată, zidită şi întreţinută cu chel„tuiala numaĭ a colonieĭ greceştĭ din acel oraş, să se facă „pomenirile ca şi în trecut şi conform usuluĭ din alte ţěrĭ, „adică a se menţiona maĭ ântăiŭ numele Suveranuluĭ co„lonieĭ greceştĭ şi apoĭ numele suveranuluĭ ţěreĭ".

In fine, ĭată tot ce póte să fie maĭ formal.

Subscrişĭ: *Lascar Catargi*, *Vasile Boerescu* şi în fine.... *General Florescu* (Mare mişcare, ilaritate).

Acest jurnal este din 30 Iulie 1873.

S'a umilit dar ţéra, s'a călcat prerogativele Suveranuluĭ, s'a pus numele Suveranuluĭ dupě numele unuĭ Suveran strein, s'a înjosit Biserica, s'aŭ dat ordine contrariĭ usurilor bisericeştĭ, s'a ordonat Episcopuluĭ să revóce ordinul sěŭ; s'aŭ făcut tóte aceste fapte grozave înjositóre, ruşinóse, când, astă-ḑĭ? Nu! In 1873, de miniştriĭ carĭ aŭ iscălit jurnalul care vi'l-am citit!

Apoĭ, D-le general Florescu, aĭ fost sever cu D-ta şi nedrept cu noĭ! Acéstă měsură de curtenie internaţională, conformă usurilor din tóte ţěrile, nu se póte privi ast-fel cum s'a calificat de D-ta de la tribună. Dar dacă ar fi aşa, ferul ars care aĭ voit să'l puĭ asupra frunţeĭ nóstre, las să vedeţĭ cuĭ se cuvine. D-le general, te apăr contra D-le însuţĭ şi contra nouilor prietenĭ carĭ te încongióră...

D. general I. Em. Florescu: Voiŭ arăta ce înseinnéză apărarea D-tale.

D ministru de externe Al. Lahovari: Nu se póte califica în mod aşa de sever asemenea měsură: este o afacere de curtenie, este o afacere cu totul de al doilea ordin, este o afacere în care póte să se ḑică şi pro şi contra. Intr'un mod se urméză la Petersburg, la Berlin, la Viena, la Paris, póte să fie alte ţěrĭ unde se urméză altmintrelea. Pentru ast-fel de nimicurĭ, şi încă făcute de D-vóstră personal, trebuia să

ne trageţĭ la bara Senatuluĭ; dacă aţĭ fi avut acte în contra nóstră, cum eşiam de aci?...

D. G. Mârzescu: Maĭ reŭ a lucrat D. general Manu; vĕ voiŭ dovedi.

D. ministru de externe Al. Lahovari: Veţĭ dovedi, căcĭ puteţĭ să dovediţĭ tot ca advocat destins; dar nu veţĭ dovedi nimic, nicĭ înaintea ţĕreĭ, nicĭ înaintea conştiinţeĭ ómenilor imparţial (Aplause).

D. G. Marzescu: Frase frumóse faceţĭ.

O voce: Maĭ frumóse faceţĭ D-vóstră.

D. G. Mârzescu: Câte odotă! (Ilaritate).

D. ministru de externe Al. Lahovari: Nu sunt frase, sunt acte. Se cedéză prea mult aci pasiunilor politice saŭ urelor personale, pe când ar trebui, când punem mâna pe o cestiune, să o discutăm în sine, desbrăcată de orĭ-ce pasiune, de orĭ-ce ură personală şi de orĭ-ce vederĭ ambiţióse; numaĭ atuncĭ se lămuresc bine afacerile. Şi eŭ am fost silit, fiind-că mĕ aţĭ atras pe tĕrêmul acesta, să înfierez un act care'l găsesc de altmintrelea fórte inocent, şi care, de ar fi fost alt-fel, un om ca Vasile Boerescu nu 'l-ar fi propus, şi ómenĭ ca D-niĭ: Catargi, Creţulescu, General Florescu, nu 'l-ar fi iscălit.

D. P. Grădişténu: Dacă aţĭ fi făcut ceea-ce a făcut D. Creţulescu la 1865, ar fi fost bine.

D. ministru de externe Al Lahovari: Cred că eŭ afirm aci patriotismul cunoscut al D-luĭ Creţulescu.

Ceea-ce voiŭ să arăt este puţin...—aşĭ voi să întrebuinţez un cuvênt moderat—puţina bună credinţă a oposiţiuneĭ făcênd caz de bătae din asemenea lucrurĭ. Se vede că nu aveţĭ nimic maĭ grav contra nóstră; când ne atacaţĭ în Cameră cu „Nunta de la Vălenĭ“, şi aci cu „Pomelnicul de la Sulina“, este o mare onóre pentru acest guvern (Aplause).

D-lor senatorĭ, cestiunea este lămurită. Ce am putut rĕspunde când mi s'a pus *sub nas*—ertaţi-mĭ expresiunea—jurnalul D-lor V. Boerescu şi General Florescŭ?

In aceste împregiurărĭ am fost ceva cam încurcat, să spun drept, şi aşĭ fi vrut să vĕd pe altul în locul meu; cu tóte acestea, m'am scăpat cum se scapă în asemenea casurĭ, ḑicênd că cestiunea priveşte pe consiliul de miniştri de atuncĭ, că eŭ voiŭ raporta consiliuluĭ de miniştri actual, şi că dênsul va face ce va crede de cuviinţă; însă

n'am avut trebuință să recurg la acésta, find-că am primit două adrese; ântâiŭ, a D-luĭ ministru al cultelor, și al doilea al D-luĭ ministru general Manu, pe care'l acusațĭ pe nedrept, care tranșéză cestiunea. Iată ce spune D. General Manu:

„Am dar onórea, D-le coleg, a aduce cele ce preced la „cunoștința D-vóstră, rugându-vĕ, D le ministru, să binevoițĭ a face de a se lămuri D-luĭ consul al Grecieĭ în Sulina, că în afară de alte considerațiunĭ, biserica grécă, „prin religiunea la care aparține, relevând de autoritatea „nóstră bisericéscă, ĭar de o parte membriĭ comunitățeĭ „grece fiind obligațĭ sub tóte raporturile la observarea legilor țĕreĭ, nu pot prin nicĭ un mod să închidă biserica", etc. etc.

Va să dică, D. general Manu 'mĭ scrie mie să intervin a nu se tolera aceste pretențiunĭ.

D. G. Mârzescu: La 17 Fevruarie.

D. ministru de externe Al. Lahovari: La 17 Ianuarie, D-le Mârzescu. Senatul și țéra nu judecă asemenea cestiunĭ cu chichițe advocățeștĭ; ne judecă în largele lor liniĭ; vede ce am facut noĭ, cu tóte că aveam o situațiune cam grea în fața actelor anteriórе, căcĭ orĭ-ce guvern este legat și responsabil până la un punct de actele celor-l-alte; vede ce am făcut noĭ, și ne va judeca fórte bine și fórte drept, fițĭ sigurĭ D-vóstră; ĭar nu judecata D-vóstră va fi aceea ce o va primi țara.

Prin urmare, atât ministrul cultelor, cât și D. general Manu, aŭ stabilit teoria că, în cele din urmă, biserica este pe teritoriul nostru și că are să se supună legilor nóstre

Acum, modul cum s'au petrecut lucrurile, mĕsurile pripite și violente, sgomotul făcut, D-vóstre putețĭ s'o judecațĭ din ce pornește. Eŭ nu mĕ pun pe acest tĕrêm. Acéstă cestiune se putea resolva nu prin ordine violente, prin adrese severe, ci prin bună înțelegere între ministrul cultelor și P. S. S. Episcopul Dunăreĭ-de-jos de o parte, iar de alta între ministrul afacerilor streine cu representantul oficial al Grecieĭ, și ministrul de interne cu epitropia, unul fiind interpretul legilor bisericeștĭ, altul rĕspundĕtor de ordinea publică, și altul arătând representantuluĭ strein că nu are dreptul să reclame, ci că guvernul, fiind suveran pe teritoriul sĕŭ, face ce voește în asemenea cestiunĭ.

Aşa se putea regula incidentul, fără scandal. Insă unii aŭ voit din acésta să facă un incident politic.

Eĭ bine, politica maĭ mult de cât orĭ unde trebue să fie cu totul isgonită din Biserică; fiind-că dacă suntem liberalĭ, conservatorĭ, naţionalĭ, disidenţĭ, conservatorĭ supěraţĭ, conservatorĭ concentraţĭ, şi putem să fim, dar înaintea religieĭ nu suntem de cât creştinĭ ortodoxĭ şi fiĭ supuşĭ aĭ Bisericeĭ (Aplause).

Pentru aceste motive, vĕ rog să consideraţĭ că guvernul în tótă purtarea sa a fost corect, fiind-că nu puteam tăia cu sabia asemenea cestiunĭ, ci ele trebuesc deslegate în pace şi cu bună învoială, maĭ cu sémă în faţa precedentelor ce s'aŭ urmat în alte ţĕrĭ şi în faţa faptelor anteriore ce v'am citat; cred că conştiinţa Senatuluĭ şi a ţĕreĭ e pe deplin luminată, şi nimic nu maĭ rĕmâne în piciore din aceste nedemne acusaţiunĭ (Aplause).

D. Preşedinte N. Creţulescu: După regulament, D. general Florescu are cuvêntul pentru replică. Fiind însă 5 ore, consult Senatul asupra prelungireĭ şedinţeĭ.

—Se pune la vot prelungirea şedinţeĭ şi se primeşte.

D. general I. Em. Florescu: D-lor senatorĭ, rĕspunsul care mi s'a dat de doĭ D-nĭ miniştri m'a convins încă maĭ bine de cât dosarele pe carĭ vi le-am citit, că eŭ am avut dreptate în cele ce am expus înaintea D-vóstre şi resping unele cuvinte rostite aci, fie ele rostite chiar de D. ministru al cultelor, cu aerul D-sale de lealitate.

Căcĭ a se apăra cum s'a apărat D. ministru al cultelor, prin cuvinte puţin parlamentare, şi a citi depeşa în modul incomplet, pe când eŭ v'am citit acte autentice şi textual, dupe cum aţĭ vĕḑut, mi se pare că numaĭ acolo nu era realitate.

Cât pentru fostul meŭ coleg şi amic politic, D. Al. Lahovari, 'ĭ voiŭ aminti numaĭ un lucru, că orĭ cât talent ar crede că are cine-va, nu trebue nicĭ o-dată să uite că înaintea unuĭ Parlament nu se pledéză; şi D-sa a făcut o pledorie în care în adevĕr, o ḑic cu întristare, numaĭ recunosc pe vechiul meŭ coleg şi amic. Atât de puţin convins a fost D-sa, în cât a apropiat date carĭ nu aŭ nicĭ un motiv de apropiere, şi a întrebuinţat cuvêntul *tertip!* „Tertip“ a fost tótă cuvêntarea D-sale! (Aplause).

Nu voiŭ abusa de răbarea D-vóstre. Precum aţĭ vĕḑut, eŭ v'am făcut maĭ mult o enunţare, o expunere exactă a

cestiuneĭ, de cât am cugetat de a face un discurs. Aceia carĭ declamă, aceĭa carĭ se aprind cum s'a aprins D. Lahovari, aceia nu aŭ convingere în inima lor, şi de aceia recurg la declamaţiunĭ !

Apoĭ, D-lor, dacă la 1873 guvernul a luat în consideraţiune un referat al ministruluĭ de externe, vedeţĭ că încep prin a nu lăuda guvernul de atuncĭ şi ḑic că póte rĕŭ a făcut, óre D. ministru Lahovari, în logica şi în conscinţa D-sale, crede óre că acéstă procedare trebue să constitue vecĭnic un precedent ? Este un drept dobêndit ? (Aplause). Apoĭ, D-lor, eŭ nu am a roşi de acele timpurĭ în carı luam parte şi eŭ în administraţiunea ţĕreĭ. D-niĭ miniştriĭ de aḑĭ să nu uite că pe atuncĭ se gonea limba grecéscă din Biserica română ; se reda ţĕreĭ avuţiile eĭ, avuţiile acelea carĭ îngrăşaŭ pe popiĭ grecĭ şi paşiĭ turcĭ, se făceaŭ fapte marĭ şi nu D. Lahovari le póte tăgădui saŭ infirma.

Dar ia să vedem, D-lor, dacă cele rostite de D. ministru sunt o argumentaţie destul de seriósă, şi de nu a fost maĭ mult un *tertip*.

D-sa v'a citit un proces-verbal al consiliuluĭ de miniştriĭ de la 1873, pe când ţara nu era nicĭ *independentă*, nicĭ *regat* (Aplause).

Atuncĭ, dacă colegul meŭ de la externe a venit în consiliŭ cu un asemenea referat, el avea marĭ nevoĭ, marĭ cestiunĭ de resolvat, şi se putea înţelege aprobarea consiliuluĭ de miniştri.

Dar tot aşa a'ţĭ urmat şi D-vóstrĕ dupe aprópe 20 de anĭ. Precum am expus, primul ministru şi ministrul de interne de astă-ḑĭ de la sine a calificat cestiunea bisericeĭ de la Sulina de cestiune *politică*, şi întreg consilul de miniştriĭ rĕmâne strein de acéstă cestiune ; până şi chiar şi ministrul competent, acela al cultelor !

Se potriveşte dar situaţiunea şi procedarea de la 1873 cu aceea de aḑĭ a guvernuluĭ actual ?

S'aŭ invocat óre-carĭ date şi din streinĕtate, precum le-a enumĕrat D. ministru de externe ; dar carĭ, precum voiŭ proba, n'aŭ nicĭ o valóre.

Dar D. ministru de externe adaugă că în óre-carĭ capele streine din alte ţĕreĭ se urméḑă precum voia să facă Epitropiĭ streinĭ din Sulina, şi ne citesce D-sa şi o depeşe de la Petersburg, care ḑice că este ceruta de alaltă-ierĭ de

la representantul nostru. Apoĭ Senatul este óre compus de copiĭ, orĭ de bărbaţĭ maturĭ? (Ilaritate).

Óre, D-le ministru, nu se ştie că acea capelă din Petersburg, unde s'a dus să se facă cercetarea, este sub pavilionul uneĭ puterĭ streine şi că acolo este lucru sacru, póte să facă ce vor voi, fiind-că nu'şĭ exercită cultul într'o biserică aşedată în piaţa publică, cum e cea de la Sulina. Acolo capela grecéscă face parte din legaţiune, şi, prin urmare, e pe terenul naţional, prin exteritorialitate, ca şi pe corăbiĭ. Dacă D. ministru de externe nu cunósce tóte acestea, îmĭ pare rĕŭ pentru D-sa; cacĭ aşĭ dori să avem miniştriĭ carĭ să le scie.

D-lor, ar fi să abusez de rebdarea D-vóstre şi nu o voiŭ face; dar aşĭ dori să vĕ recitesc unele acte încă o-dată, căcĭ se vede că D-niĭ miniştriĭ nu m'aŭ ascultat când am dat citire depeşilor D-lor. Aţĭ vĕdut ce ne-a spus D. Ministru al cultelor când a întrebuinţat cuvêntul de *nelealitate!* Apoĭ *nelealĭ*, aŭ fost aceia carĭ au dat Senatuluĭ cunoscinţă de o depeşe, fără ca ea să fi fost cea exactă! Sunt silit să vĕ citesc încă odată prima depeşe a D-luĭ ministru de interne către P. S. S. Episcopul Dunăreĭ-de jos.

Iată depeşa:

„*Rog a cunóşte ca afacerea Bisericeĭ greceştĭ din Sulina* „*are un caracter politic şi nu se póte tranşa numaĭ prin* „*autoritatea bisericéscă*“.

D. G. Filipescu: Da, fórte bine.

D. general I. Em. Florescu: Fórte bine pentru D-ta, dar nu pentru mine, şi cred pentru Senat.

D. P. Grădişténu: D. ministru a afirmat că cestiunea Bisericeĭ este regulată.

D. general I. Em. Florescu: Eŭ afirm că nimic nu e încă regulat, că lucrurile staŭ tot în starea în care se aflaŭ înainte de Crăciun.

D. ministru de externe a vrut să impresioneze Senatul, şi negreşit ca a înţeles să impresioneze şi ţéra, supunênd că la Craciun s'aŭ petrecut tóte acestea şi că era necesar sa fie biserica deschisă creştinilor, că s'ar fi îngropat ómenĭ morţĭ fară preoţĭ, ect. Atât maĭ rĕŭ pentru aceĭa carĭ îngrópă morţĭ fară preoţĭ! Aceea nu sunt creştinĭ (Aplause). Şi daca D. ministru cultelor ne-a spus: dar ce trebuia să fac, cacĭ nu este de cât o biserică în Sulina; rĕspund ca'mĭ

pare rĕŭ pentru D. ministru cultelor, care nu ştie că în Sulina sunt *treĭ biserici* ortodoxe de rĕsarit.

Aşa dar cred, D-lor, că n'am nevoe sa mĕ maĭ ostenesc. Declar în conştiinţa ca nu sunt satisfacut de rĕspunsul D-lor miniştri.

In cât pentru insinuarile facute de fostul meŭ coleg, D. Al. Lahovari, le regret numaĭ pentru D-sa, pentru se uită la Senat şi spune ca eŭ n'aşĭ fi în mijlocul coreligionarilor meĭ politicĭ. Acest Senat ţéra 'l-a voit, şi 'l-a voit cu o majoritate *liberala conservatóre*, şi eŭ cred ca daca guvernul voeşte să atraga pe uniĭ în partea sa, este ştiut ca se servă când de ameninţari, când de cuvinte pompóse, ca cele rostite aḍĭ de D. ministru de externe.

Este numaĭ la înţelepciunea, la răbdarea şi la toleranţa acesteĭ majorităţi, la care trebue sa vĕ închinaţĭ! (Aplause).

Pe mine D. Lahovari a voit indirect să mĕ arate ca'mi aşĭ fi schimbat religiunea mea politica! Sunt maĭ bĕtrên de cât D-sa, şi nu se va gasi nimenĭ în ţéra acésta care să'mĭ impune ca aşi fi trecut de la un partid la altul; şi dacă a fugit cine-va din partidul *liberal-conservator*, unde eu am rĕmas constant, este D-sa!... Urez D-luĭ Lahovari să fie bine-venit în noul sĕŭ partid! (Aplause).

D-lor, eŭ 'mĭ-am îndeplinit o datorie de conştiinţă, ca representant al ţĕreĭ; D-vóstre vĕ veţĭ îndeplini pe a D-vóstre.

Iată care este *moţiunea* mea de ordine de ḍi:

Moţiune de ordine de ḍi

„*Asupra interpelăreĭ generaluluĭ Ion Em. Florescu, relativă la Biserica grécă din Sulina, ascultând rĕspunsul guvernuluĭ*,

„*Senatul invită pe guvern a ţinea pururea sus demnitatea şi drepturile ţereĭ şi a Episcopatuluĭ român, şi trece la ordinea ḍileĭ*". (Aplause).

I. Em. Florescu.

D. presedinte, N. Creţulescu: D-lor, pe lângă *moţiunea* D-luĭ general Florescu, s'a maĭ depus şi o altă *moţiune* la biuroŭ pentru trecere la ordinea ḍileĭ pur şi simplu, şi care sună ast-fel:

„*Senatul ascultând explicaţinnile date de guvĕrn D-luĭ general Florescu, în privinţa interpelăreĭ sale privitóre la biserica grécă de la Sulina, trece la ordinea ḍileĭ*".

(Semnaţi): *L. Paciurea, G. Sturdza, Al. C. Nicolescu, G. Beldiman, Negri, C. Manu, St. D. Greceanu, Em. G. Flondor, Ión Cioluc, G. St. Georges, A. N. Greceanu, Blankfort, S. Rosetti, G. Filipescu.* (Aplause).

Voci: La vot acéstă moţiune.

D. preşedinte, N. Creţulescu: D-lor, iată ce mĕ povĕţueşte regulamentul Senatuluĭ prin art. 75, alin. III:

„La ḑiua fixată de minister spre a rĕspunde, se da maĭ „ântĕiŭ cuvêntul senatoruluĭ interpelator. Dupĕ rĕspunsul „dat de minister şi în urma întimpinareĭ interpelantuluĭ, „saŭ orĭ-căruĭ alt membru al Senatuluĭ, preşedintele *con-* „*sultă Senatul pentru închiderea incidentuluĭ*".

Sunt dar dator, conform regulamentuluĭ, a consulta maĭ ântĕiu Senatul asupra închidereĭ discuţiuneĭ şi incidentuluĭ.

Aceĭ carĭ sunt pentru închidere să rîdice mâna.

Vocĭ: Cu bile, cu bile.

Alte vocĭ: S'a votat.

D. preşedinte, N. Creţulescu: Discuţiunea s'a închis, şi acum vom pune moţiunea la vot. (Protestărĭ, sgomot).

Vocĭ: Nu s'a închis discuţiunea, am cerut votul cu bile.

D. preşedinte, N. Creţulescu: Vĕ rog, lăsaţi-mĕ sa presidez. Am pus la vot închiderea discuţiuneı şi am constatat majoritatea.

Vocĭ: Nu s'a votat.

Alte vocĭ: S'a votat (Sgomot).

D. P. Grădişténa: Aşa se pazeşte regulamentul?

D. G. Mărzescu: Cer cuvêntul în cestiune de regulament.

Vocĭ: Nu puteţĭ avea cuvêntul, discuţiunea s'a închis.

Alte vocı: Nu s'a închis.

D. preşedinte, N. Creţulescu: Să facem contra proba.

Vocĭ: Cu bile.

D. ministru de externe, Al. Lahovari: D lor, permiteţi'mĭ a interveni în lucrările interióre ale biurouluĭ D-vóstre. De şi biuroul a declarat discuţiunea închisa, eŭ rog pe D. preşedinte sa bine-voiasca a pune din noŭ la vot închiderea discuţiuneĭ.

D. D. Giani: Nu primim rugăcıune, nu s'a votat închiderea discuţiuneĭ.

Vocĭ: Explicaţĭ votul.

D. preşedinte: Fiind îndoială, pun la vot închiderea discuţiuneĭ cu bile; aceĭ carĭ sunt pentru închidere vor pune

bilă albă la urnă alba; aceĭ carĭ sunt contra închidereĭ vor vota negru la alb.

Vocĭ: Cu apel nominal.

D. preşedinte: Se va vota după apel nominal prin bile.

—Se procede la vot cu bile după apelul nominal.

D. preşedinte, N. Creţulescu: D-lor resultatul votuluĭ este:

Votanţĭ	92
Majoritate absoluta .	47
Bile albe.	50
Bile negre	42

Prin urmare, discuţiunea este închisa.

Acum sunt două moţiunĭ la biuroŭ, este una care dice: „*Senatul ascultând explicaţiile date de guvevn D-luĭ gene-„ral Florescu, în privinţa interpelăreĭ sale privitóre la Bi-„serica gréca de la Sulina, trece la ordinea dileĭ*“.

Acésta este moţiunea de încredere.

Maĭ este şi cea-lalta *moţiune* propusa de D. general Florescu, şi care este de blam...

O voce: Cine o califica? (Sgomot).

D. general Florescu: Calificativele nu sunt permise şi nu'şĭ aŭ locul de la biurou (Sgomot).

D. Al Florescu: Numaĭ propunĕtorul este în drept sa califice moţiunea sa (Sgomot)

D. preşedinte: D-lor, biuroul 'şĭ-a facut datoria punêndu-vĕ în vedere cele doua moţiunĭ.

D. ministru de externe, Al Lahovari: Fiind-că este vorba de calificative, o califică guvernul acéstă moţiune de blam.

D. H. Racotă: Cititĭ şi pe cea l-alta moţiune de încredere în guvern.

—Se citesc din noŭ ambele moţiunĭ de maĭ sus.

D. N. Fleva: Cer cuvêntul asupra punereĭ votuluĭ (Sgomot).

D. G. Mârzescu: Am cerut eu cuvêntul, îndată după proclamarea votuluĭ, asupra închidereĭ discuţiuneĭ.

D. preşedinte, N. Creţulescu: Pun la vot, conform regulamentuluĭ, moţiunea cea maĭ departata, aceea care este de încredere...

D. G. Mârzescu: Cer cuvêntul asupra punereĭ votuluĭ.

D. preşedinte, N Creţulescu: D. Mârzescu are cuvêntul.

D. G. Mârzescu: După tóte usurile parlamentare carĭ se păzesc în ţĕrile constituţionale, după tóte precedentele nóstre, *moţiunea de neîncredere* este cea maĭ departată; şi iată pentru ce: Propunerea cea maĭ apropiată, adică pro-

punerea de trecere pur şi simplu la ordinea ḑileĭ, votul, în alte vorbe, de încredere dat guvernuluĭ este propunerea aceea care consacra starea de lucrurĭ existentă; în tot-dé-una s'a urmat ast-fel, şi n'avețĭ, D-le preşedinte, de de cât să întrebațĭ pe directorele cancelarieĭ Senatuluı, pentru ca sa vĕ spună că sub tóte guvernele: liberale, conservatóre, liberal-conservatóre, liberal-naționale, orı-cum le vețı numi, tot-dé-una „moțiunea de neîncredere" s'a pus maĭ ântĕiŭ la vot; prin urmare, conform cu tóte aceste precedente...— (D. Crețulescu vorbeşte cu membriĭ biuroului)—vĕ las sa vĕ înțelegețĭ cu biuroul! (Ilaritate).

D. preşedinte, N. Crețulescu: Continuațı, vĕ rog.

D. G. Mârzescu: In urma chiar a declarareı D-luĭ ministru de externe ca consideră moțiunea generaluluĭ Florescu, ca o „moțiune de blam", D vóstră nu putețĭ face alt-fel de cât să punețĭ maĭ ântĕiŭ la vot moțiunea D-luĭ general Florescu, şi vĕ rugam sa o punețĭ cu bile şi prin apel nominal; pe toțı sa ne ținețĭ la locurile nóstre şi numaĭ acela sa se rídice de la locul sĕŭ care este chemat să voteḑe în conştiința. Fiind-că atât D. general Florescu, cât şi întreg guvernul a făcut apel la conştiința țĕreĭ; de aceea noĭ, carĭ suntem mandatariĭ țĕreĭ, să ne ducem în linişte, cu conştiința împacată, la urna de votare; să nu dam întristătorul spectacol care 'l-am dat cu votul precedent.

D. St. Grecénu: D-lor senatorĭ, 'mĭ pare rĕu să fiŭ silit eu, simplu senator, care nu mĕ amestec în nimic, de cât să'mı fac datoria, să daŭ lecțiune de bună memorie şi de regulament unuĭ fost vice-preşedinte al acestuĭ onor. Senat, D. Mârzescu. D-lor, nicĭ cancelaria Senatuluĭ nu cred că trebue să o consultăm; noĭ avem regulamentul, am maĭ fost în Parlament, noĭ avem independența nóstră de cugetare, şi ştim să citim şi sa înțelegem, şi nu de la impiegațiĭ din cancelaria Senatuluĭ sa ne inspiram de usul parlamentar; şi mĕ mir cá un vechiŭ coleg, bĕtrân pe aceste bancĭ, onor. preopinent, vine sa ne îndemne ca să cerem explicațiunĭ şi instrucțiunĭ pentru procedura biurouluĭ de la cancelarie, când Senatul este destul de vechiŭ aci şi *Monitorul* e tot aşa de vechiu ca să instruiasca şi pe ceĭ carĭ nu vor fi fost pe aceste bancı; şi ştim şi noĭ ce se petrece şi la noĭ şi în alte țĕrı, şi nicĭ odata n'am pomenit ca o *moțiune* motivata de blam sa se fi putut considera unde-va ca maĭ îndepărtata de cât o *moțiune* care

se propune în urmă, şi care conchide la trecerea pur şi simplu la ordinea ḑilei. Aşa a fost procedura Senatuluĭ; nu cred, când nu faceam parte din acest Senat, să se fi îndepărtat aşa de mult procedura şi usul parlamentar.

Vĕ rog, D lor, sa nu ne depărtam nicĭ astă-data, ci să urmăm usul parlamentar cel vechiŭ, să punem la vot acea moţiune care conchide la trecerea la ordinea ḑileĭ pur şi simplu, cacĭ aceea este cea maĭ depărtata. Acésta este conform cu usul şi spiritul regulamentuluĭ.

D. preşedinte, N. Creţulescu: Biuroul asemenea vede lucrurile, precum v'am declarat adineaorĭ, şi e de acord cu cele ḑise de onor. D. St. Grecénu.

Cu tóte acestea, ca să ascultăm povaţa D-luĭ Mârzescu, am cerut şi opiniunea D-luĭ director, care este aci de 20 anĭ, şi chiar dupĕ opiniunea D-sale, la care s'a referit D. Mârzescu, „*moţiunea* de trecere pur şi simplu la ordinea ḑilei“ este maĭ depărtată şi pe acea o pun la vot.

Vocĭ: Cu bile şi cu apel nominal.

—Se procede la vot cu bile şi cu apel nominal a moţiuneĭ de trecere pur şi simplu la ordinea ḑilei.

D. preşedinte: D-lor, resultatul votului e urmatorul:

Votanţĭ	93
Bile albe	53
Bile negre	40

Prin urmare, moţiunea de încredere a fost primită. (Aplause prelungite).

Şedinţa de la 17 Martiu 1890.

D. D. A Sturdza: Am onóre a adresa urmatórea interpelare D luĭ Ministru al Cultelor şi instrucţiunei publice:

Interpelare.

„Intreb pe D. Ministru al Cultelor şi al instrucţiuneĭ publice daca Epitropia bisericeĭ greceştĭ din Sulina, care se resvrătise în contra autorităţilor civile şi eclesiastice ale ţĕreĭ, a reintrat în lege şi s'a supus ordinelor acelor autorităţĭ“.

D. A. Sturdza.

Şedinţa de la 22 Martie 1890.

D. preşedinte, N. Creţulescu: D. Dim. Sturdza are cuvên-

tul pentru a'şi desvolta interpelarea D-sale relativă la biserica grécă din Sulina.

D. Dimitrie Sturdza: D-le preşedinte, am cerut cuvêntul pentru a face o interpelare D-luĭ ministru de culte, pentru că, precum veţĭ vedea, ea e necesară; scandalul de la Sulina, pe care fórte bine D. ministru al cultelor 'l-a caracterisat „*ca o rĕsvrătire a Epitropilor bisericeĭ grecescĭ în contra autorităţilor eclesiastice şi civile*", nu a încetat înca, şi trebue sa înceteze.

Cestiunea în sine nu este grea, dar ea este importantă, pentru că se atinge de unul din punctele care constitue autocefalia Bisericeĭ nóstre.

Noĭ facem parte din marea Biserică apostolică şi ecumenica a rĕsărituluĭ; însă facem parte din acéstă Biserica ca membri independenţĭ aĭ eĭ.

Causa resvratireĭ Epitropilor bisericeĭ greceştĭ zace într'o rea apucatură. într'un rĕu obiceiu al Grecilor, o spun cu parere de rĕŭ; Grecii nu se pot obicinui să ne considere pe noĭ ca egaliĭ lor în tóte. Eĭ ne considera ca inferiorĭ în Stat şi în Biserica şi voesc ca Biserica nóstră să n'o pună pe un picior egal cu Biserica lor, ast-fel precum ea este privita egală de tóte cele-l-alte Bisericĭ autocefale ale rĕsărituluĭ. Eĭ se socot superiorĭ nouĕ şi vor la fie-care ocasiune să simţim acéstă superioritate. Acéstă situaţiune trebue sa dispară; trebue ca Greciĭ să vada, să recunósca ceea ce există. ce este, ce nu póte sa nu fie recunoscut; 'mĭ veţĭ da voe sa precitz în puţine cuvinte în ce consta autocefalia Bisericeĭ. Cred ca e bine ca fie-care dintre noĭ să'şi facă o idee clara despre dênsa, pentru că din neclaritatea care exista asta-dĭ la mulţĭ dintre noĭ se nasc tóte neajunsurile, pe carĭ noĭ singurĭ, fară voia nóstra, le facem adesea Bisericeĭ, cu tóte ca Biserica nóstra trebue să ne fie scumpa tutulor.

Una din regulile administraţiuneĭ bisericescĭ ortodoxe, isvorîte din o idee fórte mare, aşedată de sfinţiĭ Apostolĭ. Acéstă idee este de a depărta din Biserică într'un mod cert orĭ-ce colisiune dintre membriĭ eĭ.

(Va urma).